

"İlham Əliyevin sayəsində şəhərimizin azadlıq gününü Füzulidəki yeni evimizdə keçiririk"

Vətən müharibəsi başa çatdıqdan sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın səfərləri də möhtəşəm şəhərlərdir. Füzulidəki yeni evimizdə keçiririk.

2021-ci il yanvarın 14-də dövlət başçısı Füzuli şəhərində Azərbaycan bayrağını qaldırdı. Füzuliyə səfər edən Ali Baş Komandan ələ həmin gün Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun təməlini qoydu. Prezident bu yolu Zəfər yolu adlandırdı.

Prezident işğaldan azad edilmiş digər rayonlar kimi, Füzuliyə də dəfələrlə səfər edib, təməlqoyma və açılış mərasimlərində iştirak edib. 2021-ci il yanvarın 14-də İlham Əliyev Füzuli rayonunda hava limanının təməlini qoydu. Bu beynəlxalq hava limanı işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdəki ilk liman idi. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı qısa bir zamanda, hətta deyildəndən daha tez - 8 ay ərzində tikildi. Füzulinin işğaldan azad olunmasından sonra şəhərin baş planı hazırlandı və yeni şəhər salındı.

Prezidentin sərəncamı ilə işğaldan azad olunmuş şəhərlərimizin təntənə günləri müəyyən olundu və 17 oktyabr - Füzuli Şəhəri Günü kimi tarixləşdi. Ötən il oktyabrın 17-də Prezident İlham Əliyev Füzuli şəhərinə köçmüş sakinlər və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşdü və yeni mənzilərinin açarlarını onlara təqdim etdi.

Müzəffər Ali Baş Komandan bir daha bəyan etdi ki, bütün şəhərlərimiz Füzuli kimi olacaq. Çünki Füzulidə birinci şəhərsalma layihəsi icra edilib.

Düzüdü, laçınlılar füzulililərdən bir qədər tez öz doğma yurdlarına qayıdıblar. Amma Laçın şəhərində ermənilər qanunsuz məskunlaşma apardıqları üçün orada binaların bəziləri nisbətən salamat qalmışdı və o evlər sadəcə olaraq bərpa edildi. Deməli, Laçının əvvəlki şəhərsalma mənzərəsi yerindədir. Füzulidə isə şəhər tamamilə yenisən qurulub.

Dövlət başçısı onu da dedi ki, Füzuli azad olunanda döşəntli mənzərə var idi. İgid əsgərlərimiz bayrağımızı sancmağa bir salamat bina tapmamışdılar. Yeni erməni vandalları şəhəri 30 ildə xarabalığa çevirmişdilər. Azərbaycan dövləti yalnız öz iqtisadi qüdrəti hesabına qısa zamanda xarabalıqlar üzərində möhtəşəm şəhər saldı.

Prezident dedi ki, artıq 800-dən çox insan yeni şəhərcikdə yerləşib. İlin sonuna qədər burada təqribən 2 minə yaxın insan yaşayacaq. Böyük qayıdış programımızın birinci mərhələsinin sonunda - 2026-cı ilin sonunda 22 min insan Füzuli rayonunda yeni həyata başlayacaq. bütövlükdə isə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdan 140 min insan yaşayacaq.

XİN: Pavel Durovun və Kemi Sebanın siyasi əqidələrinə və fikirlərinə görə Fransa tərəfindən təqib olunmaları qəbul edilməzdir

"Telegram" sosial şəbəkəsinin təsisçisi Pavel Durovun və Afrika xalqlarının hüquqları uğrunda mübarizə aparan şəxs kimi tanınan Kemi Sebanın Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən saxlanılması və onlar barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilməsi Fransada fundamental insan haqlarının pozuntusudur. Bu şəxslərin siyasi əqidəsinə və fikirlərinə görə təqib olunması qəbul edilməzdir".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirləri Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadənin Fransa tərəfindən "Telegram" sosial şəbəkəsinin təsisçisi Pavel Durovun və Afrika xalqlarının hüquqları uğrunda mübarizə aparan Kemi Sebanın həbsi ilə bağlı yerli medianın sualına cavabında söyləyir.

A.Hacızadə deyib ki, Fransa tərəfi aidiyyəti istintaqı tam şəffaf və ədalətli şəkildə aparmalı, beynəlxalq ictimaiyyət müvafiq olaraq məlumatlandırılmalıdır.

"Hesab edirik ki, Fransada siyasi motivli bu kimi həbslər Avropa İttifaqı, Avropa Şurası və Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının aidiyyəti qurumları tərəfindən araşdırılmalı, müvafiq qiymət verilməlidir", - deyir o qeyd edib.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın ətraf mühitə təsiri getdikcə artır

Müəssisimiz Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin sədri Tahir Budaqovdur

Ölkəmizdə həyata keçirilən işlərin məntiqi davamı kimi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 25 dekabr tarixli sərəncamı ilə 2024-cü ilin ölkəmizdə "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi, eyni zamanda dünya liderlərinin iqlim dəyişikliyi sahəsindəki irəliləyişləri qiymətləndirmək və bununla bağlı mübarizədə ən yaxşı həll yolları barədə müzakirələr aparmaq məqsədilə bir araya gəldikləri BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının - COP29-un ölkəmizdə keçirilməsi xüsusi önəm daşıyır. Bütün bunlar ölkəmizin dünya miqyasında iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə töhfəsini xarakterizə etməklə yanaşı, Azərbaycanın artan beynəlxalq nüfuzundan xəbər verir.

Yuxarıda göstərilən hər iki istiqamət üzrə, yəni "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" və COP29-la bağlı Dövlət Statistika Komitəsinin üzərinə də bir sıra mühüm vəzifələr düşür və bunlar təbii ki, əsas etibarilə istifadəçilərin yeni göstəricilər üzrə və daha ətraflı rəsmi statistika məlumatlarına olan ehtiyaclarının vaxtında təmin olunması ilə bağlıdır. Bununla əlaqədar ötən qısa müddət ərzində tərəfimizdən kompleks tədbirlər həyata keçirilmiş, o cümlədən "yaşıl inkişaf"ı xarakterizə edən göstərici-

lər sistemi hazırlanaraq təsdiq edilmiş, məlumatların toplanılmasına başlanılmış, mövcud statistik nəşrlərə bəzi göstəricilər üzrə yeni məlumatlar əlavə edilmiş, ətraf mühitə bağlı mediada yayılan açıqlamaların sayı artırılmış, beynəlxalq və yerli səviyyədə çoxsaylı sənədlərin, hesabatların, məruzələrin və sair hazırlanması məqsədilə daxil olmuş sorğular cavablandırılmış, məlumatlar aktuallaşdırılmış, dəqiqləşdirilmiş, yerli və xarici ekspertlərə davamlı dəstək göstərilmişdir və hazırda da bu işlər davam etdirilməkdədir.

Qeyd olunanlardan əlavə, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Paris Sazişinə uyğun olaraq yenilənmiş Milli Səviyyədə Müəyyən Edilmiş Təhfələr Sənədinin (NDC) və Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyasının (LTS), habelə Azərbaycanın ilk İkiillik Şəfəfliq Hesabatının (BTR) hazırlanmasının əhəmiyyəti və təciliyyəti nəzərə alınaraq təqdim olunmuş materiallara maksimum operativliklə baxılmış, şərhlər verilmiş, bir sıra hallarda məlumatların mövcudluğuna və əhatə dairəsinə dair müzakirələrin aparılması məqsədilə beynəlxalq məsləhətçi şirkətlərin nümayəndələrinin iştirakı ilə onlayn görüşlər keçirilmişdir.

Azərbaycanda investisiya siyasətinin inkişaf istiqamətləri

Qarabağdan və Şərqi Zəngəzurdan erməni vəhşiləri qovulduqdan sonra hökumətin investisiya siyasətində yeni bir istiqamət müəyyən edilmişdir. Bu da regionun dirçəldilməsinin investisiya təminatıdır. Bu zaman vacib və önəmli fakt ondan ibarətdir ki, Prezidentin dəfələrlə vurğuladığı kimi, Azərbaycan külli miqdarda və-

sait tələb edən möhtəşəm "Böyük Qayıdış" dair I Dövlət Proqramı'nın icrasını daxili mənbələr hesabına özü maliyyələşdirir. Artıq yüzlərlə soydaşımız öz ata-baba yurdlarına dönüblər. Laçında, Şuşada, Füzulidə, Cəbrayılda, Zəngilanda onlar üçün bütün zəruri infrastruktur olan müasir evlər, mənzillər tikilib, təhsil, səhiyyə

ocaqları, xidmət obyektləri inşa olunub. Maraqlı faktlardan biri də odur ki, işğaldan azad olunmuş Şərqi Zəngəzur və Qarabağ "yaşıl enerji" ərazisi elan olunub və bu istiqamətdə artıq xeyli iş görülüb. Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, Azərbaycanın investisiya siyasəti bu sınaqdan da uğurla çıxır.

Qərb Gürcüstanda ikinci Ukrayna ssenarisi həyata keçirməyi planlaşdırır

Gürcü xalqı parlament seçkilərində hakim partiya səs verməklə regiondakı müharibə planlarını da fiaskoya uğratmış olacaq

Qarşıda Gürcüstanı böyük sınaq gözləyir. Əgər gürcü xalqı oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərində hakim partiya səs versə, bununla həm də Qərbin Rusiyaya ikinci cəbhə açmaq arzusunu puç etmiş olacaq.

Onu da deyək ki, Gürcüstanda seçkiqabağı ab-havadan da hakim partiyanın qalib gələcəyini təxmin edən Qərb, mediada yayılan xəbərlərə görə, seçkilərdən dərhal sonra "b" planını işə salmağa hazırlaşır. Burada xarici KİV-də seçkilərin saxta olması ilə bağlı yalan xəbərlər yaymaqdan tutmuş Gürcüstanın daxilində etiraz aksiyaları təşkil etməyə, "rəngli inqilab", yəni çevriliş etməyə qədər hər cür mərkəli planlar var.

Dünya COP29-a bir əlində od, digər əlində su ilə gəlir

COP29 dünya üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Bu tədbir sayəsində torpaq örtüyünün qorunması, geoloji müxtəlifliyin bərpası, yeni su hövzələrinin yaradılması kimi proseslərə diqqət artacaq və nəticədə təkcə ekoloq və meteoroloqların deyil, ayrı-ayrı fərdlərin düşüncəsində dəyişiklik yaranacaq. Məlumdur ki, sort iqlim dəyişmələri təbii və süni fəlakətlərə, yeni xəstəliklərə səbəb olur. Bu baxımdan COP29 insan sağlamlığının qorunması üçün də mühüm tədbir olacaq.

Layihə

Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərar alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri 38 316 000,0 min manat, xərcləri 41 367 600,0 min manat (o cümlədən mərkəzləşdirilmiş gəlirlər-ri 37 520 952,0 min manat, yerli gəlirləri 795 048,0 min manat, mərkəzləşdirilmiş xərcləri 40 567 265,0 min manat, yerli xərcləri 800 335,0 min manat) məbləğində təsdiq edilsin.

Maddə 2. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri mədaxil mənbələri üzrə aşağıdakı məbləğlərdə nəzərdə tutulsun:

Sıra №-si	Gəlirlərin mənbələri	Məbləğ (manatla)
2.1.	Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	1 989 000 000,0
2.2.	Hüquqi şəxslərin mənfəət (gəlir) vergisi	6 344 000 000,0
2.3.	Hüquqi şəxslərin torpaq vergisi	46 700 000,0
2.4.	Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi	392 600 000,0
2.5.	Əlavə dəyər vergisi	8 326 200 000,0
2.5.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisinə malların idxalına görə əlavə dəyər vergisi	4 568 000 000,0
2.6.	Sadələşdirilmiş vergi	405 000 000,0
2.7.	Aksizlər	1 840 700 000,0
2.7.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisinə malların idxalına görə aksizlər	185 000 000,0
2.8.	Yol vergisi	142 800 000,0
2.8.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxal olunan yanacaqğa görə və xarici dövlətlərdə qeydiyyatda olan avtonəqliyyat vasitələri sahibləri tərəfindən ödənilən yol vergisi	37 000 000,0
2.9.	Mədən vergisi	160 000 000,0
2.10.	Gömrük rüsumları	1 810 000 000,0
2.11.	Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və qiymətləri tənzimlə-nən məhsulların kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansa-tış qiyməti arasındakı fərqdən yığımlar	166 000 000,0
2.12.	Xarici dövlətlərə verilmiş kreditlər üzrə daxilolmalar	2 000 000,0
2.13.	Səhmlərində dövlətin payı olan müəssisələrdən alınan dividendlər	612 230 000,0
2.14.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurum-dan) daxilolmalar (transferin yuxarı həddi)	14 481 000 000,0
2.15.	Dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmalar	34 000 000,0
2.16.	Dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəyə verilməsindən daxilol-malar	12 000 000,0
2.17.	Dövlət rüsumu	390 000 000,0
2.18.	Vergi orqanlarının xətti ilə toplanan sair daxilolmalar	75 000 000,0
2.19.	Büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən daxilolmalar	840 000 000,0
2.20.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondları üzrə daxilolmalar	61 220 000,0
2.21.	Sair daxilolmalar	185 550 000,0

Maddə 3. Müəyyən edilsin ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondları dövlət büdcəsinin aşağıdakı mədaxil mənbələri hesabına formalaşır:

Sıra №-si	Gəlirlərin mənbələri	Məbləğ (manatla)
3.1.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondu üzrə daxilolmalar	340 000 000,0
3.1.1.	yol vergisi	142 800 000,0
3.1.2.	mülkiyyətdə və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri ilə sər-niş və yük daşımalarını həyata keçirən şəxslər tərəfindən ödənilən sadələşdirilmiş vergi	7 200 000,0
3.1.3.	idxal olunan minik avtomobillərinə tətbiq edilən aksizlər	54 200 000,0
3.1.4.	idxal olunan avtonəqliyyat vasitələrinə tətbiq edilən gömrük rüsumu	96 400 000,0
3.1.5.	neqliyyat vasitələrinin, o cümlədən motonəqliyyat vasitələrinin, qoşqu-ların və yarımqoşquqların texniki baxışdan keçirilməsi üçün tutulan döv-lət rüsumu	39 100 000,0
3.1.6.	iriqəbaritli və ya ağırçəkili neqliyyat vasitələrinin icazə verilən qəbarit, çəki və yüklə birlikdə oxla düşən kütlə parametrlərinə dair tələblərin pozulmasına görə tətbiq edilmiş inzibati cərimələr	300 000,0

Maddə 4. Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və qiymətləri tənzimlə-nən məhsulların ixracı zamanı məhsulların kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac-la bağlı xərclər çıxılmaqla) ölkə-daxili topdansa-tış qiyməti arasındakı fərqdən (SVOP əməliyyatları istisna olmaqla) dövlət büdcə-sinə 30 faiz həcmində yığım tutulur və bu yığımlar vergi ödəyicisinin vergilər, faizlər, maliyyə sanksiyaları və inzibati cərimələr üzrə digər borclarının ödənilməsinə aid edilir.

Maddə 5. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş gəlir-ləri aşağıdakı mənbələr hesabına formalaşdırılır:

5.1. bu Qanunun 9-cu maddəsi ilə 2025-ci il üçün hər bir şəhər və rayon üzrə müəyyən edil-miş gəlirlərin müvafiq şəhər və rayonların yerli xərclərindən artıq olan hissəsi (müvafiq icra ha-kimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondlarına aid edilənlərdən başqa);

5.2. gömrük rüsumları, Azərbaycan Respublikasının ərazisinə malların idxalına görə əlavə dəyər vergisi və aksiz, dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmalar, xarici dövlətlərə ve-rilmiş kreditlər üzrə daxilolmalar, səhmlərində dövlətin payı olan müəssisələrdən alınan dividend-lər, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) daxilolmalar, sair daxilolmalar, dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən maliyyələşdirilən büdcə təşkilat-larının ödənişli xidmətlərindən daxilolmalar, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondlarının digər gəlirləri.

Maddə 6. Bu Qanunun 9-cu maddəsi ilə 2025-ci il üçün hər bir şəhər və rayon üzrə müəy-yən edilmiş gəlirlərin müvafiq şəhər və rayonların yerli xərclərindən artıq olmayan hissəsi onla-rın yerli gəlirlərinin formalaşdırılmasına yönəldilir.

Maddə 7. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri funksional təsnif-atın bölmə və köməkçi bölmələri səviyyəsində aşağıdakı məqsədlərə yönəldilir:

Sıra №-si	Xərclərin istiqamətləri	Məbləğ (manatla)
7.1.	Ümumi dövlət xidmətləri	5 247 296 402,0
7.1.1.	qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyəti	1 735 544 628,0
7.1.2.	beynəlxalq münasibətlər	493 100 000,0
7.1.3.	xarici yardımlar	10 000 000,0
7.1.4.	elm	244 375 253,0
7.1.5.	seçki və statistika tədbirləri	35 057 321,0
7.1.6.	büdcələrarası transferlər	329 579 000,0
7.1.6.1.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə verilən dotasiya (trans-ferdin yuxarı həddi)	320 529 000,0
7.1.6.2.	yerli (bələdiyyələr) büdcələrə verilən dotasiya	7 500 000,0
7.1.6.3.	yerli (bələdiyyələr) büdcələrə verilən subvensiya	1 550 000,0
7.1.7.	dövlət borcu	2 399 640 200,0
7.2.	Müdafiə və milli təhlükəsizlik	8 396 297 596,0
7.2.1.	müdafiə qüvvələri	2 665 277 196,0
7.2.2.	milli təhlükəsizlik	467 917 873,0
7.2.3.	sərhəd xidməti	540 314 143,0
7.2.4.	müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsində tətbiqi tədqiqatlar	5 359 711,0
7.2.5.	müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsinə aid edilən digər fəaliyyətlər	4 717 428 673,0
7.2.5.1.	xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlər üzrə xərclər	4 580 000 000,0
7.3.	Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq	3 205 196 733,0
7.3.1.	məhkəmə hakimiyyəti	151 004 428,0

7.3.2.	hüquq-mühafizə	2 314 306 078,0
7.3.3.	prokurorluq	126 695 172,0
7.3.4.	məhkəmə qərarlarının icrası	10 000 000,0
7.3.5.	hüquqi yardım	6 061 927,0
7.3.6.	məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq sahələrinə aid edilən digər fəaliyyətlər	597 129 128,0
7.4.	Təhsil	4 946 073 190,0
7.4.1.	məktəbəqədər təhsil	467 441 987,0
7.4.2.	ümumi təhsil	2 347 554 880,0
7.4.3.	peşə təhsili	82 228 666,0
7.4.4.	orta ixtisas təhsili	104 908 142,0
7.4.5.	ali təhsil	180 731 136,0
7.4.6.	əlavə təhsil	20 840 188,0
7.4.7.	təhsil sahəsində tətbiqi tədqiqatlar	7 493 152,0
7.4.8.	təhsil sahəsində digər müəssisə və tədbirlər	1 734 875 039,0
7.5.	Səhiyyə	1 999 438 359,0
7.5.1.	poliklinikalar və ambulatoriyalar	18 082 341,0
7.5.2.	xəstəxanalar	255 163 643,0
7.5.3.	səhiyyə sahəsində tətbiqi tədqiqatlar	8 021 082,0
7.5.4.	səhiyyə sahəsində proqramlar və digər xidmətlər	1 718 171 293,0
7.5.4.1.	icbari tibbi sığorta fonduna ayrılan vəsait	1 410 405 000,0
7.6.	Sosial müdafiə və sosial təminat	4 811 769 907,0
7.6.1.	sosial müdafiə	515 482 404,0
7.6.2.	sosial təminat	68 672 446,0
7.6.3.	sosial müdafiə və sosial təminat sahələri üzrə tətbiqi tədqiqatlar	50 000,0
7.6.4.	sosial müdafiə və sosial təminat sahələri üzrə digər müəssisə və tədbirlər	4 227 565 057,0
7.6.4.1.	dövlət sosial müdafiə fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün ayrılan vəsait	1 600 000 000,0
7.7.	Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər si-yasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət	635 294 427,0
7.7.1.	mədəniyyət və incəsənət sahəsində fəaliyyət	234 559 269,0
7.7.2.	televiziya, radio və nəşriyyat	67 746 571,0
7.7.3.	bədən tərbiyəsi və gənclər siyasəti	80 032 720,0
7.7.4.	yaradıcı itifaq, cəmiyyət və dini tədbirlər	22 073 699,0
7.7.5.	mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siya-səti sahəsinə aid olan digər müəssisə və tədbirlər	230 882 168,0
7.8.	Mənzil və kommunal təsərrüfatı	364 203 585,0
7.8.1.	mənzil təsərrüfatı	69 576 878,0
7.8.2.	kommunal təsərrüfatı	160 356 063,0
7.8.3.	sü təsərrüfatı	11 407 499,0
7.8.4.	mənzil və kommunal təsərrüfatı ilə bağlı digər xidmətlər	122 863 145,0
7.9.	Kənd təsərrüfatı	1 171 863 792,0
7.9.1.	kənd təsərrüfatı tədbirləri	574 499 540,0
7.9.2.	baytarlıq	48 485 983,0
7.9.3.	meliorsiya	510 741 123,0
7.9.4.	kənd təsərrüfatı üzrə digər müəssisə və tədbirlər	38 137 146,0
7.10.	Ətraf mühitin mühafizəsi	417 691 558,0
7.10.1.	Ətraf mühitin və təbiətin mühafizəsi	1 045 766,0
7.10.2.	bioloji zənginliyin qorunması	9 274 287,0
7.10.3.	torpaq və yerquruluşu	18 600 000,0
7.10.4.	hidrometeorologiya tədbirləri	10 591 785,0
7.10.5.	meşə təsərrüfatı	20 116 471,0
7.10.6.	balıqçılıq və ovçuluq	1 384 537,0
7.10.7.	ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi	326 883 862,0
7.10.8.	ətraf mühitin mühafizəsi sahəsinə aid edilən digər xidmətlər	29 794 850,0
7.11.	İqtisadi fəaliyyət	8 444 140 627,0
7.11.1.	neqliyyat və rabitə	515 551 744,0
7.11.2.	iqtisadi və kommersiya fəaliyyəti	53 594 784,0
7.11.3.	tikinti və şəhərsalma	6 687 457 000,0
7.11.3.1.	dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri)	2 685 400 000,0
7.11.3.2.	işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpa-sı	4 000 000 000,0
7.11.4.	geodeziya və faydalı qazıntılar	8 200 000,0
7.11.5.	yanacaq və enerji kompleksi	42 634,0
7.11.6.	iqtisadi fəaliyyətə bağlı digər xidmətlər	1 179 294 465,0
7.12.	Əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər	1 728 333 824,0
7.12.1.	ehtiyat fondları	448 000 000,0
7.12.1.1.	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondu	300 000 000,0
7.12.1.2.	dövlət büdcəsinin ehtiyat fondu	148 000 000,0
7.12.2.	məqsədli büdcə fondları	420 520 000,0
7.12.2.1.	müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli bü-d-cə fondları	420 520 000,0
7.12.3.	valyuta konvertasiyası	4 000 000,0
7.12.4.	əsas bölmələrə aid edilməyən tədbirlər üzrə digər fəaliyyət	855 813 824,0
7.12.4.1.	dövlət ehtiyatlarının yaradılması	35 000 000,0
7.12.4.2.	fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı xər-clər	20 000 000,0
7.12.4.3.	ehtiyata və ya istifadəyə buraxılmış hərbiçilərə mənzil kirayəsi ilə bağlı xərclər	15 045 899,0
7.12.4.4.	sosial-iqtisadi və digər tədbirlər üzrə xərclər	785 767 925,0

Maddə 8. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri funksional və iqtisadi təsnifatın paraqrafları səviyyəsində bu Qanunun əlavəsində verilmiş məbləğlərdə təsdiq edilsin.

Maddə 9. Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonları üzrə gəlirlər 15 500 000 000,0 ma-nat, o cümlədən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fonduna aid olan məbləğ 152 100 000,0 manat, yerli xərclər 800 335 000,0 manat, gəlirlərin yerli xərclərdən artıq olan və mərkəzləşdirilmiş gəlirlərə aid edilən hissəsinin məbləği 14 552 852 000,0 manat, yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi 5 287 000,0 manat məbləğində təsdiq edilsin.

Sıra №-si	Şəhər və rayonla-rın adı	Gəlirlər		Yerli xərclər	Gəlirlərin yerli xər-clərdən artıq olan və mərkəzləşdiril-miş gəlirlərə aid edilən hissəsinin aşağı həddi	Yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəz-ləşdirilmiş xər-clərdən ayrılma-sı nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi
		cəmi	o cümlədən müvafiq icra ha-kimiyyəti orqanı-n müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fonduna aid olan məbləğ			
	Şəhərlər					
1.	Bakı	14 103 000 000	129 467 000	358 525 000	13 615 008 000	0
2.	Gəncə	108 103 000	1 808 000	39 695 000	66 600 000	0
3.	Lənkəran	38 374 000	2 560 000	9 285 000	26 529 000	0

4.	Mingəçevir	36 540 000	65 000	15 465 000	21 010 000	0
5.	Naftalan	10 077 000	2 000	3 153 000	6 922 000	0
6.	Sumqayıt	213 052 000	2 455 000	32 802 000	177 795 000	0
7.	Şəki	36 992 000	1 893 000	7 593 000	27 506 000	0
8.	Şirvan	34 040 000	1 790 000	5 189 000	27 061 000	0
9.	Yevlax	26 014 000	2 753 000	7 462 000	15 799 000	0
10.	Xankəndi	500 000	0	500 000	0	0
Rayonlar						
11.	Abşeron	91 527 000	166 000	11 235 000	80 126 000	0
12.	Ağcabədi	25 021 000	1 732 000	6 454 000	16 835 000	0
13.	Ağdam	12 004 000	35 000	7 790 000	4 179 000	0
14.	Ağdaş	13 311 000	12 000	6 409 000	6 890 000	0
15.	Ağdərə	300 000	0	300 000	0	0
16.	Ağstafa	12 315 000	41 000	5 322 000	6 952 000	0
17.	Ağsu	16 486 000	1 049 000	5 499 000	9 938 000	0
18.	Astara	16 804 000	10 000	4 555 000	12 239 000	0
19.	Balakən	9 775 000	23 000	4 421 000	5 331 000	0
20.	Beyləqan	17 698 000	33 000	5 008 000	12 657 000	0
21.	Bərdə	22 155 000	61 000	6 901 000	15 193 000	0
22.	Biləsuvar	17 677 000	17 000	5 241 000	12 419 000	0
23.	Cəbrayıl	2 881 000	16 000	3 548 000	0	683 000
24.	Cəlilabad	15 640 000	35 000	6 384 000	9 221 000	0
25.	Daşkəsən	7 315 000	1 000	3 974 000	3 340 000	0
26.	Füzuli	15 246 000	17 000	7 165 000	8 064 000	0
27.	Gədəbəy	10 501 000	41 000	7 625 000	2 835 000	0
28.	Goranboy	13 009 000	20 000	7 072 000	5 917 000	0
29.	Göyçay	20 025 000	16 000	5 637 000	14 372 000	0
30.	Göygöl	20 744 000	9 000	6 100 000	14 635 000	0
31.	Hacıqabul	10 047 000	12 000	4 652 000	5 383 000	0
32.	Xaçmaz	43 279 000	1 544 000	8 277 000	33 458 000	0
33.	Xızı	5 866 000	5 000	3 295 000	2 566 000	0
34.	Xocalı	1 153 000	3 000	2 144 000	0	994 000
35.	Xocavənd	1 285 000	25 000	2 344 000	0	1 084 000
36.	İmişli	44 010 000	1 711 000	5 847 000	36 452 000	0
37.	İsmayıllı	16 422 000	10 000	6 565 000	9 847 000	0
38.	Kəlbəcər	3 766 000	4 000	4 911 000	0	1 149 000
39.	Kürdəmir	17 367 000	18 000	5 143 000	12 206 000	0
40.	Qax	6 531 000	15 000	5 473 000	1 043 000	0
41.	Qazax	22 759 000	15 000	5 812 000	16 932 000	0
42.	Qəbələ	29 532 000	22 000	7 548 000	21 962 000	0
43.	Qobustan	6 649 000	5 000	4 576 000	2 068 000	0
44.	Quba	35 464 000	64 000	8 841 000	26 559 000	0
45.	Qubadlı	7 105 000	4 000	4 279 000	2 822 000	0
46.	Qusar	17 408 000	28 000	6 684 000	10 696 000	0
47.	Laçın	6 700 000	75 000	5 913 000	712 000	0
48.	Lerik	5 979 000	5 000	5 449 000	525 000	0
49.	Masallı	17 757 000	35 000	8 230 000	9 492 000	0
50.	Nəfçala	11 915 000	28 000	5 292 000	6 595 000	0
51.	Oğuz	4 606 000	30 000	3 981 000	595 000	0
52.	Saatlı	15 716 000	8 000	5 991 000	9 717 000	0
53.	Sabirabad	17 766 000	17 000	5 751 000	11 998 000	0
54.	Salyan	18 121 000	26 000	6 962 000	11 133 000	0
55.	Samux	9 708 000	16 000	5 318 000	4 374 000	0
56.	Siyəzen	8 625 000	17 000	3 859 000	4 749 000	0
57.	Şabran	10 906 000	21 000	4 453 000	6 432 000	0
58.	Şamaxı	18 823 000	14 000	7 395 000	11 414 000	0
59.	Şəmkir	29 919 000	50 000	9 416 000	20 453 000	0
60.	Şuşa	4 121 000	2 000	1 902 000	2 217 000	0
61.	Tərtər	12 044 000	17 000	6 978 000	5 409 000	0
62.	Tovuz	30 043 000	2 022 000	7 136 000	20 885 000	0
63.	Ucar	9 853 000	21 000	3 775 000	6 057 000	0
64.	Yardımlı	4 253 000	8 000	5 622 000	0	1 377 000
65.	Zaqatala	17 389 000	62 000	5 922 000	11 405 000	0
66.	Zəngilan	3 056 000	3 000	2 685 000	368 000	0
67.	Zərdab	6 571 000	11 000	5 605 000	955 000	0
	Cəmi	15 500 000 000	152 100 000	800 335 000	14 552 852 000	5 287 000

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 453

QƏRAR

Bakı şəhəri, 15 oktyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 noyabr tarixli 500 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası, idxal gömrük rüsumlarının dərəcələri və ixrac gömrük rüsumlarının dərəcələri"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 noyabr tarixli 500 nömrəli qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 11, maddə 2164 (Cild I); 2024, № 1, maddə 127, № 2, maddə 244, № 4, maddə

465; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 3 iyul tarixli 330 nömrəli və 17 iyul tarixli 342 nömrəli qərarları) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası, idxal gömrük rüsumlarının dərəcələri və ixrac gömrük rüsumlarının dərəcələri"ndə 6401 10 000 0, 6402 91 100 0, 6402 99 050 0 və 6403 40 000 0 alt yarımmövqələrinə aid sətirlərin "Tarif

dərəcəsi (gömrük dəyərinə görə %-lə və ya ölçü vahidinə görə ABŞ dolları ilə)" sütununda "15" rəqəmləri "15 (30.06.2026-cı il tarixinədək 1 cüt üçün 9 ABŞ dolları)" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. Bu qərar dərc edildiyi gündən 30 (otuz) gün sonra qüvvəyə minir.

*Əli ƏSƏDOV,**Azərbaycan Respublikasının Baş naziri*

Diri və soyudulmuş balıq növlərinin və təhlükəsizlik ayaqqabılarının idxalına yeni gömrük rüsumu müəyyən olunmuşdur

Nazirlər Kabinetinin 453 nömrəli qərarına dair izah

Qərar yerli istehsalçılardan daxil olan müraciətlər nəzərə alınmaqla, daxili istehsalın rəqabət qabiliyyətinin artırılması, daxili bazarın qorunması, o cümlədən yerli sahibkarlara dövlət dəstəyinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə qəbul edilib.

Hazırda Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 noyabr tarixli 500 nömrəli qərarına əsasən, bir sıra

diri və soyudulmuş balıq növlərinin idxalına 0% dərəcəsində, təhlükəsizlik ayaqqabılarının idxalına isə 15% dərəcəsində gömrük rüsumu müəyyən olunmuşdur.

Qəbul edilən Nazirlər Kabinetinin 453 nömrəli qərarına əsasən, 30.06.2026-cı il tarixinədək bir sıra diri və soyudulmuş balıq növləri üzrə idxal gömrük rüsumları 0% dərəcəsindən 15% dərəcəsinə yüksəl-

dir, həmçinin təhlükəsizlik ayaqqabılarının idxalına tətbiq olunan gömrük rüsumları 15% dərəcəsindən artırılaraq spesifik rüsum formasında 1 cüt üçün 9 ABŞ dolları məbləğində müəyyən olunur.

Qərarın qəbul edilməsi nəticəsində yerli məhsulların analoji idxal mallarına münasibətdə rəqabət qabiliyyətinin artırılması proqnozlaşdırılır.

Minatəmizləmə fəaliyyəti ilə bağlı yeni qanun olacaq

Oktyabrın 16-da Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin iclası keçirilib. İclasda ilk olaraq "Minatəmizləmə fəaliyyəti haqqında" yeni qanun layihəsi (birinci oxunuş) müzakirə olub.

Məsələ ilə bağlı komitə sədri Arzu Nağıyev ətraflı məlumat verib. Azərbaycanın dünyada mina probleminə ən çox əziyyət çəkən ölkələrdən biri olduğunu deyən komitə sədri qeyd edib ki, ərazimizin təxminən 12 faizi Ermənistan tərəfindən mina və partlamamış hərbi sursatlarla çirkləndirilib. Ermənistan minalardan təkcə hərbi məqsədlər üçün deyil, mina terroru həyata keçirmək üçün də geniş şəkildə istifadə edib. Ermənistanın Azərbaycan ərazisində basdırdığı minaların dəqiq xəritələrini təqdim etməməsi məsələsinə diqqət çəkən komitə sədri 44 günlük Vətən müharibəsi başa çatandan indiyədək əksəriyyəti mülki şəxs olan vətəndaşlarımızın minaların qurbanı olmasından danışib.

Komitə sədrinin sözlərinə görə təməli Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə qoyulan humanitar minatəmizləmə Azərbaycanın dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biridir və 1998-ci ildə yaradılan Azərbaycan Respublikasının

Minatəmizləmə Agentliyi - ANAMA bu istiqamətdə böyük işlər görüb.

Müzakirəyə çıxarılan yeni qanun layihəsinin də minatəmizləmə prosesinə ciddi təkan verəcəyini deyən Arzu Nağıyev layihənin strukturu, səndə təsbit olunan tənzimləmələr barədə məlumat verib. Bildirilib ki, qanun layihəsi 3 fəsil 14 maddədən ibarətdir. 1-ci fəsildə istifadə olunan əsas anlayışların mənaaları, qanunun tətbiq dairəsi müəyyən edilib. 2-ci fəsildə mina əleyhinə fəaliyyət sahəsində dövlət siyasətinin istiqamətləri, minatəmizləmə fəaliyyətinin subyektləri və bu fəaliyyətə dair tələblər, təhlükəli ərazilərdə minatəmizləmə fəaliyyətinin xüsusiyyətləri, minatəmizləmə fəaliyyətində keyfiyyətə nəzə-

rət və s. məsələlər öz əksini tapıb. 3-cü fəsildə isə yekun müddəalar müəyyən olub.

İclasda daha sonra "Yol hərəkəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş) müzakirəyə çıxarılıb. Komitə sədri Arzu Nağıyev bildirib ki, layihə "Minatəmizləmə fəaliyyəti haqqında" yeni qanun layihəsinin 7-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddəadan irəli gəlir və uyğunlaşdırma məqsədi ilə hazırlanıb.

Qanun layihələrinin müzakirəsində komitə üzvləri Aqil Abbasov, Hikmət Məmmədov, Gülşən Paşayeva, Elman Məmmədov, Qaya Məmmədov, Aydın Mirzəzadə, Rizvan Nəbiyev, Səbinə Salmanova,

Samir Vəliyev, Erkin Qədirli, Ramid Namazov, Kamal Cəfərov, parlament Aparatının Dövlət quruculuğu, inzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin sektor müdiri Kəmalə Paşayeva və çıxış ediblər, təqdim olunan sənədlər barədə fikirlərini və qeydlərini bildiriblər, suallarını səsləndiriblər.

Azərbaycan Respublikası Minatəmizləmə Agentliyinin İdarə Heyəti sədrinin birinci müavini Bəhruz Məmmədov müzakirədə deputatların qaldırdıqları məsələlərə aydınlıq gətirib, suallarını cavablandırıb.

Müzakirə edilən qanun layihələri birinci oxunuşda baxılmaq üçün Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olub.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

SOCAR və "Chevron" dekarbonizasiya, hasilat və nəql məsələlərini müzakirə ediblər

Bu gün Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) prezidenti Rövşən Nəcəf "Chevron" şirkətinin Avrasiya biznes bölməsinin idarəedici direktoru Derek Maqnes ilə görüşüb.

SOCAR-dan AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüşdə dekarbonizasiya, hasilat və nəql məsələləri müzakirə edilib.

Tərəflər həmçinin şirkətlər arasında qarşılıqlı faydalı əlaqələrin möhkəmləndirilməsi istiqamətində əməkdaşlığın davam etdirilməsinə dair fikir mübadiləsi aparıblar.

ADA Universiteti, ADAF və "Referans Medical Group" birgə layihəyə başlayırlar

ADA Universiteti, ADA Universiteti Fondu (ADAF) və "Referans Medical Group" birgə layihəyə başlayırlar. Universitetdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, bununla bağlı ADA Universitetində hər iki qurumun əməkdaşlarının, müəllim və tələbələrin iştirakı ilə tədbir baş tutub.

Çıxış edən ADAF-ın Sponsorluq layihələri şöbəsinin rəhbəri Firuz İsmayil Əliyeva və "Referans Medical Group"-un əməkdaşı Aytac Kərimli gənclərin ictimai səhiyyə üzrə bilik və təcrübə qazanmalarının vacibliyindən bəhs ediblər. Əlavə edilib ki, ADA Universitetinin təşəbbüsü nəticəsində irəli sürülən bu layihə çərçivəsində gənclərin sözügedən sahədə erkən əmək fəaliyyətinə başlamalarına dəstək göstəriləcək.

Qeyd edək ki, layihə çərçivəsində regionda yaşayan azəmənətli gənclərin, xüsusilə də gənc qızların ilkin tibbi yardımına bağlı bilik və bacarığının artırılmasına önəm verilir. Belə ki, ADAF və PAŞA Bankın birgə icra etdiyi "Girls" ("Qızlar") layihəsinə dəstək verilərək regionda 5 günlük təlim keçiriləcək. Həmin təlimlər psixologiya, terapiya, ilkin tibbi yardım sahələrini əhatə edəcək və təlimi uğurla başa vuran 10 gənc qız müvafiq sahədə işlə təmin ediləcəkdir.

Layihə çərçivəsində ADA Universitetinin professor-müəllim və tələbə heyətinə, eyni zamanda regionda yaşayan azəmənətli ailələrə ödənişsiz müayinə və güzəştli tibbi xidmət təqdim ediləcək, həmçinin ADA Universiteti tələbələrindən ibarət "Tibbi yardım" klubunun fəaliyyətinə dəstək göstəriləcək.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 454

QƏRAR

Bakı şəhəri, 15 oktyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 oktyabr tarixli 437 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabına köçürülən vəsaitlərdən istifadə qaydası"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 7 dekabr tarixli 768-IQ nömrəli qanunu ilə təsdiq edilmiş "Gömrük orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə"də dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 21 may tarixli 1153-VIQD nömrəli qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 oktyabr tarixli 437 nömrəli qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 10, maddə 1899 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabına köçürülən vəsaitlərdən istifadə qaydası"-nın 3.1.8-ci yarımbənd-

dinin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 3.1.9-cu yarımbənd əlavə edilsin:

"3.1.9. gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin və onların ailəsinin yeni qulluq yerinə köçməsi, habelə ömləkinin daşınması xərclərinin və birdəfəlik kompensasiyanın ödənilməsi".

*Əli ƏSƏDOV,**Azərbaycan Respublikasının Baş naziri*

Azərbaycan və Serbiya arasında siyasi məsləhətləşmələrin növbəti raundu keçirilib

Belqrad şəhərində Azərbaycanın və Serbiyanın xarici işlər nazirlərinin arasında siyasi məsləhətləşmələrin növbəti raundu keçirilib.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Azərbaycan nümayəndə heyətinə xarici işlər nazirinin müavini Fərid Zəyev, Serbiya nümayəndə heyətinə Xarici İşlər Nazirliyinin dövlət katibi Damiyan Yoviç rəhbərlik edib.

Görüşdə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın gücləndirilməsi, siyasi, iqtisadi, enerji və humanitar sahələrdə,

o cümlədən beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığın hazırkı vəziyyəti və inkişaf perspektivləri, eləcə də ölkəmi tərəfindən həyata keçirilən strateji enerji və nəqliyyat layihələri ilə bağlı müzakirələr aparılıb.

Cari ilin noyabrında Azərbaycanın evsahibliyi edəcəyi BMT-nin İklim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu

sessiyasının (COP29) iki ölkə arasında mövcud strateji əməkdaşlığın inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacağı bildirilib. Azərbaycan-Serbiya parlamentlərarası əməkdaşlığının əhəmiyyəti vurğulanıb və bu xüsusda qarşılıqlı səfərlərin, ikitərəfli və çoxtərəfli müstəvidə təmasların daha da intensivləşdirilməsinin faydalı olacağı qeyd edilib.

Görüşdə postmünəqışə dövründə bölgədəki vəziyyət, Azərbaycan tərəfindən davamlı sülhün bərqərar olunması istiqamətində atılan ad-

dımlar, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə mina problemi və orada həyata keçirilən bərpa-quruculuq işləri barədə qarşı tərəfə ətraflı məlumat verilib.

Siyasi məsləhətləşmələr zamanı həmçinin regional, beynəlxalq məsələlər və birgə maraq kəşb edən digər mövzular da müzakirə olub.

Səfər zamanı F.Zəyev həmçinin Serbiyanın digər rəsmi şəxsləri ilə görüşüb, eləcə də tədqiqatçılar və ekspertlərlə "dəyirmi masa" formatında keçirilən müzakirələrdə iştirak edib.

"Regiondan xəbəri olmayan dairələrin Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaq cəhdləri qəbul edilməzdir"

"Biz İsveçrə Federal Məclisinin Xarici Siyasət Komissiyası tərəfindən irəli sürülmüş, ölkəmizə qarşı qərəz və böhtana əsaslanmaqla, İsveçrə hökumətinə "Azərbaycan hökuməti və Qarabağdan olan ermənilər arasında bir konfrans təşkil etmək" çağırışı edən təklifi qınayırıq".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında bildirilib.

"Sənəddə yer almış ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə, beynəlxalq hüquqa zidd yanaşma və böhtan dolu fikirlər onun müəlliflərinin əsl niyyətinin heç də sülh və dialoq təşviq etmək olmadığını göstərir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan hökuməti Qarabağdan olan ermənilərin reintegrasiyası üçün planlarını ictimaiyyətə açıqlamış və ötən il onlarla dialoq aparmışdır.

Lakin Qarabağdan olan ermənilər dialoqdan və Azərbaycanın reintegrasiya təklifindən imtina etmişlər.

Bələ olan şərəitdə İsveçrənin bitərəfliyinə istinad edib, bədnam gündəlik və formatla "dialoq"la çağırış etmək bu ölkənin bitərəf statusundan sui-istifadədir və regiondakı vəziyyəti gərginləşdirməyə xidmət edir. Regiondan xəbəri olmayan dairələrin Azərbaycanın daxili işlərinə qarışan bu cür cəhdləri təkəbbürlü yanaşma olmaqla, tamamilə qəbul edilməzdir.

Vurğulamaq istərdik ki, Qarabağ münaqişəsi artıq beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq öz həllini tapıb. Buna baxmayaraq, son dövrlər bəzi Qərbi dairələrinin regionda yenidən münaqişə yaratmaq cəhdlərini müşahidə edirik. İsveçrə parlamentində irəli sürülmüş son təşəbbüs də bunun tərkib hissəsidir.

İsveçrə parlamentinə xatırladıq ki, dialoqa çağırılmalı olan öz ərazisindən azərbaycanlıları zorla çıxarmış olan Ermənistan hökumətidir. Qərbi Azərbaycan İcması dəfələrlə Ermənistan hökumətinə dialoq üçün müraciət etmiş, bu, cavabsız qalmışdır. Bundan əlavə, məhz azərbaycanlıların Ermənistanı qaydışı üçün beynəlxalq nəzarət altında olan proses təşkil edilməlidir.

Qərbi Azərbaycan İcması olaraq, üzvləri tərəfindən son günlərdə Azərbaycana qarşı iki sənəd irəli sürülmüş İsveçrə parlamentini sözügedən qərəzli və zərərli addımları dayandırmağa çağırırıq. Biz İsveçrə parlamentinin üzvlərindən Ermənistan tərəfindən qoyulmuş azərbaycanlılara qarşı ayrı-seçkilikə son qoymağı və onların təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə öz evlərinə qayıtmaq hüququna hörmət etməyi tələb edirik", - deyən icmanın bəyanatında vurğulanıb.

Naxçıvanda muxtariyyətin 100 illiyinə həsr olunan sərgi baş tutub

Oktyabrın 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi sədrinin birinci müavini Bəxtiyar Məmmədov, Ali Məclis sədrinin müavini Arzu Abdullayev və Aparat əməkdaşları Naxçıvan şəhərindəki Heydər Əliyev Sarayında muxtariyyətin 100 illiyi ilə əlaqədar təşkil olunan məhdud fiziki imkanlı və istedadlı qadınların rəsm və əl işlərinin ibarət sərgi-satış yarmarkasında olublar.

Məlumat verilib ki, sərgidə, ümumilikdə, 447 müəllifin 10 min 929 ədəd əl işi təqdim edilir.

"Azərbaycan"

Mərkəzi Nəbatat Bağında təmir-yenidənqurma işləri başa çatmaq üzrədir

Sahəsi 46 hektar olan Mərkəzi Nəbatat Bağında Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə ötən ildən əsaslı təmir-yenidənqurma işlərinə başlanılıb.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, 1937-ci ildə bağda tikilmiş inzibati bina əsaslı təmir edilib, parkın ərazisində yerləşən Botanika İnstitutunun inzibati binası isə sökülərək yenidən inşa olub. Parkda göl kompleksi, dünyanın müxtəlif nadir bitki növlə-

ri üçün istixanalar tikilib, isitmə, soyutma və nəmlişdirmə avadanlıqları ilə təchiz olub. Yerdən 3 metr hündürlükdə əlillər üçün müeyssər körpü və hər iki giriş qapısı birləşdirən piyada

yolu salınıb. Hazırda parkdakı işlər başa çatmaq üzrədir. İşlərin qısa müddətdə, keyfiyyətli yekunlaşdırılması məqsədilə əlavə işçi qüvvəsi cəlb edilib, yaşıllıq işlərinin aparılması

təcrübəli landşaft dizaynerləri, ekoloji mütəxəssislər tərəfindən nəzarətdə saxlanılır. Mərkəzi Nəbatat Bağının istifadəyə verilməsi ayın sonunda nəzərdə tutulub.

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

- *Tahir müəllim, məlum olduğu kimi, ölkəmiz gələn ay BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29-a evsahibliyi edəcəkdir. COP29-a hazırlıq çərçivəsində rəsmi statistikanın üzərinə hansı vəzifələr düşür və bununla bağlı statistik informasiya təminatının təşkili üçün hansı tədbirlər görülür?*

- İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"⁹ əsasən, 2030-cu ilədək reallaşdırılması nəzərdə tutulan 5 milli prioritetdən biri Azərbaycanın təmiz ətraf mühit və "yaşıl artım" ölkəsinə çevrilməsidir. Bu məqsədlə son illər ölkəmizdə istilik effekti yaranan qaz emissiyasının normada saxlanılmasına, ekoloji təmiz texnologiyaların tətbiqinə, təmiz enerji mənbələrindən istifadəyə, tullantıların təkrar emalına və çirklənmiş ərazilərin bərpasına, perspektiv iqtisadi inkişafı ilə bərabər ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasına, yaşıllıqların artırılmasına, su ehtiyatlarından və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadəyə diqqət daha da artırılmışdır. Bununla da yüksək keyfiyyətli ekoloji mühit və "yaşıl enerji" məkanı üzrə məqsədlərin effektiv reallaşdırılmasına nail olunması başlıca vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur.

Qeyd olunanlar kontekstində ölkəmizdə həyata keçirilən işlərin məntiqi davamı kimi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 25 dekabr tarixli sərəncamı ilə 2024-cü ilin ölkəmizdə "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi, eyni zamanda dünya liderlərinin iqlim dəyişikliyi sahəsindəki irəliləyişləri qiymətləndirmək və bununla bağlı mübarizədə on yaxşı həll yolları barədə müzakirələr aparmaq məqsədilə bir araya gəldikləri BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının - COP29-un ölkəmizdə keçirilməsi xüsusi önəm daşıyır. Bütün bunlar ölkəmizin dünya miqyasında iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə töhfəsini xarakterizə etməklə yanaşı, Azərbaycanı artan beynəlxalq nüfuzundan xəbər verir.

Yuxarıda göstərilən hər iki istiqamət üzrə, yəni "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" və COP29-la bağlı Dövlət Statistika Komitəsinin üzərində də bir sıra mühüm vəzifələr düşür və bunlar təbii ki, əsas etibarilə istifadəçilərin yeni göstəricilər üzrə və daha ətraflı rəsmi statistika məlumatlarına olan ehtiyaclarının vaxtında təmin olunması ilə bağlıdır. Bununla əlaqədar ötən qısa müddət ərzində tərəfimizdən kompleks tədbirlər həyata keçirilmiş, o cümlədən "Yaşıl inkişaf"ı xarakterizə edən göstəricilər sistemi hazırlanaraq təsdiq edilmiş, məlumatların toplanılmasına başlanılmış, mövcud statistik nəşrlərə bəzi göstəricilər üzrə yeni məlumatlar əlavə edilmiş, ətraf mühitlə bağlı mediada yayılan açıqlamaların sayı artırılmış, beynəlxalq və yerli səviyyədə çoxsaylı sənədlərin, hesabatların, məruzələrin və sair hazırlanması məqsədilə daxil olmuş sorğular cavablandırılmış, məlumatlar aktualaşdırılmış, dəqiqləşdirilmiş, yerli və xarici ekspertlərə davamlı dəstək göstərilmişdir və hazırda da bu işlər davam etdirilməkdədir. Qeyd olunanlardan əlavə, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Paris Sazişinə uyğun olaraq yenilənmiş Milli Səviyyədə Müəyyən Edilmiş Təhlil Şəffaflıq Hesabatının (BTR) hazırlanmasının əhəmiyyəti və təciliyyəti nəzərə alınaraq təqdim olunmuş materiallara maksimum operativliklə baxılmış, şərhlər verilmiş, bir sıra hallarda məlumatların mövcudluğuna və əhatə dairəsinə dair müzakirələrin aparılması məqsədilə beynəlxalq məsləhətçi şirkətlərin nümayən-

dələrinin iştirakı ilə onlayn görüşlər keçirilmişdir.

Bunlarla yanaşı, aidiyyəti üzrə beynəlxalq tədbirlərdə bu sahədə rəsmi statistikanın təşkili ilə bağlı Azərbaycanın təcrübəsi bölüşülmüş, işçi qruplarda komitə əməkdaşlarının aktiv iştirakı təmin olunmuşdur və s.

- *Qeyd etdiniz ki, Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən "Yaşıl inkişaf" üzrə statistik göstəricilər sistemi"i hazırlanaraq təsdiq edilmişdir. Göstəricilər sistemi barədə daha ətraflı məlumat verə bilərsinizmi?*

- "Yaşıl inkişaf" üzrə statistik göstəricilər sistemi"nin hazırlanmasında əsas məqsəd "yaşıl inkişaf"ı xarakterizə edən göstəricilərin əhatə dairəsinin müəyyən olunması və onun əsasında məlumatların hazırlanaraq istifadəçilərə təqdim edilməsidir. Bununla əlaqədar beynəlxalq metodologiyalar araşdırılmış, üstün təcrübələrə baxılmış, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının metodologiyası əsasında ümumilikdə 157 göstəricini

çilərə təqdim olunmasına nail olmuşdur. Belə ki, BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının "Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələrində ekoloji göstəricilərin istifadəsinə dair Təvsiyələr"i əsasında "Azərbaycan Respublikasının ekoloji göstəricilər sistemi" hazırlanmış, həmin sistem üzrə məlumatları özündə ehtiva edən cədvəllər tərtib olunaraq rəsmi internet sahifəmizin "Ekoloji İnformasiyanın Birgə Sisteminin baza göstəriciləri" adlı xüsusi bölməsində yerləşdirilmişdir. Bu gün istənilən istifadəçi ətraf mühitin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün həmin göstəricilər üzrə aktual məlumatları əldə edə bilər.

- *Son zamanlar iqtisadiyyatın ətraf mühitə təsirinin azaldılması və bu kontekstdə rəqəmsal iqtisadiyyata keçid və onun ölçülməsi məsələləri geniş müzakirə olunur. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?*

- Müasir dövrdə rəqəmsal texnologiyalar iqtisadiyyatda istehsalın (ehtiyat) və istehlakın (tələb) xarakterinə, sahələr arasında mal və xidmətlərin axınına ciddi

sələ İKT statistikasının təşkili ilə bağlı məsələlərə xüsusi önəm verir və təsəffüf deyil ki, 2024-cü ilin 23-24 sentyabr tarixlərində Beynəlxalq Telekomunikasiya İttifaqı tərəfindən Cenevrə şəhərində keçirilmiş və təşkilatçı qurumla yanaşı, BMT-nin Statistika Şöbəsi, İqtisadi və Sosial İşlər Departamenti, Ticarət və İnkişaf Konfransı, Avropa İqtisadi Komissiyası, Dünya Bankı, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı və İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının, dünyanın 80-dən çox ölkəsinin milli telekommunikasiya və statistika qurumlarının 150-dən çox nümayəndəsinin əyani şəklində, 100-dən çox nümayəndəsinin isə onlayn qatıldığı 19-cu Ümumdünya Telekomunikasiya/İKT Göstəriciləri Simpoziumunda Dövlət Statistika Komitəsi İKT statistikasının beynəlxalq standartlara uyğun təşkili sahəsində uzunmüddətli və dayanıqlı fəaliyyətinə görə fərdi dövlət əsasında təmsil olunmuşdur. Simpoziumun İnkişaf Naminə İKT-nin ölçülməsi üzrə Əməkdaşlıq Proqramının 20 illik yubileyinə həsr olunmuş mərasimdə "Azərbaycanda İKT statistikasını: əsas məqamlar və İnki-

mətlər üzrə illik dövriliklə "Azərbaycan Respublikasında yaranan təhlükəli tullantılar", "Azərbaycan Respublikasında istehsalat və bərk məişət tullantıları" və "Təbii ehtiyatların mühafizəsi və istifadəsinə dair əsas göstəricilər" adlı statistik bülletenlər də nəşr olunur. Sadaladığım bütün nəşrlər, məlumatlar komitənin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir və istənilən maraqlı şəxs rahatlıqla onlardan istifadə edə bilər.

Yeni göstəricilərə gəlincə, cari ildən nəqliyyat vasitələrinin iqlim dəyişikliyinə təsiri nəzərə alınaraq hibrid, elektrik mühərrikli nəqliyyat vasitələrinin sayı və on-

Rəqəmsal iqtisadiyyatın ətraf mühitə təsiri getdikcə artır

Müəssisimiz Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin sədri Tahir Budaqovdur

əhatə edən "Yaşıl inkişaf" üzrə statistik göstəricilər sistemi" hazırlanmışdır. Göstəricilər 5 qrup üzrə - 35 göstəricidən ibarət ekoloji və resurs səmərəliliyi, 37 göstəricidən ibarət təbii aktivlər bazası, 20 göstəricidən ibarət həyat keyfiyyətinin ekoloji ölçüsü, 45 göstəricidən ibarət iqtisadi imkanlar və siyasət, 20 göstəricidən ibarət sosial-iqtisadi kontekst məsələləri üzrə təsnifləşdirilmişdir. 1-ci qrupa karbon və enerji səmərəliliyi, qeyri-enerji səmərəliliyi və ətraf mühitə uyğunlaşdırılmış çoxamillli səmərəlilik üzrə, 2-ci qrupa su, torpaq, meşə və vəhşi təbiət resursları üzrə, 3-cü qrupa ekoloji risk və iqlim dəyişmələri təhlükəsinə məruzqalma, həmçinin içməli su və kanalizasiya sistemlərinə çıxış imkanı üzrə, 4-cü qrupa texnologiya və innovasiya, beynəlxalq maliyyə axını, ekoloji vergi və transfer, tənzimləmə və idarəetmə üzrə, 5-ci qrupa isə sosial və iqtisadi kontekst üzrə göstəricilər daxildir. Sənəddə göstəricilərin ölçü vahidi, hesablama metodologiyası, informasiya mənbəyi və məlumat təchizatçısı kimi çıxış edəcək icraçılar barədə məlumatlar əks etdirilmişdir. Bu göstəricilər üzrə məlumatlar rəsmi statistika hesabatlarına və ölkədə sosial, iqtisadi və ekoloji sahədə dövlət siyasətini həyata keçirən, inzibati məlumatlara malik müvafiq dövlət qurumlarının məlumatlarına əsaslanacaqdır. Göstəricilər sistemi hazırlanarkən onun layihəsi geniş müzakirə olunmuş, iqtisadiyyat, Ekologiya və Təbii Sərvətlər nazirliklərinin rəy və təklifləri də nəzərə alınmaqla komitənin 2024-cü il 14 avqust tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Hazırda həmin göstəricilər üzrə məlumatların əldə edilməsi istiqamətində aktiv fəaliyyət həyata keçirilir və bununla əlaqədar aidiyyəti qurumlara müraciətlər edilmişdir.

Bildirim ki, bundan öncə də komitə ətraf mühitə dair göstəricilər toplusunu hazırlamış və aidiyyəti üzrə statistik məlumatların əldə edilməsinə, onların istifadə-

di təsir göstərmiş, iqtisadi səmərəliliyin yüksəlməsinə səbəb olmuş, yeni iqtisadi fəaliyyət növlərinin yaranmasına gətirib çıxarmaqla beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən hazırlanmış statistik təsnifatlara və metodologiyalara yenidən baxılması - şərtləndirmişdir. Bununla yanaşı, rəqəmsal transformasiya nəticəsində mal və xidmətlərə əlçatanlıq yüksəlmiş, ticarət əməliyyatlarının həyata keçirilməsi üçün yeni maliyyə və vasitəçi elektron platformalar yaranmışdır. Qeyd olunanlar iqtisadiyyatın İKT sahəsi ilə yanaşı, digər sahələrinin də sürətlə rəqəmsallaşmasını göstərir. Rəqəmsal texnologiyaların bütün sahələrə ciddi nüfuz etməsi, mürəkkəbliyi, məlumat mənbələrinin müxtəlifliyi, ölkələr üzrə inkişaf səviyyəsinin fərqli olması bu hadisə və proseslərin statistik cəhətdən ölçülməsi üçün spesifik yanaşma tələb edir və beynəlxalq standartların tətbiqini çətinləşdirir. Bundan başqa, son dövrlərdə məlumat ekosisteminin ətraf mühitə təsirinin statistik ölçülməsi ilə bağlı da ciddi tələbat yaranmış və bu kontekstdə gələcəkdə rəqəmsal iqtisadiyyatın, o cümlədən İKT avadanlıqlarının, məlumat emalı ilə məşğul olan məlumat mərkəzlərinin, hibrid və elektrik mühərrikli nəqliyyat vasitələrinin ətraf mühitə təsirinin statistik ölçülməsi məsələlərini milli statistika qurumları üçün növbəti çağırış kimi qiymətləndirmək olar. Məlumat üçün qeyd edim ki, hesablamalara görə, yalnız son 3 ildə dünyada beynəlxalq sabit internet trafikinin həcmi 2,2 dəfə artmışdır, məlumat mərkəzlərinin elektrik enerjisinin istifadəsi isə növbəti 3 ildə 2,0 dəfə artacaqdır. Başqa sözlə, rəqəmsallaşma elektrik enerjisi istehlakını artırmaqla karbon emissiyalarının da artmasına səbəb olacaqdır, gəldikcə ətraf mühitə atılan təhlükəli tullantı mənbələrindən birinə çevriləcəkdir.

Fürsətdən istifadə edərək qeyd etmək istərdim ki, Dövlət Statistika Komitəsi rəqəmsal iqtisadiyyatın ölçülməsi, xüsusi

şaf Naminə İKT-nin ölçülməsi üzrə Əməkdaşlıq" və İKT statistikasının maliyyələşdirilməsi məsələlərinə həsr olunan sessiyasında "İnkişaf naminə maraqlı təcrübələrə əməkdaşlıq: İKT statistikasını kontekstində" mövzularında Azərbaycan təcrübəsi barədə təqdimatlar edilmişdir. İştirakçılara Azərbaycanda son 20 il ərzində İKT statistikasının təşkili və inkişafı, bu sahədə milli və beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlığın rolu, beynəlxalq təvsiyələrə uyğun məlumatların əldə edilməsi məqsədilə hazırlanmış statistik müşahidələr, sorğu vərəqələri, statistik məcmuələr və əldə edilmiş rəsmi statistika məlumatlarının istifadəçilərə təqdim edilməsi ilə bağlı ətraflı məlumat verilmiş, eyni zamanda Azərbaycanın cari ildə evsahibliyi edəcəyi COP29 və növbəti ildə Bakıda keçirilməsi təsdiq edilmiş Ümumdünya Telekomunikasiyanın İnkişafı Konfransı ilə bağlı yeni statistik məlumatlara tələbatın formalaşdığı diqqətə çatdırılmışdır.

- *Dövlət Statistika Komitəsi ətraf mühit, "yaşıl inkişaf"la bağlı hansı rəsmi statistika məlumatları hazırlayır və onları istifadəçilərə necə çatdırır? Yeni göstəricilərdən hansıların yayımına başlanılmışdır?*

- Dövlət Statistika Komitəsi ətraf mühitə dair rəsmi statistik məlumatları ictimaiyyətə əsasən illik dövriliklə, "Azərbaycanda ətraf mühit" statistika məcmuəsi vasitəsilə təqdim edir. Həmin nəşrdə ölkəmizin torpaq, meşə və su ehtiyatı, torpağın və atmosfer havasının qorunması, ətraf mühitə atılan tullantılar, təbii mühafizəyə nəzarət və bu məqsədlə çəkilən xərclər və s. dair məlumatlar mövcuddur. Bundan başqa, həmin məlumatların müxtəlif formatlarda "Azərbaycanın Statistik İnformasiya Xidməti - ASİS" statistik məlumatların elektron yayım sistemi vasitəsilə də istifadəçilərə təqdim edilməsi həyata keçirilir. Eyni zamanda spesifik istiq-

lارın texniki vəziyyətinə dair, ətraf mühitə daha çox təsir edən kimya və tikinti sənayesi məhsullarının istehsalı və s. rəsmi statistika məlumatlarının nəşri də təmin olunmuş, növbəti ildən isə əlavə olaraq ətraf mühit sahəsində məşğulluq, "plug-in" tipli nəqliyyat vasitələri və s. məlumatların da əldə edilməsi məqsədilə müvafiq rəsmi statistika hesabatlarına yenidən baxılmışdır.

Bunlarla yanaşı, BMT-nin Baş Assambleyası tərəfindən 2015-ci ildə təsdiq olunmuş "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək Dayanıqlı inkişaf sahəsindəki Gündəlik"lə insan inkişafı üçün son dərəcə əhəmiyyətli imkanların yaradılmasına, planetimizi qorumaqla qlobal inkişafın dayanıqlılığının təmin edilməsinə tökan verəcək 17 məqsəd müəyyən edilmişdir ki, onlardan da 13-cü Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi (DİM), yəni "İqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə" adlı məqsəd iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə və onun nəticələrinə adaptasiya ilə bağlı hədəfləri əhatə edir. Gündəlik üzrə "Təmiz su və sanitariya" (DİM 6), "Sərfəli və təmiz enerji" (DİM 7), "Dəniz ekosisteminin mühafizəsi" (DİM 14), "Torpaq ekosisteminin mühafizəsi" (DİM 15) kimi məqsədlər də ətraf mühitlə bağlıdır. Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olunanın monitorinqi üçün sözügedən göstəricilərlə bağlı statistik məlumatlar da komitə tərəfindən hazırlanır və illik dövrilikdə nəşr olunan "Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri: statistik icmal" məcmuəsində əks olunur, eyni zamanda 2019-cu ildə yaradılmış Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üzrə Milli Məlumatlandırma Portalında da yerləşdirilir.

- *Yaqın ki, geniş mənada rəqəmsal statistika da rəqəmsal iqtisadiyyatın komponenti kimi xarakterizə oluna bilər. Dövlət Statistika Komitəsi öz fəaliyyətində rəqəmsallaşma sahəsində hansı işləri görüb və qarşıda hansı vəzifələr durur?*

- Son illər statistik istehsal proseslərinin rəqəmsallaşdırılması, rəqəmsal transformasiya kontekstində rəsmi statistikanın modernləşdirilməsi komitənin əsas vəzifələrindən birinə çevrilmişdir. Bu məqsədlə irihəcmli məlumatlardan (big data) istifadə, rəsmi statistika hesabatlarının elektron formada qəbulu, məlumatların yayım sisteminin təkmilləşdirilməsi, müxtəlif elektron platformaların hazırlanması, başqa sözlə, statistika məlumatlarının toplanmasında, emalında və yayılmasında istifadə olunan informasiya texnologiyalarının tətbiqi imkanlarının genişləndirilməsi, statistik informasiya sisteminin inkişaf etdirilməsi sahəsində kompleks tədbirlər həyata keçirilir. Bunun nəticəsidir ki, artıq respondentlərin 97,0 faizi yerli statistika orqanlarına gəlmədən hesabat məlumatlarını elektron formada təqdim edirlər və bu məqsədlə edilmiş onlayn müraciətlərin illik sayı təxminən 6,0 milyona yaxındır. Bundan başqa, məlumatların emalı, onların yoxlanılması və nəticələrin əldə edilməsi üçün müxtəlif proqram təminatları tətbiq olunur. Məlumatların kağız formasında nəşri, demək olar ki, minimuma endirilmiş, yayım formatı genişləndirilmişdir.

Dövlət Statistika Komitəsi rəsmi statistika istehsalında informasiya texnologiyalarının tətbiqi imkanlarının genişləndirilməsi, proseslərin rəqəmsallaşdırılması, statistik informasiya sisteminin inkişaf etdirilməsi istiqamətində bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla, həmçinin qabaqcıl dünya ölkələrinin milli statistika xidmətləri ilə intensiv şəkildə əməkdaşlıq edir, müvafiq anlaşma memorandumları imzalayır. Bu kontekstdə, rəsmi statistikada İKT-nin tətbiqinə görə dünya liderlərindən olan Koreya Statistika Komitəsi ilə bağlanmış sazişi və Azərbaycanda statistika potensialının gücləndirilməsi ilə bağlı birgə həyata keçirilmiş layihəni və layihə çərçivəsində rəsmi statistika məlumatlarının yayımı sahəsində beynəlxalq səviyyədə tətbiq olunan standartlara uyğun üslubda, istifadəçiyönümlü "Azərbaycanın Statistik İnformasiya Xidməti - ASİS" statistik məlumatların yayım sistemini, habelə inzibati məlumat mənbələrinin statistik məlumat bazalarına inteqrasiyası məqsədilə hazırlanaraq istifadəyə verilmiş "İnzibati Məlumatların İdarə Olunması Sistemi - ADİS" informasiya sistemini xüsusi olaraq qeyd etmək istərdim.

Qeyd olunanların nəticəsidir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən "Elektron Xidmətlərin Qiymətləndirilməsi" əsasında tərtib edilmiş sonuncu reytingdə Komitə 28 qurum (o cümlədən 24-ü mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı) arasında 79,37 faiz nəticə ilə ilk üçlükdə qərarlaşmışdır.

Rəsmi statistika sistemində rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı daha bir yenilik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 14 fevral tarixli, 3672 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı"nın icrası olaraq 2025-ci ildə keçiriləcək Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatının növbəti siyahıyaalınması zamanı tətbiq olunacaqdır. Belə ki, ilk dəfə olaraq siyahıyaalma kənd təsərrüfatı istehsalı ilə məşğul olan hüquqi şəxslər tərəfindən siyahıyaalma vərəqələrinin komitənin elektron informasiya sisteminə real vaxt rejimində doldurulması yolu ilə, fərdi sahibkarlar, ailə kəndli və ev təsərrüfatları üzrə isə siyahıyaalmaya cəlb ediləcək şəxslər (sayıcılar) tərəfindən planşet tipli kompüterlərdən istifadə olunmaqla sorğu yolu ilə keçiriləcəkdir. Eyni zamanda beynəlxalq təvsiyələr və qabaqcıl təcrübələr nəzərə alınaraq budo-fəki siyahıyaalma planşet tipli kompüterlər vasitəsilə CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing - kompüter vasitəsilə şəxsi müsahibə) üsulu ilə, yəni tamamilə kağızsız texnologiya əsasında keçiriləcəkdir.

Müəssisəni apardı:
Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Qarabağdan reportaj

Tarix 17 oktyabr 2020-ci il...

Vətən müharibəsinin 21-ci günü...

Gecədən səhərə qədər şiddətli döyüşlər gedir. Düşmənin 30 ildə möhkəmləndiyi, "keçilməz" adlandırıldığı sədlər Azərbaycan əsgərinin döyüş əzmi qarşısında tab gətirə bilmir. Erməni əsgəri silahını da, bayrağını da atıb qaçır...

Sabah açılır və Müzəffər Ali Baş Komandan xalqa müjdəli xəbər verir:

"Bu gün Füzuli rayonunun aşağıdakı yaşayış məntəqələri işğalçılardan azad edilib: Qocəhmədli kəndi, Çimən kəndi, Cuvanlı kəndi, Pirəhmədli kəndi, Musabəyli kəndi, İşıqlı kəndi, Dədəli kəndi və Füzuli şəhəri".

Prezident deyir ki, bəzi şəxslər, ekspertlər 30 il ərzində düşmənin təmas xəttində qurduğu istehkamlar səbəbindən Füzuli şəhərinin işğaldan azad edilməsinin mümkün olmadığını bildirdilər. Amma Azərbaycan Ordusu nəyə qadir olduğunu bir daha nümayiş etdirərək həmin fikirləri alt-üst elədi: "Təəssüf ki, Füzulidən əsər-olamət qalmayıb. 30 il ərzində Füzuli çaqqalların, yirtici vəhşilərin ölində idi. Bütün binalarımız, məscidlərimiz sökülüb, evlər sökülüb. Sanki 30 il bu şəhəri vəhşi bir qəbilə zəbt edib".

Zəfər yolu, 8 aya tikilən hava limanı, yenidən qurulan şəhər...

Vətən müharibəsi başa çatdıqdan sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın səfərləri də möhür ilk şəhid verdiyimiz torpaqlara oldu.

2021-ci il yanvarın 14-də dövlət başçısı Füzuli şəhərində Azərbaycan bayrağını qaldırdı. Füzuliyə səfər edən Ali Baş Komandan elə həmin gün Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun təməlini qoydu. Prezident bu yolu Zəfər yolu adlandırdı.

Prezident işğaldan azad edilmiş digər rayonlar kimi, Füzuliyə də dəfələrlə səfər edib, təməlqoyma və açılış mərasimlərində iştirak edib. 2021-ci il yanvarın 14-də İlham Əliyev Füzuli rayonunda hava limanının təməlini qoydu. Bu beynəlxalq hava limanı işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdəki ilk liman idi. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı qısa bir zamanda, hətta deyildəndən daha tez - 8 ay ərzində tikildi. Füzulinin işğaldan azad olunmasından sonra şəhərin baş planı hazırlandı və yeni şəhər salındı.

Prezidentin sərancağı ilə işğaldan azad olunmuş şəhərlərimizin təntənə günləri müəyyən olundu və 17 oktyabr - Füzuli Şəhəri Günü kimi tarixləşdi. Ötən il oktyabrın 17-də Prezident İlham Əliyev Füzuli şəhərinə köçmüş sakinlər və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşdü və yeni mənzillərinin açılarını onlara təqdim etdi.

Müzəffər Ali Baş Komandan bir daha bəyan etdi ki, bütün şəhərlərimiz Füzuli kimi olacaq. Çünki Füzulidə birinci şəhərsalma layihəsi icra edilib.

Düzdür, laçınlılar füzulililərdən bir qədər tez öz doğma yurdlarına qayıdılar. Amma Laçın şəhərində ermənilər qanunsuz məskunlaşma apardıqları üçün orada binaların bəziləri nisbətən salamat qalmışdı və o evlər sadəcə olaraq bərpa edildi. Deməli, Laçının əvvəlki şəhərsalma mənzərəsi yerindədir. Füzulidə isə şəhər tamamilə yəni-dən qurulub.

Dövlət başçısı onu da dedi ki, Füzuli azad olunanda dəhşətli

Xarabalıqlar üzərində salınan möhtəşəm şəhər

"İlham Əliyevin sayəsində şəhərimizin azadlıq gününü Füzulidəki yeni evimizdə keçiririk"

Ləman Məstəliyeva:

- Füzulini tərk edəndə 13 yaşım var idi. Göz yaşı içində bu torpaqları tərk etdiyim günü xatırlayanda dəhşətə gəlirəm. Füzuli od tutub yanırdı. Elə zənn edirdim ki, Füzulinin başının üstünü alan qara duman, tüstü heç vaxt çəkilməyəcək.

Ötən il mənim həyatım üçün çox yaddaqalan bir il oldu. Həm doğma yurduma qayıtdım, həm də öz elimdə, obamda iş fəaliyyətimini davam etdirirəm. Ən başlıcası isə bizi məğlub xalqdan müzəffər xalq statusuna yüksəldən Prezidentimizlə üz-büz dayanıb təşəkkür etmək imkanı qazandım. Bu görüş həyatımda ömür boyu xatırlayacağım çox mühüm hadisə oldu. Qarabağın xilaskarına, cənnətə döndərdiyi yurdun bir sakini kimi minnətdarlıq etmək mənə də nəsib olmuşdu.

Özümlə çox xoşbəxt və şanslı hesab edirəm. Doğma torpağımda 4 otaqlı mənzillə təmin edilmişəm. 7 nəfər ailə üzvlərim öz evimizdə qayğısız xoşbəxt həyat yaşayırıq. Tamamilə doğma insanların əhatəsindəyik.

rındadır. Başları nördtaxta oynamağa qarşan ahıllar da "vaxt edib" üzlerini həmsöhbətimizə tutub deyirlər ki, "Hacı, bizim özümüzəndən də doğma yurduca bizi qaytarıb bu şəraiti yaranan Prezidentimizə minnətdar olduğumuzu bildir".

Məhəmməd Hüseynov sözlünə davam edir:

- İllərdir yurd həsrəti çəkirdik. Çox şükür ki, gec oldu, güc oldu. Müzəffər Ali Baş Komandan bütün Qarabağı işğaldan azad edib, separatçılardan təmizlədi. İndi öz yurduca, öz evimizdə təhlükəsiz, rahat nəfəs alırıq. Həm də necə rahatlıqla?..

Bir gözəlliyə baxın. Həyatə düşəndə gözümlə gözəllik görür. İnsanın ruhu dincəlir. Hələ bir mənzillərimizi görürsünüz, hər cür şərait var. Firsətdən istifadə edib bizi bu xoşbəxtliyi yaşadan möhtərəm Prezidentimizə füzulililərdən bir ağsaqqal kimi minnətdarlığımı bildirirəm".

Ağsaqqallara "oyuncu aparsın", deyib sağollaşıyıq.

"4 yaşında Füzulidən çıxdım, 2 övladla geri qayıtdım"

Şəhərdə əsl bayram havası var. Qarşımıza çıxıb sanki köhnə tanış kimi səmimi salamlaşan şəhər sakinini İsa Vəliyev bizi evinə dəvət edir. Təklifini qəbul edib onun mənzilinə yollanıyıq. Çay süfrəsi arxasında Vəliyevlər ailəsinin keçmiş və yeni həyat şəraiti ilə tanış oluruq: "Füzulidən çıxanda 4 yaşım var idi. Atamın ağladığını ilk dəfə tüstüsü göyə qalxan Füzuli şəhərinə baxarkən görmüşəm. O qədər ümidəz idim ki... Bilmirdi irəli gətsin, ya geri. Geridə yanan Füzuli, irəlidə isə qolumuzdan tutub,

Məhəmməd Hüseynov:

- İllərdir yurd həsrəti çəkirdik. Çox şükür ki, gec oldu, güc oldu. Müzəffər Ali Baş Komandan bütün Qarabağı işğaldan azad edib, separatçılardan təmizlədi. İndi öz yurduca, öz evimizdə təhlükəsiz, rahat nəfəs alırıq. Həm də necə rahatlıqla?..

Dövlət işğımızı, suyumuzu, çörəyimizi verib, Allah Prezidentimizi var eləsin. Dövlətimizə, liderimizə duaçıyıq. Dövlətimiz insana nə lazımdırsa, onu da bizi verib.

şəhərciyin mərkəzindəki söhbət-gah tərəfdə başqa bir aləm yaşanırdı. Ahıllar sanki stolüstü oyunların yarışını keçirirdilər. Nördtaxta oynayan kim, növbə gözləyən kim... Dominonun daşlarını stolun üstünə düzən kim...

Ağsaqqallara yaxınlaşıb salamlaraq onları təbrik edirik. Nurani bir ağsaqqal bizi yaxınlaşıb köhnə tanışlar kimi əl uzadaraq "xoş gəlmisiniz" deyir. Sonra da söhbətə başlayır: "Burada yaşadığımız hər gün füzulililərin əsl bayramıdır. İllərdir biz Füzulinin işğalı günündə bir yerə toplaşar, bir-birimizə təsəlli verər, Füzuli həsrəti ilə alışıb -yanar, dordimizi bölüşürük. Şükür, indi öz doğma yurduca, öz evimizdə təhlükəsiz, rahat nəfəs alırıq. Həm də necə rahatlıqla?..

Hər cür şəraitimiz var... İllərlə çətinlik çəkənlərimiz, imkansızlıq görənlərimiz çox olub. Amma hər zaman dövlətimizin arxamızda durduğunu, Prezidentimizin yanımda olduğunu hiss etmişəm. Dövlət işğımızı, suyumuzu, çörəyimizi verib, Allah Prezidentimizi var eləsin. Dövlətimizə, liderimizə duaçıyıq. Dövlətimiz insana nə lazımdırsa, onu da bizi verib.

İsa Vəliyev:

- 30 il Füzuli həsrəti ilə yaşadım. Çox şükür, Füzuli azad oldu. Qısa müddətdə belə gözəlliklər də yaradıldı. 36 yaşında yəni Füzuliyə qayıtdım. Həm də tək qayıtmadım. Ailəmlə, iki övladla birlikdə döndüm.

Fərqi görürsünüzmü? 4 yaşında ümidi bu torpaqlarda dəfn edilmiş bir uşaq indiyə qədər yaşayır. Bu gün bütün füzulililər əsl bayram yaşayır. Yaşasın Azərbaycan! Var olsun Prezidentimiz!"

Şükür, min şükür... Dövlətimlə, onu qüdrətli ilə qürur duyuram.

qapısını üzümü açacaq kimsə yox idi...

Başımız çox müsibətlər çəkdi. İmişlə qəçqın şəhərciyində yaşadım. Heç yadımdan çıxmaz, dizi kimi palçıq batırdım. Özümü palçıqdan çıxarmağa gücüm çatmırdı. Atam gəlib mənə qəçqına götürəndə onun üst-başı da palçıq oldu. Sonra Lonkəranə gətdik. Uşaq bağçasında dar bir otağa sığdıq... Daha sonra Bakıda, Xəzər rayonunun Şüvəlan qəsəbəsində özümü bir yer etdik. 30 il Füzuli həsrəti ilə yaşadım. Çox şükür, Füzuli azad oldu. Qısa müddətdə belə gözəlliklər də yaradıldı. 36 yaşında yəni Füzuliyə qayıtdım. Həm də tək qayıtmadım. Ailəmlə, iki övladla birlikdə döndüm.

Fərqi görürsünüzmü? 4 yaşında ümidi bu torpaqlarda dəfn edilmiş bir uşaq indiyə qədər yaşayır. Bu gün bütün füzulililər əsl bayram yaşayır. Yaşasın Azərbaycan! Var olsun Prezidentimiz!"

Şükür, min şükür... Dövlətimlə, onu qüdrətli ilə qürur duyuram.

Şükür, min şükür... Dövlətimlə, onu qüdrətli ilə qürur duyuram.

"Prezidentlə görüşüm ömrü boyu xatırlayacağım hadisə oldu"

Ötən il avqustun 23-də Füzuli şəhərində daha bir tarixi gün yaşanıb. Azərbaycan-Özbəkistan qardaşlığının nümunəsi olan Mirzə Uluqbəy adına 1 nömrəli tam orta məktəbin açılış mərasimi keçirilib. Mərasimdə Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və Özbəkistan Prezidenti Şavkat

Mirziyoyev, xanımı Ziroatxon Mirziyoyeva iştirak ediblər.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, məktəbə Əmir Teymurun nəvəsi, özbək xalqının böyük oğlunun adı verilib. Bu məktəb Özbəkistan-Azərbaycan dostluğunun, qardaşlığının bir mərkəzi olacaq.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev tərəfindən özbək xalqı adından hədiyyə olaraq Füzulidə inşa edilən məktəb 960 şagird yerlikdir. Ötən il başlanılan tikinti işləri yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilib. Üç hektar ərazidə inşa edilən məktəb binası iki mərtəbə və zirzəmidən ibarətdir. Məktəbdə 40 sinif otağı, 6 laboratoriya, 2 informatika otağı, 5 funksional tədris otağı, 500 yerlik akt zalı, idman zalı, 320 yerlik yeməkhana, kitabxana var. Məktəbin həyətəyən ərazisində futbol meydançası, istirahət və keçiriləcək tədbirlər üçün yerlər, qaçqın zolaqları, söhbətqahlar, nəzarət-buraxılış məntəqəsi, qazanxana, su çənləri, transformator yarımstansiyası inşa edilib. Tikinti işləri yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilib.

Məktəbdə direktor müavini işləyən Ləman Məstəliyeva ilə söhbətimiz əsnasında ballı olur ki, təhsil ocağında hazırda 535 şagird təhsil alır. Ləman müəllim də ötən il Prezidentin Füzuliyə səfəri zamanı keçirilən görüşdə iştirak edib və dövlət başçısına sonsuz minnətdarlığını bildirib: "Füzulini tərk edəndə 13 yaşım var idi. Göz yaşı içində bu torpaqları tərk etdiyim günü xatırlayanda dəhşətə gəlirəm. Füzuli od tutub yanırdı. Elə zənn edirdim ki, Füzulinin başının üstünü alan qara duman, tüstü heç vaxt çəkilməyəcək. Füzulini bir daha belə görə bilməyəcəm..."

Çox şükür, hazırda Füzuli şəhəri mənzərəsi ilə görünləri heyran edir. Burada hər şey bir başqa görünür. Artıq bir ildir ki, Füzuli şəhərində Mirzə Uluqbəy adına 1 nömrəli orta məktəbdə direktor müavini kimi fəaliyyət göstərirəm. Ötən il mənim həyatım üçün çox yaddaqalan bir il oldu. Həm doğma yurduca qayıtdım, həm də öz elimdə, obamda iş fəaliyyətimini davam etdirirəm. Ən başlıcası isə bizi məğlub xalqdan müzəffər xalq statusuna yüksəldən Prezidentimizlə üz-büz dayanıb təşəkkür etmək imkanı qazandım. Bu görüş həyatımda ömür boyu xatırlayacağım çox mühüm hadisə oldu. Qarabağın xilaskarına, cənnətə döndərdiyi yurdun bir sakini kimi minnətdarlıq etmək mənə də nəsib olmuşdu.

Özümlə çox xoşbəxt və şanslı hesab edirəm. Doğma torpağımda 4 otaqlı mənzillə təmin edilmişəm. 7 nəfər ailə üzvlərim öz evimizdə qayğısız, xoşbəxt həyat yaşayırıq. Tamamilə doğma insanların əhatəsindəyik.

17 oktyabr Füzuli Şəhəri Günüdür. Torpaqlarımızı azad edən sərkərdəyə "yaşa, var ol!" deyirəm. Cənab Prezidentimizə qəzetiniz vasitəsilə demək istəyirəm ki, biz yalnız minnətdarlıq etməklə kifayətlənmirik. Siz qədərbilən insanların üroyində əbədi heykəlinizi ucaldan, Qarabağı xilas edən əsl sərkərdəsiniz".

Beləcə, doğma yurda qayıdan soydaşlarımızın ən əziz günləri olan Füzuli Şəhəri Günü ərəfəsində onların səvincinə səvincə qatmaq, xoş anları paylaşmaq, onların əhatəsində olmaq bizim reportajımızı daha maraqlı etdi. Elə bu xoş təəsüratlarla da yeni, müasir Füzuli şəhərindən ayrılıb Bakıya qayıdırdıq.

Rəşad BAXSƏLİYEV,
Əlsən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Bakı-Füzuli-Bakı

Müzəffər Sərkərdənin qüdrətli Ordusu

Lələtəpədən Şuşayadək

Aprel döyüşlərinin cəsur zabiti Aqil İsmayilovun Vətən savaşındakı hünəri böyük nümunədir

◆ Zəfər fədailəri

Dörd ildir ki, sevincini yaşadığımız 44 günlük Vətən müharibəsinin iştirakçıları ilə, qalib hərblərlə görüşəndə iftixar duyur, qürur hissləri keçiririk. Bu da təbiiyədir. Çünki bu oğullar qəhrəmanlıqları ilə 30 ildən çox davam edən erməni işğalına son qoymuş Zəfər fədailəridirlər. Onlar müharibənin bütün çətinliklərinə, əzablarına dözərək işğalçılara qalib gəliblər. Özlərini "məğlubedilməz" hesab edən erməni qəsbkarlarını diz çökdürüblər. İştirakçı olduqları döyüşlərdə cəsarətləri və igidlikləri ilə xalqımızın qəhrəmanlıq tarixinə şərəf dolu səhifələr yazıblar.

İllərdən bəri erməni işğalçılarının tapdağında qalmış torpaqlarımızın 44 günlük Vətən müharibəsində azad olunması xalqımızı sevindirdi. Azərbaycan Ordusunun zabit və əsgərləri Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sərkərdəliyi altında İkinci Qarabağ müharibəsində yenilməz qəhrəmanlıqlar göstərdilər.

O, düşməne nifrət hissi ilə böyüyürdü

Böyük zəfərlə başa çatən 44 günlük Vətən müharibəsində qəhrəmanlıq göstərərək, xalqımıza sevinc yasaadnlardan biri də ehtiyatda olan zabit İsmayilov Aqil Yaşar oğludur. Ürəyi doğma yurduna məhəbbətlə dolub-çəşən təcrübəli hərbinin döyüş yolu Cəbrayıldan, Xocavənddən, Füzulidən və mədəniyyət beşiyimiz olan Şuşadan keçib. Əks-hücum əməliyyatları zamanı üzərinə düşən döyüş tapşırıqlarının öhdəsindən bacarıqla gələn Aqil İsmayilov cəsarəti ilə tabeliyindəki zabit və əsgərlərə nümunə olub, daim onları qələbəyə, zəfərə ruhlandırıb. Dəfələrlə ölüm təhlükəsi ilə üzləşsə də, tale üzünə gülüb, ən gərgin, ən riskli əməliyyatlardan sağ çıxıb. Xoşbəxtlikdən düşmənin mərmiləri, güllələri ondan yan keçib.

Vətən müharibəsinin od-alovundan qorxmadan, cəsarətlə keçən Aqil İsmayilovla söhbət edərkən onun ömür və döyüş yolu ilə yaxından tanış olduq. Onu dinlədikcə bir anlıq ötən illərə, ötən günlərə qayıtdıq. Söhbət zamanı öyrəndik ki, Aqil əslən Cəbrayıl rayonundandır. Atasının işi ilə əlaqədar olaraq ailə sonradan Bəyləqan rayonuna köçüb. Gələcəyin cəsur zabiti, qorxmaz döyüşçüsü 29 sentyabr 1977-ci ildə Bəyləqan torpağında dünyaya göz açıb. Şəhərdəki 4 nömrəli orta məktəbdə təhsil alıb. 1993-cü ilin isti yaz günlərində Cəbrayılın - doğma ata-baba ocaqlarının ermənilər tərəfindən işğal olunması onu sarsıtdı. Həmin günlər Aqilin uşaq yaddaşında acı bir xatirə kimi qalıb. Bu acı xatirə heç vaxt onun yaddaşından silinməyib. Elə buna görə də düşməne nifrətlər yağdıraraq-yağdıraraq böyüyüb. Həmin dövrdən hərbcilə olacağını, doğma ocaqlarını erməni işğalından azad etmək üçün çalışacağını qərara alıb.

Aprel döyüşlərinin qəhrəmanı

Arzusuna çatmaq məqsədilə 1994-cü ildə orta təhsilini başa vuran sonra keçmiş Bakı Ali Birləşmiş Komandirlik Məktəbinə (indiki Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitut) üz tutub. Hazırkı yüksək olduğuna görə ilk addımı uğurla nəticələndi. Ali məktəbə qəbul olaraq uşaqlıq arzusuna qovuşub. Böyük həvəslə ilk hərbi addımlarını atdığı təhsil ocağında avtomobilçi xitəsina yiyələnib. 1998-ci ildə hərbi ali təhsilini bitirəndən sonra "N" hərbi hissəsində təqim komandiri kimi xidmətə başlayıb. Gənc zabit kimi üzərinə düşən

xidməti tapşırıqları bacarıqla yerinə yetirib. Uzun illər cəbhə bölgələrində yerləşən hərbi hissələrdə xidmət edib. 2016-cı ildə ordumuz üçün yaddaşlaan uğurlarla başa çatən Aprel döyüşlərində təcrübəli zabit Aqil də ön sıralarda vuruşub. Cəsur döyüşçü böyük strateji əhəmiyyətə malik olan Lələtəpə yüksəkliyinin azad olunmasında böyük hünər göstərüb. Əməliyyat zamanı yaxınlığında mərmə partlamasından ağır zədə alsada, döyüşü yarımcı tərk etməyib, yüksəklik azad olunana qədər cəsarətlə vuruşub. Qalib zabit böyük sevinc içində ata-baba yurdu Cəbrayıl rayonunun bir parçası olan Lələtəpənin zirvəsinə qalxıb, göz işlədikcə uzanmış gedən doğma yurdunun həsrətlə süzüb. Günlərin birində işğaldan qalan o yerlərin də azad olunacağına inanıb.

Aprel döyüşlərinin qəhrəmanlarından biri olan Aqil İsmayilov 2019-cu ildə təqaüdə çıxıb. 27 sentyabr 2020-ci ildə ermənilərin təxribatı nəticəsində İkinci Qarabağ müharibəsinin başladığını eşidəndə Vətən uğrunda vuruşmağın zamanı gəldiyini düşüncə. İllərdən bəri üroyində dolaşan vətənpərvərlik hissləri ilə uzun illərdən bəri yurdumuzu işğaldan saxlayan düşməne olan nifrəti onu yenidən əyninə hərbi forma geyinməyə, vuruşmağa qərarlaşdırıb. Ürəyinin çağırışına səs verən Aqil torpaqlarımızın azadlığı uğrunda vuruşmağa üçün yüksək komandanlıq vəzifəsinə təyinatla gətirilib. Qısa zaman ərzində onun istəyi yerinə yetirilib. Əvvəlcə ona döyüşən qüvvələrə maddi və texniki dəstək göstərərək hərbi hissədə xidmət etmək təklif olunub. Amma Aqil İsmayilov düşmənlə vuruşmaq, torpaqlarımızı azad etmək, şəhidlərin qisasını almaq istədiyini bildirib. Bunun nəzərə alan komandanlıq təcrübəli zabiti müharibəyə könüllü gələnərdən təşkil olunmuş tabora komandir təyin edib. Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda döyüşə hazır olan zabit və əsgərlər elə ehtəsi gün erməni qəsbkarları ilə vuruşmağa üçün əməliyyatlar gedən ərazilərə yola düşüblər. Həmin gündən də Aqil İsmayilovun şərəf dolu döyüş yolu başlayıb.

Vətən qarşısında müqəddəs borc

- Yurdumuzun azadlığı uğrunda müharibənin başladığını eşidən kimi özümü Vətənin döyüşkən əsgəri hiss etdim, - deyə Aqil İsmayilov bizimlə söhbətə başladı. - Uzun illər idi ki, işğaldan qalmış torpaqlarımızın azadlığı uğrunda vuruşacağımızı gündü intizarla gözləyirdik. Təqaüddə olsam da, Qarabağ uğrunda qızğın döyüşlər gətirdiyi bir vaxtda evdə oturma bilməzdim. Bunu qoynunda doğulduğum Vətən mənə bağışlamazdı, buna vicdanım yol verməzdi. Yurdumuzu ermənilərdən azad etmək, şəhidlərin qisasını almaq bir hərbcilə kimi mənim ən müqəddəs borcum idi. Artıq müharibə başlamışdı, bu borcu yerinə yetirməyin zamanı gəlmişdi. Vaxt itirmədən

hərbi formamı geyinib cəbhə bölgəsinə yola düşdüm. "N" hərbi hissəsində yüksək komandanlığa müraciət edərkən döyüşmək istədiyimi bildirdim. Müraciətim müsbət qarşılandı və tez bir zamanda döyüşə başladım. Biz döyüşlərə Cəbrayıl rayonunun Sirik, Nüzgar kəndləri istiqamətində cəlb olunduq. Bir müddət bu yaşayış məntəqələri uğrunda vuruşduqdan sonra düşməni geri sıxışdırma-sıxışdırma Xocavənd rayonunun ərazisinə keçdik. Həmin günlərdə Hadrut qəsəbəsi uğrunda da gərgin geyüşlər gedirdi. Bütün olub-qalan qüvvəsinə ni istiqamətə cəmləyən düşməni müqavimət göstərirdi, geri çəkilmək istəmirdi. Zabit və əsgərlərimiz sinələrini qabağa verib cəsarətlə vuruşurdular. Çox keçmədi ki, qəsbkarlar əks-hücumlarımız qarşısında duruş getirə bilməyib qaçmağa başladılar. Torpaqlarımız addım-addım işğaldan azad olunurdu. Bu qürurverici mənzərələri gördükcə üroyimiz açıldı. Döyüşlərin elə ilk günlərindən qələbə sevinci yaşayırdıq.

Sözünə davam edən Aqil İsmayilov daha sonra deyir: "Torpaqlarımızın addım-addım işğaldan azad olunması sanki gücümüzi daha da artırtdı. Bir müddətdən sonra bizi Cəbrayıl və Füzuli istiqamətinə göndərdilər. Ata-baba yurdum Cəbrayıl uğrunda vuruşmaq mənim üçün böyük iftixar idi. Geri çəkilməmiş düşməni böyük strateji əhəmiyyəti olan Pıllan yüksəkliyində möhkəmlənmişdi. Həmin əlverişli yüksəklik uğrunda gərgin döyüş getdi. Biz də bu döyüşlərə cinalhərddən cəlb olunduq. Uğurla başa çatən əməliyyatdan sonra zabit və əsgərlərimiz cəsarətlə vuruşaraq işğalçıları yüksəklikdən geri oturtdu. Artıq ermənilər qarşımızda dayanma bilməyib qorxu və vahimə içində geri qaçırtdılar. Biz də ayaq saxlamadan yağılan qovurduq. Komandanlıq yaranmış şəraitlə bağlı qarşımızda mühüm tapşırıqlar qoyurdu. Bu tapşırıqlar döyüşlərin tələyini həll edirdi. Ona görə də zabit və əsgərlərimiz qələbəni yaxınlaşdıraraq bu tapşırıqları mərdliklə yerinə yetirirdik. Bəzən əməliyyatlar zamanı düşmənin qurduğu pusuqlarla qarşılaşırdıq. Amma bu nə qədər çətin də olsa, vəziyyəti öz xeyrimizə dəyişməyi bacarırdıq".

"Yerimiz həmişə ucalıqlar olacaq"

Cəsur döyüşçü Aqil İsmayilov iştirakçısı olduğu Şuşa uğrunda gedən döyüşlərdən söz açıb. Dedi ki, Xocavəndin kəndlərini azad edəndə Qarabağın tacı olan Şuşaya yaxınlaşırdı. Kəşfiyyat məlumatlarından düşmənin bu istiqamətdə xeyli canlı qüvvə topladığını öyrənmişdik. Biz qəsbkarların bu qüvvələrini darmadağın etməyə hazır və qadird idik. Noyabr ayının ilk günləri başlamışdı. Artıq döyüşlər Şuşa istiqamətində gedirdi. Çanaqqı kəndinin ətrafında mövqə tutmuşduq. Güclü dirənə göstərən işğalçılar bu yaşayış məntəqəsini əldən vermək istəmirdilər. Çünki buradan yol bizi Şuşaya aparacaq-

dı. Böyük strateji əhəmiyyəti olan Çanaqqı uğrunda qanlı döyüşlər getdi. Bu döyüş həmin günə qədər iştirakçısı olduğum ən gərgin savaşlardan biri oldu. Nə qədər təhlükəli, nə qədər riskli olsa da, qəsbkarları Çanaqqı kəndindən də qovub çıxartdıq. Bundan sonra Şuşaya gedən yollar üzümizə geniş açıldı. Bir an, bir dəqiqə də olsun dayanmadan irəliləyirdik. Artıq komandanlıq taborumuzu Ağdamdan Şuşaya gələn yolu nəzarətə götürməyi tapşırırmışdı. Düşmənin diqqətini yayındırmaq, başını qatmaq üçün aldadıcı manevrlər edəndə Şuşaya doğru gedirdik. Azərbaycan əsgərinin gücündən qorxan düşməni müqavimət göstərməyi bacarmayıb geri çəkildi. Dayanmadan vuruşa-vuruşa Topxana məşəsinə də keçdik. Məğlubiyyəti ilə barışmayan işğalçılar gözələnilmədən meşədə ciddi müqavimət göstərməyə başladılar. Amma artıq belə müqavimət göstərməyin heç bir mənası yox idi. Çünki düşməni məhvə məhkum idi. Noyabrın 8-də Şuşa uğrunda qanlı döyüş başladı. Şuşanın azadlığı naminə vuruşmaq çoxdankı arzum idi. Ermənilər şəhəri əlində saxlamaq üçün bütün qüvvələrini döyüşlərə səfərbər etmişdilər. Güllələr üstümüzdə dolu kimi yağsa da, biz müdafiə olunmağı bacarırdıq. Qüvvələri çox olsa da, yağılar bizimlə bacara bilmirdilər. Çünki biz doğma şəhərimiz uğrunda döyüşürdük. Şəxsi heyət böyük cəsarətlə vuruşurdu. Beyrək adlı zabitin göstərdiyi igidliyi, cəsarəti heç vaxt unutmayacağam. Uğurla başa çatən döyüşlərdən sonra noyabrın 8-də Şuşa erməni qəsbkarlarından azad olundu. Bununla da 30 ilə yaxın davam edən işğala son qoyuldu. Qismətimizə xoşbəxtliklə dolu olan tarixi bir gün yaşamaq düşmüşdü. Biz ermənilərə qalib gəlmişdik, düşməni üzərində tarixi Zəfər çalınmışdı. Sevincimiz asıb-daşmışdı, ürəyimiz qürurla döyünürdü. Vuruşmaq, qalib gəlmək, zəfər qazanmaq gözəl hissidir. Bunu sözə ifadə etmək döyüşməkdən də çətin-dir. Sonra əks-hücumlarımızı Xankəndi istiqamətində davam etdirdik. Noyabrın 10-da döyüşlərin dayandırılması barədə əmr aldıq. Vətən müharibəsində torpaqlarımızı ermənilərdən azad etdiyimizi görə bu gün alnımız açıq, başımız ucadır. Bundan sonra yerimiz həmişə ucalıqlar olacaq. Heç vaxt bu ucalıqlardan, zirvələrdən enməyəcəyik.

İkinci Qarabağ müharibəsində göstərdiyi qəhrəmanlığa görə ehtiyatda olan polkovnik-leytenant İsmayilov Aqil Yaşar oğlu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə "Cəbrayılın azad olunmasına görə", "Xocavəndin azad olunmasına görə", "Şuşanın azad olunmasına görə", "Vətən uğrunda", "Cəsur döyüşçü" medallarına layiq görüldü. 44 günlük Vətən müharibəsi Zəfərlə başa çatandan sonra Aqil İsmayilov ordu sıralarından tərxis olunmayıb. Onun üçün çox doğma olan Silahlı Qüvvələrin sıralarında qalaraq xidmətinə davam edib. Komandanlığın verdiyi tapşırıqları bacarıqla yerinə yetirib. Bu yaxınlarda ürəkənd bağlandığı qalib ordudan qalib zabit kimi ayrılıb. Cəsur döyüşçü deyir ki, düşməni üzərində qazanılan qələbədə payı olduğuna görə özünü çox qürurlu hiss edir. Bu qürur, bu iftixar isə daim ona güc, qüvvət verəcək. Ömür boyu başı uca olacaq.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"

17 ZƏFƏR gündəliyi oktyabr 2020-ci il

İlham ƏLİYEV: "Füzuli şəhəri işğalçılardan azad edilib"

Oktyabrın 17-nə keçən gecə cəbhənin Ağdərə-Ağdam və Füzuli-Hadrut-Cəbrayıl istiqamətində əməliyyat şəraiti gərgin qalıb.

Qoşunlarımız düşmənin əvvəlcədən hazırlanmış müdafiə hədlərini istiqamətlərdə yarmağa, onu tutduğı mövqələrdən sıxışdıraraq çıxarmağa, qaçmağa məcbur etməyə və irəliləməyə nail olub. Aparılan uğurlu hərbi əməliyyatlar nəticəsində döyüş təcrübəsi qazanan şəxsi heyətimiz əhəmiyyətli istiqamətlərdə əlverişli hədd, yüksəklik və mövqeləri tutub. Humanitar atəşkəs rejimini kobudcasına pozan Ermənistan silahlı qüvvələri Gəncə və Mingəçevir şəhərlərini, Tərtər, Ağdam, Bərdə və Ağcabədi rayonlarının ərazilərini atəşə tutub.

Düşmənin 7 tank, 11 artilleriya qurğusu, 17 ədəd avtomobil texnikası məhv edilib

Azərbaycan Ordusu tərəfindən sutka ərzində həyata keçirilən fəaliyyətlər nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi, 7 ədəd T-72 tankı, 2 ədəd BM-21 "Qrad" YARS, 8 ədəd D-30 və 1 ədəd D-20 haubitsa toplan, döyüş sursatı ilə yüklənmiş 10 ədəd yük maşını və 7 ədəd digər avtomobil texnikası məhv edilib və sıradan çıxarılıb. Əldə olunan məlumata əsasən, döyüş əməliyyatları nəticəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin 5-ci dağıtıcı alayının 1-ci taboru öz mövqelərini ataraq geri çəkilib, xeyli sayda ölən və yaralanan olub.

Mehriban ƏLİYEVƏ: "Dinc vətəndaşların məqsədyönlü şəkildə hədəfə alınması insanlığa qarşı cinayətdir"

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevə Ermənistanın Gəncəyə növbəti raket hücumu ilə bağlı rəsmi "Instagram" səhifəsində paylaşım edib: "Nə dərəcədə insanlıqdan uzaq, yırtıcı olmalısən ki, şəhərin heç bir hərbi infrastrukturunu olmadığı yaşayış məhəllələrinə gecə vaxtı, sakinlər yatarkən raket zərbələri endirilməsi barədə növbəti dəfə əmr verəsin. Bu gecə Gəncəyə xaincəsine edilən hücum təkə Ermənistan hakimiyyətinin faşist mahiyyətinə və onun prinsipsizliyinə dəlalət etmir, həm də təcavüzkarın Azərbaycan Ordusu qarşısında total acizliyinin təzahürüdür. Dinc vətəndaşların məqsədyönlü şəkildə hədəfə alınması insanlığa qarşı cinayətdir. Bu cinayətə laqeyd qalmaq isə onun iştirakçısına çevrilmək deməkdir! Bu faciə nəticəsində həlak olanların ailələrinə və doğmalarına dərin hüznə başsağlığı verirəm və bütün yaranlıqların tezliklə sağlamlasın arzulayıram. Ulu Tanrı xalqımızı, Vətənimizi və Prezidentimizi qorusun! Qarabağ Azərbaycandır!"

İlham ƏLİYEV: "Dövlətimizin ən parlaq səhifəsini yazırıq"

Prezident İlham Əliyev xalqa müraciət edərkən müjdəli xəbər verib:

"Şanlı Azərbaycan Ordusu öz xilaskarlıq missiyasını uğurla davam etdirir. Son günlər ərzində mən xalqıma xəbər verərək yeni azad edilmiş kəndlərin adlarını açıqlamışdım. Bu gün də böyük məmnunluq hissi ilə, böyük sevinc hissi ilə azad edilmiş növbəti yaşayış məntəqələrini tarixində əbədi qalacaq: "Bu gün biz hamımız, bütün Azərbaycan xalqı xalqımızın, dövlətimizin ən parlaq səhifəsini yazırıq, birlikdə yazırıq. Biz bu gün həmrəylik, qarşılıqlı dəstək, birlik göstərərək bu şanlı tarixi yazırıq. Biz xoşbəxtlik ki, bu anları yaşayıırıq. Ancaq bu anları səbirsizliklə gözləyən, həyatdan gedən on minlərlə bizim qaçqın, köçkünümüzü əfsuslar olsun ki, bu günləri görməyib. Ancaq bu gün əminəm ki, onların ruhu şadır. Çünki onların doğma dədə-baba torpaqları işğalçılardan azad edilib".

Ali Baş Komandan Ermənistanın baş nazirinə də yeni ismarışlarını göndərüb: "Qarabağ Ermənistandır" deyən Ermənistanın baş naziri, nə oldu, indi demirsən "Qarabağ Ermənistandır". Gəl Füzuliyə, sən orada bizim torpağımızı istismar edirdin. Gəl Cəbrayıl, gəl Hadruta, gəl azad edilmiş başqa yerlərə, de ki, "Qarabağ Ermənistandır". Oturmusan orada - İrəvanda, oradan bəyanatlar verirsən, dünya liderlərinin zəhləsini tökürsən, adam qalmayıb ki, telefonla zəng etməyəsən".

Mehriban ƏLİYEVƏ: "Təcavüzkar heç vaxt öz çirkin məqsədlərinə nail olmayacaq"

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevə Ermənistanın Gəncədə törətdiyi terror aktı ilə bağlı rəsmi "Instagram" səhifəsində daha bir paylaşım edib. Paylaşımnda deyilib: "Bu gecə erməni təcavüzkarları Gəncəyə xaincəsine hücum ediblər. Niyət sadə və eyni zamanda dəhşətlidir - mümkün qədər çoxsaylı dinc sakinləri məhv etmək, panika yaratmaq, Azərbaycan xalqını qorutmaq. Lakin təcavüzkar heç vaxt öz çirkin məqsədlərinə nail olmayacaq. Bu şanlı şəhərin sakinləri ruhən çox güclüdür! Gəncə - Nizamidir, Məhəşədir, Vəzhədir! Lakin Gəncə təkə Azərbaycanın mədəni irsi deyil. Gəncə - qədim dövlətçiliyimizin beşiyidir. Bu, sarsılmaz dözümlü, mərdlik və igidlik rəmzidir! Gəncə Cavadxanın yurduudur. Bu şəhər Şərqdə ilk demokratik cümhuriyyətin müstəqilliyi uğrunda sona qədər vuruşmuş şəhərdir. Gəncə Azərbaycanın döyünən üroyüdür və heç kəs heç vaxt onun sakinlərinin möğrur ruhunu sındıra bilməz!"

Erməni hərbcilər, hətta polislər də döyüş mövqelərini tərk edərək qaçıblar

Ermənistan silahlı qüvvələrinin 1-ci motoatıcı alayının müdafiə zolağında ehtiyatdan çağırılmış 300 nəfərək hərbi vəzifəli döyüş mövqelərini özbaşına tərk edərək geri çəkilib. Hərbi vəzifəliyərin də arasında çoxlu sayda ölən və yaralanan olub. Gücləndirmə məqsədilə alaya təhkim edilmiş xüsusi təyinatlı polis dəstəsinin üzvləri də döyüş mövqelərini tərk edərək qaçıblar. Alayın bölmələrində ərzaq və döyüş sursatının çatışmazlığı müşahidə edilib.

Düşməni bölmələrində şəxsi heyətin yorğun və ümidiz olması səbəbindən zabitlərə tabe olmama, həmçinin qorxu və təşvişə döyşək döyüş girməkdən imtina etmə halları qeydə alınıb.

Qoşunlarımız bütün cəbhəboyu düşməne dəqiq atəşlə zərər vurmaqla əməliyyat üstünlüyünü saxlayıb.

Düşmənin S-300 zenit-raket kompleksinin məhv edilməsi görüntüsü yayılıb

Gün ərzində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilib.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi düşmənin S-300 zenit-raket kompleksinin, yanacaq-sürtkü materialları və döyüş sursatı anbarlarının, zirehli texnikalarının aviasiya zərbələri ilə darmadağın edilməsinin görüntülərini yayıb.

Ermənistanə məxsus 1 ədəd Su-25 təyyarəsi məhv edilib

Cəbrayıl istiqamətində bölmələrimizin mövqelərinə hava zərbələri endirməyə cəhd edən Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus 1 ədəd Su-25 təyyarəsi hava hücumundan müdafiə bölmələrimizin dəqiq atəşi ilə məhv edilib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri taktiki pilotuz uçuş aparatı (PUA) vasitəsilə Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətindəki mövqələrimiz üzərində uçuşlar keçirməyə cəhd göstərüb. Düşmənin növbəti PUA-sı hava hücumundan müdafiə bölmələrimiz tərəfindən dərhal aşkar olunaraq məhv edilib.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

"Su və gender bərabərliyi" mövzusunda konfrans keçirilib

Oktyabrın 16-da Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin, Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin və ADA Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) həsr olunmuş "Su və gender bərabərliyi" mövzusunda konfrans keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, konfransda çıxış edən Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova COP29-un iqlim dəyişikliyi, su ehtiyatları, gender bərabərliyi və təhsil sahəsindəki global problemləri həll etmək üçün dünya ölkələrini, ictimaiyyətin bütün təbəqələrini birləşdirmək və ortaq məqsədlər ətrafında həmrəy etməyə istiqamətlənmiş vacib bir platforma olduğunu vurğulayıb.

Azərbaycanın 2030-cu ilə qədər sosial-iqtisadi inkişafa dair beş prioritetindən birinin "Təmiz ətraf mühit və yaşıllıq artırılması" kimi müəyyən edildiyini vurğulayan B.Muradova Prezident İlham Əliyevin bu sahədəki cəhətdən fəaliyyətindən, həmçinin həyata keçirilən genişmiqyaslı layihələrdən danışıb.

"Su və gender bərabərliyi" mövzusunda konfransın rəsmi açılışından sonra "Təhsildə gender bərabərliyi və su ehtiyatları idarəçiliyi: Bərabər iştirakın təmin edilməsi" mövzusunda panel sessiya başlayıb.

Milli Məclisin Beynəlxalq Münasibətlər və parlamentlər arasında əlaqələr komitəsinin sədr müavini, COP29 Təşkilat Komitəsinin üzvü Nigar Arpadarainin moderatorluq etdiyi panel sessiyada iqlim dəyişikliyinin qadınların həyatına təsiri, onların su ehtiyatlarının mühafizəsi və idarə edilməsində iştirakı, bu sahə ilə bağlı ixtisas seçiminə həvəsləndirilməsi, həmçinin kadr təyinatında gender balansının qorunması mövzularında müzakirə keçirilib.

Panelin spikerləri Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin Strategiya, Beynəlxalq Əməkdaşlıq və Elm Şöbəsinin müdiri Riad Axundzadə, Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin icraçı direktoru, COP29 Təşkilat Komitəsinin üzvü Aygün Əliyeva, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Ekoloji siyasət şöbəsinin müdiri müavini Rafiq Verdiyev, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin Su təsərrüfatı və mühəndis kommunikasiya sistemləri fakültəsinin dekan müavini Hamlet Əliyev, FAO-nun Azərbaycan üzrə rəhbərinin müavini Bariz Mehdiyev mövzu üzrə çıxışlar ediblər.

Çıxışlarda suya əlçatanlığın ən əsas insan hüquqlarından biri olduğu, ölkəmizdə su təminatı, su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin iqlim amilinin nəzərə alınaraq təmin olunması sahəsində həyata keçirilən tədbirlərdən, həmçinin qadınların su ehtiyatlarının idarə edilməsində, iqlim liderliyinin təşviqində böyük rol oynaya biləcəyi, bu istiqamətdə təşəbbüs və layihələrdə vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı barədə danışılıb.

Spikerlərin çıxışları dinləndikdən sonra iştirakçıların suallarına cavablandırılıb və konfransın işinə yekun vurulub.

Qeyd edək ki, konfransda Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsi sədrinin müavini Sahib Aliyev, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rovən Həsənov, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sədrinin müavini Fuad Nurullayev və Bakı şəhəri Dağ yohudiləri dini icmasının sədri Milix Yevdayev çıxış ediblər.

Bakıda "Müasir dini təhsil modelləri ənənələr və global çağırışlar kontekstində" adlı konfrans olub

Oktyabrın 16-da Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi, tabeliyindəki Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu və Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun birgə təşkilatçılığı ilə "Müasir dini təhsil modelləri ənənələr və global çağırışlar kontekstində" adlı respublika elmi-praktik konfransı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, ölkəmizdə dini təhsil sahəsində mövcud vəziyyətin müzakirə olunması, qarşıya çıxan problemlərin həlli ilə bağlı təkliflərin irəli sürülməsi, bu istiqamətdə fəaliyyət göstərən alim və mütəxəssislər arasında təcrübə mübadiləsinin aparılması məqsədilə təşkil edilən konfransda dövlət orqanlarının rəhbər şəxsləri, elm adamları, ziyalılar, din xadimləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun rektoru Aqil Şirinov, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsi sədrinin müavini Sahib Aliyev, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rovən Həsənov, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sədrinin müavini Fuad Nurullayev və Bakı şəhəri Dağ yohudiləri dini icmasının sədri Milix Yevdayev çıxış ediblər.

Natiqlər bildiriblər ki, dinin əsas prinsiplərinin cəmiyyətə doğru şəkildə çatdırılması üçün din təhsili olduqca vacib məqamdır. Bu həm də cəmiyyətin təhlükəsizliyi baxımından böyük əhəmiyyət kəşb edir. Belə ki, din dəyərləri sistemi olaraq,

cəmiyyətin mənəvi inkişafında və ictimai vəhdətin təminində mühüm rol oynayır. Bununla yanaşı, dinin səhv interpretasiyası milli-mənəvi birliyi aparmır, əksinə, ictimai bölünməyə gətirib çıxarır.

Həmçinin qeyd edilib ki, din sadəcə ehkamlardan ibarət deyil, sərhədlərini müəyyən etməkdə çətinlik çəkdiyimiz geniş bir informasiya məkanındır. Dini öyrənmək üçün xüsusi maraq lazımdır, öyrənmək üçün dərin biliyə, erudisiyaya, eyni zamanda elmi məntiqə malik olmaq vacibdir. Dini tədris etməyin özü də xüsusi biliklər, elmi düşüncə və pedaqoji bacarıq tələb edir. Dini təhsilin əhəmiyyətini artırmaq, onun müasir dövrümüzdə yeni dini təhsil modelləri axtarışını zəruri edən amillərdən biri də məhz bundan ibarətdir.

Diqqətə çatdırılıb ki, din sahəsində ixtisaslaşmış mütəxəssislərin rəy və təklifləri böyük əhəmiyyət daşıyır və onların tövsiyələri gələcəkdə dini təhsil sistemi-

nin təkmilləşdirilməsində həlledici rol oynaya bilər. Müharibə, münaqişə və digər global problemlər insanları dini təhsil və dəyərlər əsasında cəmiyyətə inteqrasiya olunmağa, həmçinin dini harmoniyanı qorumağa çağırır. Azərbaycanda dini təhsil sistemi ölkənin müxtəlif dini icmalarının hüquqlarını qorumaq və bu icmaların cəmiyyətdə qarşılıqlı əlaqəsini təmin etmək baxımından böyük əhəmiyyət kəşb edir.

Rəsmi açılış mərasimindən sonra elmi-praktik konfrans işini panellərlə davam etdirib. "Azərbaycanda dini təhsil: keçmişdən bu günə", "Dünyəvi dövrdə dini təhsilin aktual məsələləri", "İslam coğrafiyasında dini təhsil: ənənə və müasir çağırışlar", "Dini tərbiyə, dini təhsil və din tədrisi" mövzularında keçiriləcək panellərdə iştirakçılar tərəfindən cari mövzularla bağlı çıxışlar edilib.

Konfrans müzakirələrlə yekunlaşıb.

Bakıda "Qərbi Azərbaycan mədəniyyəti" festivalı təşkil olunub

Oktyabrın 16-da Azərbaycan Respublikası Gənclər Fondunun maliyyə dəstəyi, Qərbi Azərbaycan İcması, "İRƏLİ" İctimai Birliyi, Beynəlxalq Muğam Mərkəzi, Azərbaycan Dillər Universiteti, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin təşkilatçılığı ilə "Qərbi Azərbaycan mədəniyyəti" festivalı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə Qərbi Azərbaycana məxsus tarixi fotolar və rəsm kompozisiyaları, həmçinin bu coğrafi əraziyə aid müxtəlif kulinariya nümunələri sərgilənib. Festival Qərbi Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti və coğrafiyasını gənclərə tanımaq, Azərbaycan həqiqətlərini doğru və ətraflı şəkildə çatdırmaq məqsədilə təşkil olunub.

Tədbirdə Azərbaycan Dövlət Nəfəs Alətləri Orkestrinin ifasında Dövlət himni və "Koroğlu" operasından "Uvertürə" səslənib, rəqs qrupları tərəfindən müxtəlif kompozisiyalar təqdim olunub.

Milli Məclisin Gənclər və idman komitəsinin sədri Şahin İsmayilov çıxışında tədbirin əhəmiyyətinə toxunaraq bu cür layihələrin davamlı olmasını arzu edib.

Gənclər Fondunun direktoru Qədir Xəlilov isə bildirib ki, festival Qərbi Azərbaycanın tarixinə dönüş və bu tarixi xatırlama baxımından böyük əhəmiyyət kəşb edir və belə layihələr Qərbi Azərbaycana qayıdışın kiçik addımları hesab olunmalıdır.

Sonra Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin tələbələrindən ibarət xalq çalğı alətləri ansamblının müşayiəti ilə xanəndələr müxtəlif musiqilər və Qərbi Azərbaycana xas olan aşiq həvaləri ifa ediblər.

Tədbirdə çıxış edən rəsmilər gənclərin fəallığını yüksək qiymətləndirərək onları mükafatlandırılıb.

Qeyd edək ki, tədbirdə həmçinin "İRƏLİ" İctimai Birliyinin sədri Şahin Rəhmanlı, Milli Məclisin deputatı, Qərbi Azərbaycan İcmasının Gənclər Şurasının sədr müavini Kamal Cəfərov və Milli Məclisin deputatı Səbinə Xasayeva iştirak ediblər.

Narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə 9 ayın yekununa dair məlumat açıqlanıb

Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyası 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarının yekununa dair məlumatı açıqlayıb.

Komissiyadan AZƏRTAC-a bildirilib ki, 2024-cü ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində narkomanlığa və narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizənin nəticələri Dövlət Komissiyasının daimi fəaliyyət göstərən işçi qrupu tərəfindən müqayisəli şəkildə təhlil edilərək ümumiləşdirilib.

Cari ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilmiş kompleks əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində, ümumilikdə, 7668 cinayət faktı aşkarlanıb. Onlardan 2402-si narkotik vasitələrin qanunsuz satışı, 5040-ı narkotik vasitələrin qanunsuz əldə edilib saxlanması, 221-i narkotik tərkibli bitkilərin qanunsuz ekilib becərilməsi, 5-i isə digər cinayətlərlə bağlı olub.

Aşkarlanmış faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən, ümumilikdə, müsadirə olunmuş 5 ton 480 kiloqram 818,632 qram narkotik vasitənin və psixotrop maddənin 505 kiloqram 794,459 qramını heroin, 4 ton 493 kiloqram 881,15 qramını marixuana, 146 kiloqram 571,141 qramını tiyok, 30 kiloqram 967,701 qramını heşiş, 174 kiloqram 569,787 qramını psixotrop maddələr, 129 kiloqram 034,394 qramını digər narkotik vasitələr təşkil edib. Həmçinin göstərilən dövr ərzində 18 min 758 ədəd metadon, 14 min 314 ədəd çətinə kolu, 44 qram və 240 ədəd həb güclü təsir edən maddə qanunsuz dövriyyədən götürülüb.

Hesabat dövründə Daxili İşlər Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin və digər aidiyyəti qurumların nümayəndələrinin iştirakı ilə 1434,8 hektar sahədə 2 milyon 854 min 755 ədəd yabani halda bitmiş narkotik tərkibli bitkilər müəyyən olunaraq müvafiq qaydada məhv edilib.

Qanunsuz dövriyyədən çıxarılmış 5 ton 480 kiloqram 818,632 qram narkotik vasitənin və psixotrop maddənin ümumilikdə dəyəri 130 milyon 931 min AZN kimi qiymətləndirilib.

Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə 5781 nəfər cəlb edilib, onlardan 16-18 yaşadək - 1 nəfər, 18-25 yaşadək 423 nəfər, 26-29 yaşadək 889 nəfər, 30 yaş və ondan yuxarı isə 4468 nəfər təşkil edir. Həmin şəxslərdən 5621-i kişi, 1601 qadın olub.

Məsuliyyətə cəlb edilmiş 48 xarici ölkə vətəndaşından, ümumilikdə, 111 kiloqram 47,894 qram müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə götürülüb.

Hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkə ərazisinə gətirilməsi ilə bağlı 192 fakt aşkar edilib, həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən ümumi çəkisi 1 ton 820 kiloqram 886,932 qram narkotik vasitə və psixotrop maddə, 18 min 758 ədəd metadon həbi, 1710 ədəd və 44 qram güclü təsir edən maddə çıxarılıb.

Ümumilikdə, aşkar edilmiş cinayətlərin 249-u qrup halında törədilib və həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən çəkisi 1 ton 760 kiloqram 859,311 qram narkotik vasitə, psixotrop maddə və 85,3 qram güclü təsir edən maddə müsadirə olunub. 2443 cinayət faktı əvvəllər məhkum olunmuş şəxslər tərəfindən törədilib və onlardan 1 ton 714 kiloqram

487,6 qram müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə müsadirə edilib.

Ötən ilin yanvar-sentyabr ayları ilə müqayisədə 2024-cü ilin müvafiq dövrü ərzində narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən aşkar edilən faktların sayı 652, narkotiklərin qanunsuz satışı ilə bağlı faktların sayı 453, narkotiklərin satış məqsədilə olmaqla qanunsuz əldə edilib saxlanması ilə əlaqədar faktların sayı 111, narkotik xassəli bitkilərin qanunsuz kultivasiya edilməsi ilə bağlı faktların sayı 63, digər növ cinayət faktlarının sayı 25, qaçaqmalçılıqla bağlı cinayətlərin sayı 24 fakt, qanunsuz dövriyyədən çıxarılmış narkotik vasitələrin çəkisi 726 kiloqram 724,392 qram, məsuliyyətə cəlb edilmiş şəxslərin sayı isə 702 nəfər azalıb.

Bununla yanaşı, qrup halında olan cinayətlərin sayı isə 8 fakt artıb.

2023-cü ilin 9 ayı ilə müqayisədə 2024-cü ilin müvafiq dövrü ərzində qanunsuz dövriyyədən çıxarılmış güclü təsirli malik narkotik vasitələrin, o cümlədən heroinin çəkisi 1 ton 334 kiloqram 752,245 qram (72,5 faiz), tiyokinin çəkisi 101 kiloqram 460,67 qram (40,9 faiz), heşişin çəkisi 20 kiloqram 616,293 qram (40 faiz), psixotrop maddələrin çəkisi

188 kiloqram 568,546 qram (51,9 faiz) azalıb.

Təhlil göstərir ki, qeyd olunan xarici ölkə mənşəli narkotik vasitələrin təxminən 95 faizindən çoxu İran İslam Respublikasının ərazisindən qaçaqmalçılıq və digər qanunsuz yollarla ölkəyə gətirilib.

Müsadirə edilmiş müxtəlif növ narkotik vasitələrin 4 ton 493 kiloqram 881,15 qramını (82 faiz) marixuana təşkil edib. Onun da 3 ton 888 kiloqramı (86,9 faiz) tərkibi maddələrlə zənginləşdirilmiş xarici ölkə mənşəli olub. 605 kiloqramı (13,5 faiz) isə iqlim şəraitinə uyğun olaraq ölkə ərazisində, istixanalarda, zirzəmilərdə, meşə ovalıqlarında və çay yataqlarında qanunsuz kultivasiya edilib.

Dövlət Komissiyasının işçi qrupunun təşkilatçılığı ilə cari ilin aprelin 16-17-də müsadirə edilmiş narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların prekursorlarını Məhəmməd Komissiyası tərəfindən 1741 məhkəmə hökmü ilə bərsində məhəmməd qərarı qəbul edilməsi 3 ton 430 kiloqram müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə, 60 min 189 ədəd həb metadon, 58 min 773 ədəd narkotik xassəli çətinə bitkisi, həmçinin 3 min 477 ədəd həb, 19 min 341 ədəd kapsul, 24 flakon, 4 ampula, 81,446 qram güclü təsir edən maddə, eyni zamanda bu il iyulun 22-də

Dövlət Sərhəd və Dövlət Təhlükəsizliyi xidmətlərində saxlanılan 17 cinayət işi üzrə bərsində məhəmməd qərarı qəbul edilməsi 248 kiloqram 293,151 qram müxtəlif növ narkotik vasitələr yandırma üsulu ilə məhv olunub.

Həmçinin 34 şəhər və rayonda qanunvericiliyə uyğun olaraq az və xeyli miqdarda müsadirə edilmiş 28 kiloqram 271,747 qram müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə, o cümlədən 226 ədəd çətinə bitkisi şəhər və rayon komissiyaları tərəfindən yandırma yolu ilə məhv edilib.

Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən bütün növ sərəxşluq hallarının müəyyənləşdirilməsi üçün Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Narkoloji Mərkəzinə 65 min 791 nəfər istiqamətləndirilib. Onlardan narkotiklərdən istifadənin təyini edilməsi məqsədilə tibbi müayinədən keçirilmiş 2 min 225 nəfərdən 1441 nəfərin istifadəsi olmasından müəyyən olunub və bununla bağlı zəruri tədbirlər görülüb.

Hazırda metadonla əvəz edici müalicə proqramı üzrə 3 məntəqədə (Respublika Narkoloji Mərkəzində 335, QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzində 391, Sumqayıt Narkoloji Mərkəzində 151 nəfər) 877 xəstə müalicə alır.

Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin verdiyi məlu-

matə əsasən, ölkədə narkomanların İnsanın İmmun çatışmazlığı Virusuna yeni yoluxma hadisələrinin sayında azalma müşahidə olunur. Cari ilin sentyabr ayının sonuna kimi HIV-ə yoluxmuş Azərbaycan vətəndaşları arasında 55 nəfəri (5,9 faizi) inyekson narkotik istifadəçiləri olub.

Cari ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində 802 - qaynar xətt telefon zəng xidmətinə 1443 vətəndaş müraciəti daxil olub ki, onların 125-i narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, 103-ü narkotik asılılıqdan müalicə, 1215-i isə digər məsələlərə (təkrar müraciət, qanunvericiliyin müddəalarının izah edilməsi, məcburi müalicəyə dair prosedurlar və s.) bağlı olub. Qeyd olunan müraciətlər üzrə müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti orqanlara 228 məktub ünvanlanıb.

Belə ki, 802 - qaynar xətt zəng xidməti vasitəsilə narkotik vasitələrin və narkomanlığın yayılmasının qarşısını almaq məqsədilə aidiyyəti təşkilatlarla və vətəndaşlarla operativ qaydada əlaqələndirilmə təmin edilərək, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə dair verilən məlumatlar əsasında müvafiq cinayət işləri qaldırılıb və qanunsuz dövriyyədən külli miqdarda narkotik vasitələr götürülüb. Həmçinin narkotik istifadəçiləri könüllü müraciətləri əsasında ixtisaslaşmış tibb müəssisələrində müalicəyə yönləndirilib, narkotik asılılıqdan əziyyət çəkən ailələrə psixoloji dəstək və mövcud qanunvericiliyin müddəaları izah edilərək zəruri tövsiyələr verilib.

Hesabat dövründə Dövlət Komissiyasının işçi qrupunun təşkilatçılığı ilə aidiyyəti dövlət qurumlarını cəlb etmək, ümumilikdə, 129 tədbir (65 maarifləndirici və təşkilati tədbir, 53 təlim, 6 sosial layihə, bir marafon və televiziya kanalında 4 verilişə iştirak) təşkil olunub.

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

Qərb Gürcüstanda ikinci Ukrayna ssenarisi həyata keçirməyi planlaşdırır

Oktyabrın 26-da keçirəcəyi parlament seçkiləri ilə dünyanın diqqət mərkəzinə çevrilən yaxın qonşumuz Gürcüstan tarixi seçim qarşısındadır. Hazırda iki qütbə bölünən Gürcüstan cəmiyyəti seçkilərdə verəcəyi qərarla, sözün əsl mənasında, sülhə, yoxsa müharibəyə "hə" dəyəcəyini daqıq ifadə edəcək.

Birmənalıdır ki, sözügedən parlament seçkilərində Gürcüstanın hazırkı hakim partiyası uduzacağı təqdirdə, bunun nəticələri nəinki ölkənin özü, ümumilikdə bölgə üçün böyük təhlükələrə yol açmış olacaq.

"Rəngli inqilab"ın faciəsi

Məhz hazırkı iqtidarı xarici təsir və təzyiqlərə rəğmən ölkəyə kənar müdaxilələrin edilməsinin qarşısını alması sayəsində bu günə qədər Qərbin Gürcüstan vasitəsilə Rusiyaya ikinci cəbhə açmaq istəyi reallaşmayıb. Buna görədir ki, sözügedən tarixdə həyata keçiriləcək seçkiləri ələdüşməz fürsət kimi dəyərləndirən Qərb Gürcüstana da Ukraynanın əqibətini təkrarlatmaq üçün bütün təsir mexanizmlərini işə salıb, hətta ölkəyə təzyiqlər, sanksiyalar tətbiq etməyə başlayıb.

Ümumiyyətlə, Cənubi Qafqaz təsir dairəsinə salmaq Qərbin çoxdankı istəyidir. Müəyyən vaxtlarda Ermənistan və Gürcüstan üzərindən qismən buna nail olmağa müvəffəq olsa da, bölgənin əsas aktoru Azərbaycanın qətiyyətli siyasi gedişləri sayəsində bu planlar iflasa uğradılıb. Xüsusilə də 2020-ci ildəki Vətən müharibəsindən və 2023-cü ildəki antiertər tədbirlərindən sonra regiondan qovulan Qərb hazırda yenidən Gürcüstana fokuslanıb, ölkəni daxilədən parçalamaq üçün çirkin kampaniya aparır.

Qərbin QHT, KİV və sair adlar altında ölkədə bəslədiyi əlaqatları vasitəsilə qızışdırıcı ritorika həyata keçirməsinin nəticəsində neçə müddət idi ki, Gürcüstanda aksiyalar səngimək bilmirdi. Qərbyönümlü partiya, QHT, KİV "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" adlı qanun layihəsinin qəbul edilməməsi üçün aksiyalar keçirirdilər. Lakin Gürcüstan hökuməti bu qanunun qəbulu ilə bağlı iradə nümayiş etdirdi, elə məhz buna görə də Qərbin, xüsusilə də ABŞ-nin qəzəbi-ni üzərinə çəkdi, hədəzlər, sanksiyalarla üzləşdi.

Xatırladaq ki, hələ 2004-cü ildə Qərb "demokratiya" adı altında bu ölkədə Gürcüstanın ərazilərinin itkisi kimi faciəvi hala gətirib çıxaracaq "rəngli inqilab" keçirmişdi. Eyni zamanda Qərbin Saakaşviliyə yalan vədlər verərək onu 2008-ci ildə Rusiya ilə qarşıdurma sürükləməsi nəticəsində Cənubi Osetiya və Abxaziya itirilmişdi. Qərb isə heç bir halda Gürcüstanın arxasında dayanmamışdı. Necə ki hazırda bu çirkin ssenarini Ukraynanın təmsalında da izləyirik və Qərb Gürcüstanda bu təhlükəli planlara yenidən cəhd edir.

Regionun taleyi Azərbaycan və Gürcüstandan asılıdır

Hazırda Gürcüstanın müharibə meydanına çevrilməsinin başlıca şərti ölkədə "Gürcü arzusu" partiya-

Gürcü xalqı parlament seçkilərində hakim partiya səs verməklə regiondakı müharibə planlarını da fiaskoya uğratmış olacaq

sının hakim mövqeyinin qorunub saxlanılmasından keçir. Gürcüstan hakimiyyətinin ötən dövrdəki fəaliyyəti də onu deməyə əsas verir ki, məhz bu siyasi mövqeyin sürdürülməsi sayəsində ölkənin əmin-amanlığını təmin etmək mümkündür.

Daha geniş aspektdən yanaşıda isə, reallıqdır ki, bu gün Cənubi Qafqazın taleyi Azərbaycan və Gürcüstandan asılıdır. Hər iki ölkənin bir-birinin ərazi və suverenliyini dəstəkləməsi, bölgədə əməkdaşlığın, inkişafın, tərəqqinin tərəfdarı olmaları regiona da təhlükəsizlik vəd edir. Azərbaycan dövləti hazırkı Gürcüstan hakimiyyəti ilə uğurlu əməkdaşlığa malikdir.

Prezident İlham Əliyevlə Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze arasındakı etimada əsaslanan dostluq münasibətləri, şəxsi təmaslar, qarşılıqlı səfərlər, görüşlər, həm də iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına da birbaşa təsir göstərir.

Bu ilin martında Bakıda Prezident İlham Əliyevin və Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidzenin mətbuata bəyanatlarla çıxışı zamanı dövlətimizin başçısı xüsusi vurğuladı ki, Gürcüstan və Azərbaycan iki müstəqil dövlət kimi daim bir-birinin yanındadır, bizim dostluğumuz, qardaşlığımız dərin tarixi köklərə əsaslanır: "Bu gün hər iki ölkə birgə səylərlə nəinki öz iqtisadi inkişafını təmin edir, eyni zamanda bölgə üçün və böyük mənadə Avrasiya üçün də önəmli ölkələrə çevrilib. Birgə həyata keçirdiyimiz infrastruktur layihələri - nəqliyyat, enerji layihələri bir çox ölkələr üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir və bundan sonra da bu istiqamətdə əlavə addımlar atılacaq".

Hər iki ölkə birgə regional layihələrdə iştirak edirlər. Bu sırada Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac-neft boru kəmərinə, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəmərinə, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunu göstərmək olar. İki ölkə arasında dostluq münasibətlərinin

olması, birgə layihələrin reallaşdırılması ümumilikdə regionun inkişafına töhfə verir. Gürcüstanda yarım milyona yaxın azərbaycanlı, eyni zamanda ölkəmizdə xeyli sayda gürcü yaşayır. Ölkələrimiz arasında olan dostluq münasibətləri, heç şübhəsiz, həmin insanların yaşamlarına da birbaşa müsbət təsir göstərir. Xüsusi qeyd edək ki, azərbaycanlıların səsi Gürcüstanda keçirilən seçkilərdə bir çox hallarda həlledici rol oynayır. Buna görə də hazırkı parlament seçkilərinin Gürcüstan və onun vətəndaşları üçün nə qədər həyati əhəmiyyət kəsb etdiyini nəzərə alaraq, həmin ölkədə yaşayan azərbaycanlılar da düzgün seçim etməlidirlər.

Qərbin "b" planı işə düşərsə...

Bir sözlə, qarşıda Gürcüstani böyük sınaq gözləyir. Əgər gürcü xalqı oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərində hakim partiya səs versə, bununla həm də Qərbin təsiri KİV-də seçkilərin saxta olması ilə bağlı yalan xəbərlər yaymaqdan tutmuş Gürcüstanın daxilində etiraz aksiyaları təşkil etməyə, "rəngli inqilab", yəni çevriliş etməyə qədər hər cür mərkəli planlar var. Bu planların isə birbaşa ABŞ-nin rəhbərliyi ilə cızıldığı bildirilir. Lakin əminlik var ki, gürcü xalqı 2000-ci illərdə yaşadığı acı təcrübədən nəticə çıxararaq, bu dəfə Qərbin avantürasına getməyəcək və parlament seçkilərində səsini müharibəyə yox, sülhə verəcək.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

26 oktyabr seçkiləri sülhlə müharibə, ailə dəyərləri ilə ona qarşı qüvvələr arasında olan seçkidir

"Bu gün Gürcüstan dövləti və xalqı çox önəmli və tarixi hadisənin astanasındadır. Bir neçə gündən sonra ölkədə parlament seçkiləri keçiriləcək. Ona görə də, demək olar ki, bütün dünyanın diqqəti Gürcüstana yönəlib. Çünki bu seçkilər həm Gürcüstan dövləti, həm də bölgəmiz üçün çox böyük önəm daşıyır". Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Gürcüstan parlamentinin üzvü Zaur Dargallı söyləyib.

O qeyd edib ki, bu gün Gürcüstanın inkişafını istəməyən qüvvələr var. Xüsusilə də Qərbin agenturasına çevrilən radikal müxalifət ölkədə sabitliyi pozmağa çalışır. Bəzən sual yaranır, necə ola bilər ki, Gürcüstanda ölkənin taleyini həll edəcək, müstəqil şəkildə qərar verəcək hakimiyyət var. Bu gün "Gürcü Arzusu-Demokratik Gürcüstan" partiyası ölkədə sabitliyin, sülhün qaranlıdır. Yəqinə hakimiyyətdir ki, son 12 il ərzində davamlı sülhü qoruya bilib. Baxmayaraq ki, bu gün bu hakimiyyətə çox böyük təzyiqlər var. Ukrayna-Rusiya müharibəsi başlayandan sonra bu təzyiqlər daha da artıb. Bəzi qüvvələr Gürcüstani Rusiya ilə ikinci cəbhə açmağa, Ukraynaya könüllü döyüşçülər göndərməyə, Rusiyaya qarşı sanksiyalara qoşulmağa sövq edirlər.

Amma biz bilirik ki, bu təkliflər Gürcüstan dövlətçiliyinə birbaşa zərər vuran qərarlardır. Bütün təzyiqlərə baxmayaraq, Gürcüstan hakimiyyəti bütün bu tələbləri qətiyyətlə rədd etdi.

"Bütün bu tələblərə "yox!" dedik və bu gün ölkə sülh, sabitlik içərisində inkişaf edir. Gürcüstan iqtisadi inkişaf baxımından lider ölkələr sırasında yer alıb. Bu seçkinin önəmi də bu xətdən qaynaqlanır. Bu seçki sülh ilə müharibə arasında, ailə dəyərləri və ona qarşı çıxan qüvvələr arasında seçkidir. Bu seçki bütün bölgələrdə sülhün bərqərar olunması ilə pozulması arasında seçkidir. Mən əminəm ki, gürcü xalqı və Gürcüstan vətəndaşları oktyabrın 26-da sülhü, sabitliyi dəstəkləyəcəklər", - deyən Z.Dargallı vurğulayıb.

Salva TETRAŞVİLİ: "Bizim üçün ailə dəyərləri və milli dəyərlər çox önəmlidir"

"Bizim üçün ailə dəyərləri, milli dəyərlər çox önəmlidir. Ona görə də hesab edirik ki, Gürcüstanda LGBT təbliğatına çıxanlar və bununla bağlı qadağancedici qanunu imzalayanlar haqlıdır". Bu sözləri AZƏRTAC-a müsahibəsində Dünya Səfard Yəhudiləri Təşkilatının Gürcüstan bürosunun rəhbəri, Gürcüstan Yəhudi Cəmasının üzvü Salva Tetraşvili söyləyib.

Onun sözlərinə görə, bəzi insanlar qeyri-etik hərəkətlər, davranışları insan

azadlığı ədləndirərək cəmiyyətdə qarışıqlıq yaradırlar. Təəssüflər olsun ki, bəzi Qərb dövlətləri də həmin insanlara, qruplara dəstək verirlər. Hətta Qərb bəzi dövlətləri onların hüquqlarını qoruyan qanunlar qəbul etməyə məcbur edir. Bunlar yol verilməzdir.

Ş.Tetraşvili bildirib ki, bu qanunu dəstəkləmək tapşırığı xaricdən, xüsusən də Qərbdən gəlir: "Avropa, ABŞ və digər ölkələr Gürcüstanın daxili

məsələlərinə qarışa bilməzlər. Onlar öz qanunlarını Gürcüstanda dikte edə bilməzlər. Onlar başa düşməlidirlər ki, Gürcüstan müstəqil dövlətdir, öz qanunları, öz milli dəyərləri, öz inancını var. Kim öz daxilində bunları itirir, deməli, mədəni cəhətdən məhv olub. Gürcüstan xalqı da, hökuməti də bunu gözəl bilir və bu dəyərləri qoruyub saxlamaq üçün də əllərindən gələni edəcəklər".

Azərbaycanın müəllifi olduğu regional layihələr Gürcüstanın müstəqil siyasət yürütməsi üçün möhkəm təməl yaradır

Bu ölkədə siyasi mühitə müdaxilə cəhdlərinin artması fəvqəldövlətlərin Qafqaz bölgəsində proseslərə nəzarət imkanlarını genişləndirmək cəhdidir

"Hazırda regionda və dünyada baş verən proseslər gələcək siyasi hadisələrin inkişafı barədə proqnoz verməyi çətinləşdirib. Cənubi Qafqaz isə özünün geosiyasi əhəmiyyəti baxımından hegemon dövlətlərin maraqlarının toqquşduğu areala çevrilib".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin məsləhətçisi Fuad Abdullayev deyib. O bildirib ki, xüsusən bu dövlətlərin maraqlarının təmin edilməsi istiqamətində tarixdə olduğu kimi, indi də Ermənistanın istifadə edilir. Buna görə Qərbdə və regionda baş verən hadisələr siyasi iradəsi zəif olan Ermənistan hakimiyyətinin xarici siyasət kursuna təsir edəcək. Bu kontekstdə Gürcüstan və ABŞ-də keçiriləcək seçkilər Ermənistan üçün xüsusi maraq doğurur.

dər inkişaf edir. Ermənistan Rusiyanın Qərbin sanksiyalarından yayınmasına fəal şəkildə kömək göstərir.

F.Abdullayev xatırladı ki, MDB dövlət başçıları sammiti çərçivəsində Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Paşinyanla görüşü zamanı ölkələr arasında ticarət döviyyəsinin ilin sonunadək 14-16 milyard ABŞ dolları məbləğinə çatması ilə bağlı proqnozlar verib. Bununla belə, Ukraynada müharibənin davam edəcəyi halda Rusiyanın Ermənistanda təsir imkanlarının daha da azalmasına səbəb olacağı ehtimalı yüksək qiymətləndirilir. Avqustun 1-də Rusiya sərhədlərinin "Zvartnots" Hava Limanı və 2025-ci ilin yanvarın 1-də isə İran-Ermənistan sərhədindən çıxmasına Kremlin razılıq verməsi bu təsirin azalmasına ən doğru nümunədir.

Ermənistan sülh müqaviləsi üçün vaxtı uzatmağa çalışır

Ermənistanın tarix boyu marionet şəxslər tərəfindən idarə edildiyini deyən ekspert bildirib ki, həmin şəxslər böyük dövlətlərin məşası kimi istifadə olunub. Yəni bir növ Ermənistan dövlətçiliyinin fundamenti bunun üzərində qurulub.

Fuad Abdullayev bu səbəbdən Ermənistanın müstəqil siyasət yürüdərək Azərbaycanla sülhə istiqamətlənəməsi ehtimalının az olduğunu deyir: "Digər tərəfdən, bir faktı da qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistan özünümdəfiə adı altında silahlanmağa davam edir. Buna paralel olaraq hər il müdafiə xərclərini artırır və bu xərclər 2025-ci il üçün artıq 1,725 milyard ABŞ dollarına çatıb. Eyni zamanda Ermənistan hakimiyyəti sülh müqaviləsinin bağlanmaması istiqamətində müəyyən addımlar atır və Azərbaycanla münasibətlərdə qeyri-səmimi mövqedədir. Azərbaycanın bütün təkliflərinə rəğmən bu günə qədər heç bir funksional mahiyyət daşımayan Minsk qrupunun formal olaraq saxlanılması, yaxud 26 sentyabr 2024-cü il tarixində ölkənin Konstitusiyaya Məhkəməsinin konstitusiyaya ilə ziddiyyət təşkil edən qərarını buna misal gətirə bilərik".

BTMT məsləhətçisi qeyd edib ki, Ermənistan hakimiyyəti Azərbaycanın bir çox sual doğuran məqamlar yer alan sülh layihəsinə qəbul etməyəcəyini bilərək addım atır, özünü sülhsevər, bizi isə qeyri-konstruktiv mövqedə olduğumuzu beynəlxalq ictimaiyyətə göstərmək istəyir.

Siyasi təhlilçi sonda vurğulayıb ki, Ermənistanın siyasi rəhbərliyi tərəfindən atılan addımlar onun sülh müqaviləsi bağlamaq istəmədiyini, sadəcə olaraq vaxt uzatmağa çalışdığını göstərir. Bütün bunlar isə ancaq bir məqsəd güdə bilər. Bu da Azərbaycana qarşı yenidən ərazi iddialarının baş qaldırmasına hazırlıqdır.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Gürcüstanda hazırkı iqtidarın seçkilərdə qalib gəlmə şansı çoxdur

Ekspertin fikrincə, qonşu ölkə Gürcüstanda gedən siyasi proseslər hazırkı iqtidarın parlament seçkilərində qalib gəlmə şansından xəbərdar verib. Ümumiyyətlə, Qafqazın yeni təhlükəsizlik sisteminə, sosial-iqtisadi inkişaf meyllərində Azərbaycanla yanaşı, Gürcüstan da aparıcı mövqeyə malikdir. Azərbaycanın müəllifi olduğu regional layihələr Gürcüstanın sosial-iqtisadi inkişafına böyük töhfə verir və onun müstəqil siyasət yürütməsi üçün həm də möhkəm təməl yaradır. Gürcüstanda siyasi mühitə müdaxilə cəhdlərinin artması məlum fəvqəldövlətlərin yalnız bu ölkədə deyil, ümumilikdə Qafqaz bölgəsində proseslərə nəzarət imkanlarını genişləndirmək cəhdlərinin nəticəsidir.

F.Abdullayev hesab edir ki, seçkilərə qədər Ermənistanın xarici siyasət kursunda ciddi dəyişiklik gözlənilir. Seçkilərdən sonra isə Ermənistanın xarici siyasətində hansı yol tutacağı proqnozlaşdırmaq üçün regionda baş verə biləcək proseslərə nəzarət salmaq lazımdır. Eyni zamanda Gürcüstanın hazırkı siyasi hakimiyyətinin ABŞ və Aİ ilə münasibətlərində yaşadığı gərginlik, Rusiya ilə əlaqələrində müəyyən yaxınlaşma Ermənistan üçün vəziyyəti daha da çətinləşdirir. Çünki Qərbdə yeganə çıxış qapısı hesab edilən Gürcüstanda cərəyan edən siyasi proseslərin Ermənistanın qərbyönümlü xarici siyasət kursuna təsiretmə ehtimalı çoxdur.

"Hadisələrin bu kontekstdə inkişafı, əlbəttə ki, Ermənistan hakimiyyətini narahat edir və Nikol Paşinyanın sentyabrın 16-da Gürcüstana səfərini də məhz bu rəqəsdən qiymətləndirmək daha düzgün olar. Ümumiyyətlə, Qərb və Gürcüstan arasında münasibətlərin mənfi qarşıqlıq üzrə irəliləmə ehtimalı var və bu, onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan öz xarici siyasət kursunda kollektiv Qərblə Rusiya arasında müəyyən balans qorumağa, regionda bir növ Rusiyanın maraqlarına da nəzər almağa çalışacaq. Paşinyanın oktyabrın 12-də İrəvanda keçirilən "Sülh şəraitində təhlükəsizlik və demokratiyanın birləşməsi" konfransı zamanı Zəngəzur dəhlizində yolun monitorinq funksiyasının Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşlarına verilə bilər açıqlaması da sonrakı siyasi proseslər qarşısında bir növ özünü sığortalamaq kimi qiymətləndirilə bilər", - deyən siyasi təhlilçi əlavə edib.

F.Abdullayev qeyd edib ki, digər tərəfdən ABŞ-də seçkiyə bağlı vəziyyətin, xüsusilə prezidentliyə namizədlər Kamala Harris və Donald Trampın debatından sonra demokratlar lehinə dəyişməsi Ermənistanın xarici siyasət kursuna uyğundur. Buna, avqustun 19-da Çıkaqoda ABŞ De-

mokratlar Partiyasının 50-ci Milli konqresində Ermənistan parlament nümayəndələrinin iştirakı da dələldir. Belə ki, Kamala Harrisin prezidentliyə namizədliyi irəli sürülən bu tədbirdə Ermənistan parlamentinin xarici əlaqələr komissiyasının sədri Sarqis Xandanyan, parlamentin maliyyə, kredit və büdcə məsələləri üzrə daimi komissiyasının sədri Tsosinar Vardanyan və Avropaya inteqrasiya üzrə daimi komitəsinin üzvü Sona Əzəryan da iştirak ediblər. Bu fakt onu deməyə əsas verir ki, Ermənistanın hazırkı siyasi rəhbərliyi ABŞ-də demokratların seçilməsi açıq-aşkar dəstəkləyir. Bununla yanaşı, erməni separatizminin fəal şəkildə möhkəmlənməsi üçün Ermənistanın fəaliyyətini də diqqətdən kənar saxlamaq olmaz. Qeyd edək ki, hazırda ABŞ-də fəaliyyət göstərən Amerika Ermənilərinin Milli Komitəsi (ANCA) demokratların qalib gəlməsinə dəstək verir və onlardan Ermənistanın milli maraqlarına dəstək olmaları üçün müəyyən vədlər də alıb.

Rusiyanın hərbi uğurları artır, kollektiv Qərbin Ukraynaya dəstəyi azalır

Ekspert ABŞ-də baş tutacaq seçkilərdə demokratların qalib gələcəyi təqdirdə kollektiv Qərbin, başda ABŞ və Fransa olmaqla Ermənistanın xarici və daxili siyasətinə yön verməyə davam edəcəyini istisna etmir: "Əlbəttə ki, bu dəstək 5 aprel Brüssel görüşündə razılaşdırılan siyasi, hərbi, iqtisadi və enerji təhlükəsizliyi sahələrinə kömək kontekstində baş tutacaq. Ermənistanın hakimiyyət nümayəndələri isə bunu öz xalqına nəliyyət kimi sırmağa davam edəcək. Kollektiv Qərb heç bir təhlükəsizlik təminatı vermədən Ermənistanı və xalqını öz maraqları çərçivəsində vasitə kimi istifadə etməyə çalışacaq. Buna paralel olaraq, Rusiyanın Cənubi Qafqazdan çıxarılması və Ermənistanın Rusiyadan qoparılması istiqamətində fəaliyyətlərinin davam edəcəyi gözlənilir".

Siyasi şərhçi bildirib ki, yaxın gələcəkdə Ermənistanın Qərbdə meylli xarici siyasət kursunun davamı, eyni zamanda Qərbin Ermənistanın xarici siyasətinə yön verməsi Ukrayna müharibəsinin nəticəsindən çox asılı olacaq. Heç şübhəsiz, Ukrayna cəbhəsində gedən proseslər və bu səbəbdən tətbiq edilən sanksiyalar Rusiyanın Ermənistandakı siyasi rəqəblərinə müəyyən qədər təsir edib. Lakin son günlər Rusiya qoşunlarının müəyyən hərbi uğurları və kollektiv Qərbin Ukraynaya dəstəyinin azaldığı müşahidə olunur. Bu baxımdan əgər Rusiya yaxın zamanda, məsələn, 3-6 ay ərzində uğur qazansa, bu, Ermənistanın xarici siyasət kursunda dəyişikliyə səbəb ola bilər. Hazırda Ermənistanın Rusiya ilə münasibətlərində hər nə qədər siyasi gərginlik müşahidə edilərsə, iqtisadi əlaqələr kifayət qə-

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

Dünya COP29-a bir əlində od, digər əlində su ilə gəlir

İqlim dəyişmələri ilə bağlı dünya alimlərinin fikirləri bəzən üst-üstə düşür. Mövzunu araşdıran alimlərin bir qismi bunun inkişaf etmiş ölkələr tərəfindən inkişaf etməkdə olan ölkələrdəki iqtisadi irəliləyişin sürətinin qarşısının alınması üçün ortaya atılan bir oyun olduğunu iddia edir. İqlim dəyişmələrinin başariyyət üçün çox böyük problem olduğunu izah etməyə çalışan digər alimlər isə problemin kökündə istilik effekti yaradan parnik qazlarının və karbon-dioksidin (CO₂) udulmasının dayandığını deyirlər.

Alimlərin hesablamalarına görə, əgər atmosferdə parnik qazları olmasaydı, o zaman Yer kürəsində orta illik temperatur təxminən 19 dərəcə Selsi olardı. Çünki karbon qazı və digər qazlar atmosferin üst qatlarında günəşdən gələn istiliyi tutub saxlamaqla bizi hədsiz istilikdən mühafizə edərək bir növ mühafizə zolağı yaradırlar. Bununla həmin qazlar insanların normal yaşaması və işləməsi üçün zəruri temperaturu formalaşdırır. XX əsrin ortalarında sənayenin inkişafı ilə əlaqədar atmosferdə sürətlə artan karbon qazının həcmi günəş istiliyinin atmosferdə daha çox miqdarda saxlanması ilə nəticələndi və havada sərhəd olmadığından, CO₂ qazı orada sərbəst hərəkət etdiyindən istilik effekti dünyanın bütün ölkələrinin başı üzərini aldı ki, bunu da alimlər global istiləşmə adlandırırlar.

1995-ci ildən global istiləşmə ilə rəsmən mübarizəyə qalxan bəşəriyyət onun qarşısının alınması yollarını BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransında (COP) axtarıb. COP konfransları silsiləsi şəklində hər il bir ölkədə keçirilir. Noyabrda Bakıda baş tutacaq COP29-da iştirak edəcək ölkələr global istiləşməni mümkün

kün qədər 1,5°C saxlamağı öz üzərlərinə öhdəlik kimi götürüblər. Həmin öhdəliyi yerinə yetirmək mümkün olduğu halda 2050-ci ilə qədər sıfır karbon emissiyasına nail olunaçaq ki, bu da istixana qazlarının səviyyəsinin azaldılması deməkdir. Qeyd edək ki, Azərbaycan bu öhdəliyə 2021-ci ildə qoşulub. Həmin vaxt Qlazqo şəhərində keçirilmiş COP26 zamanı ölkəmiz 2050-ci ilə qədər karbon neytrallığı zonası yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir.

COP29 dünya üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Bu tədbir sayəsində torpaq örtüyünün qorunması, geoloji müxtəlifliyin bərpası, yeni su hövzələrinin yaradılması kimi proseslərə diqqət artacaq və nəticədə təkcə ekoloq və meteoroloqların deyil, ayrı-ayrı fərdlərin düşüncəsində dəyişiklik yaranacaq. Məlumdur ki, sort iqlim dəyişmələri təbii və süni fəlakətlərə, yeni xəstəliklərə səbəb olur. Bu baxımdan COP29 insan sağlamlığının qorunması üçün də mühüm tədbir olacaq.

Sırr deyil ki, bu gün dünyanın yoxsul ölkələrində yaşayan insanlar iqlim dəyişmələrinə qarşı daha həssasdırlar. Onlar təhlükənin bir addımında olsalar da, ona qarşı mübarizə aparmaq üçün çox az resurs malikdirlər. Lakin global iqlim dəyişmələri bütün ölkələrin daxilində və dövlətlər arasında bərabərsizlik yaradır. Ona görə də bu məsələyə vaxtında diqqət yetirilməyə, iqlim dəyişmələri təkcə zəif inkişaf etmiş ölkələr deyil, nəhəng dövlətləri və gələcək nəsilləri də cənginə ala bilər.

Global iqlim dəyişmələri bizim də həyat və dövlətlər fəaliyyətimizə təsirlişdir. Ağrılı hal odur ki, əgər bir ərazidə quraqlıq baş verirsə, digər tərəflərdə sel, daşqın, torpaq sürüşməsi özünü göstərir. İqlim dəyişmələrinin ən böyük təsiri isə Xəzər dənizinin ətrafında baş verir.

Harıda Samurda Astara çayına qədər ərazidə dəniz ən azı 200 metr geri çəkilib. Mütəxəssislərin dediyinə görə, hətta həmin ərazidə dənizin 300 metr geri çəkilməsi müşahidə olunan yerlər də var. Ötən illər Kür çayında da bu halı görmək mümkün idi. Nə yaxşı ki, indi yağıntıların çoxluğu suyun səviyyəsini bir qədər artırır.

Təkcə bu deyil ki?! Planetdə atmosferə atılan hər bir tullantı, havanı çirkləndirən karbon qazı insanların ömrünü qısaldır. Dünyada 200-dən çox ölkə var. Hər bir ölkə düşünməlidir ki, onlar ayrı olsalar da, dünya vahiddir. Bu günədək keçirilən COP tədbirləri də məhz onu göstərir ki, hər kəs öz ərazisini təmiz saxlasa, onu qayğı ilə qorusa, bu, çirklənməyə qarşı birgə mübarizə və dünyanın bütövlüyünün

saxlanması demək olar. Bunun üçün öncə 2016-cı ildən qüvvəyə minən Paris Sazişinin nə qədər əhəmiyyətli olduğunu diqqətdə saxlamaq lazımdır. Dünyada neft, qaz, daş kömür kimi yanacaqlardan istifadə edilir. Bir gün onların tükənməyəcək alternativ enerjiyə keçidi sürətləndirməyi tələb edəcək. Paris Sazişinin əsas məqsədlərindən biri də elə budur - bərpaolunan enerjiyə keçmək. Azərbaycan günəş, külək, su kimi tükənməz sərvətlərdən istifadə edən ölkələr sırasındadır. Qarabağ, Şərqi Zəngəzur və Naxçıvan Muxtar Respublikası "yaşıl enerji" zonasına çevrilməkdədir. COP29 bu sadələşmənin səmərəsini göstərmək üçün əvəzsiz fürsətdir.

Züleyxa ƏLİYeva,
"Azərbaycan"

COP29-un "İqlim və sülh bağlantısı" gündəliyi beynəlxalq humanitar ictimaiyyət tərəfindən bəyanilib

Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara Cəmiyyətləri Federasiyasının mərkəzi qərargahında COP29 sədrliyi və federasiyanın birgə təşkilatçılığı ilə iqlim dəyişikliyi və global sülh arasındakı qarşılıqlı əlaqəyə həsr olunmuş tədbir keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə Cenevrədə yerləşən BMT qurumlarının, beynəlxalq humanitar təşkilatların, eləcə də BMT-yə üzv dövlətlərin daimi nümayəndəlikləri iştirak ediblər.

Tədbirdə açılış nitqi ilə çıxış edən Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara Cəmiyyətləri Federasiyasının baş katibi Çağın Çapağın Azərbaycanı iqlim dəyişikliyi və sülh arasında bağlantı mövzuna diqqət cəhdinə görə təşəkkürünü bildirib və COP29 sədrliyimizin bu istiqamətdə fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib.

COP29 sədrliyinin baş müşaviri, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xüsusi tapşırıqlar üzrə səfiri Elşad İsgəndərov COP29 çərçivəsində keçiriləcək nəzərdə tutulan Sülh, Yardım və Bərpa günləri haqqında ətraflı məlumat verib.

Natiq iqlim dəyişikliyi nəticəsində su çatışmazlığı, ərzaq təhlükəsizliyi, torpaq deqradasiyası və miqrasiyanın artan miqyasına diqqət cəhdinə, bu problemlərin beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün ciddi risklər yaratdığını bildirib.

"500 milyondan artıq əhəlinin üzləşdiyi bu problemlərin həllinə iqlim siyasətinin cəmi 2 faizi xərclənir, bu da öz növbəsində onsdan da az inkişaf etmiş ölkələrin hələ uzun illər aclıq, münəfiş, xəstəliklərə düçar qalması üçün zəmin yaradır. İnkişaf etmiş ölkələri süni şəkildə siyasətləndirilən məsələlər deyil, məhz bu kimi real fəlakətlər narahat etmli, bu istiqamətdə əməli addımlar şərtləndirilməlidir. COP29 sədri kimi Azərbaycan irəli sürdüyü təşəbbüslər vasitəsilə məhz bu yolda həqiqi sülhə

xidmət etməkdə əzmlidir", - deyə E.İsgəndərov vurğulayıb.

Tədbir zamanı COP29 sədrliyinin təşəbbüsü olan İqlim və Sülh Fəaliyyəti üzrə Bakı Mərkəzinin konsepsiyası, həmçinin qeyd olunan sahədə əməli təklifləri özündə ehtiva edən İqlim üçün Bakı Sülh Çağırışının ilkin layihəsi tədbir iştirakçılarına təqdim edilib.

Sonra çıxış edən Azərbaycanın BMT-nin Cenevrədəki bölməsi və digər beynəlxalq təşkilatlar yanında daimi nümayəndəsi səfir Qalib İsmayılov Azərbaycanın COP29 sədrliyinin fəaliyyət gündəliyi üzrə təşəbbüslərinin beynəlxalq sülhün gücləndirilməsinə addım edən amillərinə diqqət çəkib.

42 ölkə və 12 beynəlxalq təşkilatın təmsilçilərinin qatıldığı tədbir zamanı aparılan müzakirələrdə COP29 sədrliyinin iqlim və sülh mövzusu üzrə təqdim etdiyi gündəlik yüksək qiymətləndirilib, nümayəndələrimiz tərəfindən tədbir iştirakçılarının çoxsaylı sualları ətraflı şəkildə cavablandırılıb.

Britaniya parlamentinin Lordlar Palatasında COP29-a dəstək ifadə edilib

Böyük Britaniya parlamentinin Lordlar Palatasında 4-cü Qlobal Enerji Həftəsinin açılış tədbiri keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Lordlar Palatasının üzvləri, beynəlxalq, eləcə də Britaniyaya məxsus enerji şirkətlərinin nümayəndələri və diplomatik korpus üzvlərinin iştirak etdiyi tədbirdə təşkilatçıların dəvəti əsasında Azərbaycanın Britaniyadakı səfiri Elin Süleymanov da iştirak edib.

Alternativ enerji, hidrogen resursları, enerji keçidi və enerji təhlükəsizliyi kimi mövzuların müzakirə edildiyi tədbir müddətində iqlim fəaliyyətinin irəli aparılmasında COP29-un əhəmiyyəti dəfələrlə vurğulanıb. Tədbirin açılış mərasimində çıxış edən Britaniyanın enerji təhlükəsizliyi və sıfır emissiya məsələləri üzrə dövlət naziri Lord Hunt Britaniyada yenidən bəşəriyyətə gələn Leyborist hökumətinin "yaşıl keçid" məsələsini siyasət kursunun mərkəzinə qoyduğunu diqqətə çatdırıb. Azərbaycanda keçiriləcək COP29-un vacib əhəmiyyətinə toxunan britaniyalı nazir ölkəsinin bu xüsusda Azərbaycanla yaxından əməkdaşlıq etməsini və COP29-un uğurla nəticələnməsi üçün Azərbaycana hər bir dəstəyi verməyə hazır olduğunu məmnunluqla vurğulayıb.

Britaniya parlamentinin Lordlar Palatasının üzvü Lord David Evans iqlim dəyişikliyi və "yaşıl keçid" məsələsinin önəmi barədə danışıqların COP29-a əvəzliliyi etməklə beynəlxalq iqlim danışıqlarına şərait yaratmaq kimi məsuliyyətli işi öhdəsinə götürdüyünə görə Azərbaycana təşəkkür edib. O, COP29-un Bakı şəhərində uğurla təşkil ediləcəyinə əminliyini ifadə edib.

Pekində "2024: sıfır karbon missiyası" beynəlxalq iqlim konfransında COP29-dan danışılıb

Çinin "Phoneix" televiziyaşının təşkilatçılığı ilə "İqlim ambissiyaları və global fəaliyyət" mövzusunda "2024: sıfır karbon missiyası" beynəlxalq iqlim konfransı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Çinin müvafiq qurumlarının dəstəyi ilə keçirilən tədbirdə BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) evsahibliyi edən Azərbaycan əsas qonaq qismində iştirak edib.

Adətən BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının sessiyalarından əvvəl keçirilən "Sıfır karbon missiyası" beynəlxalq iqlim konfransı Çində bu sahədə əsas müzakirə platformalarından biri hesab olunur. Builki tədbir panel müzakirələr və "COP29: Gəlin Bakıda, Azərbaycanda görüşək" adlı mərasimdən ibarət olub.

Tədbirdə Çinin dövlət qurumlarının, həmçinin qeyri-

hökumət təşkilatlarının, elm ocaqlarının, beyin mərkəzlərinin nümayəndələrinin, diplomatların iştirakı. Müzakirələr zamanı iqlim dəyişikliyi təşəbbüsləri, global emissiyaların azaldılması yolları, birgə mübarizə strategiyaları ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycanın Çindəki səfiri Bün-yad Hüseynov COP29-a hazırlıq prosesi, Azərbaycanın iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə milli, regional və global miqyasda

verdiyi töhfələrdən, ölkəmizdə "yaşıl inkişaf", "yaşıl keçid"dən danışaraq, iqlim siyasəti məsələsinin COP29-da danışıqların mühüm hissəsi olacağını deyib. Bildirib ki, Prezident İlham Əliyev 2024-cü il Azərbaycanı "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edib.

B.Hüseynov işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "ağıllı şəhər" və "ağıllı kənd" konsepsiyasının inkişaf etdirildiyini, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının, Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2050-ci

ilə kimi sıfır emissiyalı zonaya çevriləcəyini bildirib.

Diplomat Çinin "yaşıl inkişaf" sahəsindəki zəngin təcrübəsini və qabaqcıl texnologiyasını nəzərə alaraq Azərbaycanın bu ölkə ilə sözügedən sahədə əməkdaşlığa xüsusi önəm verdiyini, Azərbaycanda həyata keçirilən "yaşıl enerji" layihələrində Çin texnologiyasından geniş istifadə olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Konfrans çərçivəsində müxtəlif mövzularda panel müzakirələr aparılıb.

Naxçıvanda ekodüsərgə təşkil olunub

COP29 və "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" ilə əlaqədar Akademik Həsən Əliyev adına Zəngəzur Milli Parkında könüllü gənclər və məkəblilər üçün birgənlik ekoloji düşərgə təşkil olunub. Naxçıvan Muxtar Respublikası Gənclər və İdman, Ekologiya və Təbii Sərvətlər, Təhsil nazirliklərinin birgə təşkilatçılığı ilə reallaşan düşərgədə müxtəlif təlimlər, intellektual yarışlar, ayləncəli idman oyunları, təbiətdə yürüş və təmizlik aksiyası keçirilib.

AZƏRTAC-in Naxçıvan bürosu xəbər verir ki, iştirakçılarla görüşdə Gənclər və İdman Nazirliyinin şöbə müdiri İlham Haqverdiyeva, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşı Səleh Həsənov düşərgənin məqsəd və hədəfləri haqqında danışaraq, programdakı fəaliyyətləri diqqətə çatdırıblar.

Qeyd olunub ki, COP29 kimi mötəbər tədbirlərə evsahibliyi etməsi, "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili", Naxçıvanın "yaşıl enerji zonası" elan olunması, ümumilikdə, ekosistemin qorunması sahəsində həyata keçirilən mühüm və ardıcıl tədbirlər Azərbaycanın iqlim dəyişmələri ilə mübarizəyə həssas yanaşmasının, global müstəvidən baxışının göstəricisidir. Muxtar respublikada da iqlim dəyişmələri ilə mübarizə, təhlükəsiz və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadə sahəsində innovativ layihələr icra olunur, müxtəlif tədbirlər keçirilir. Gənclərin bu məsələlərə münasibətdə ideya və fəaliyyətləri dəstəklənir, onların iştirakı ilə müxtəlif ekoloji tədbirlər təşkil olunur.

Düşərgədə Naxçıvan Dövlət Universitetinin müəllimi Hüseyn İmanovun "Ekologiya və biz", "Naxçıvan Ekoloji Maarifləndirmə və Ətraf Mühitin Mühafizəsinə Dəstək" İctimai Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü Günel İbrahimovanın "Ekoloji maarifləndirmədə motivasiya" adlı təlimləri reallaşdı. Gün boyunca gənclər əyləncəli idman oyunlarına, intellektual yarışmaya qatılıb, "Batabat" yaylağı istiqamətində yürüş ediblər.

Gənclər yürüşün sonunda təmizlik aksiyası keçirərək, ekodüşərgənin hədəflərinə öz töhfələrini veriblər.

Azərbaycanlı mütəxəssis Londonda BP-nin hasilat üzrə baş vitse-prezidenti vəzifəsində çalışacaq

Azərbaycanlı mütəxəssis Elxan Məmmədov bu il dekabrın 2-dən başlayaraq BP şirkətinin hasilat üzrə baş vitse-prezidenti vəzifəsində işləyəcək. Təyin olunduğu yeni vəzifəsində Elxan Məmmədov BP-nin apstrim segmentində dünya üzrə bütün hasilat işlərinin idarə edilməsinə cavabdeh olacaq. O, hasilat və əməliyyatlar üzrə icraçı vitse-prezident Qordon Birrelin rəhbərliyi altında BP-nin London ofisində çalışacaq.

Hazırda Elxan Məmmədov BP-nin Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə (AGT) regionunda hasilat üzrə vitse-prezidentidir. Bu vəzifədə son bir neçə ildir AGT regionunda BP-nin bütün hasilat işlərini rəhbərlik edir.

BP-nin AGT üzrə regional prezidenti Qəri Counz deyir: "Elxan əməyin təhlükəsizliyinə olan xüsusi diqqəti, həmkarları, komandaları və bütün maraqlı tərəflərlə qurduğu əlaqələri və qazandığı etibara görə tanınan və yüksək hörmət edilən bir liderdir. Onun rəhbərliyi altında işçilər BP-nin Xəzər regionundakı dəniz və quruda yerləşən obyektlərində çox yüksək texniki təhlükəsizlik göstəriciləri və eləcə də dünyasəviyyəli səmərəlilik və etibarlılıq nümayiş etdirməklə fəaliyyət göstəriblər. Bu ilin əvvəllərində Elxan BP-nin texnoloji baxımdan ən qabaqıl platforması hesab edilən və "Azəri-Cıraq-Günəşli" (AÇG) yatağında BP-nin yeddinci platforması olan "Azəri Mərkəzi Şorqi" platformasının təhlükəsiz şəkildə işə salınmasına rəhbərlik edib. Firsətdən istifadə edərək AGT regionu üçün gördüyü bütün işlərə görə Elxana təşəkkür edir və yeni yüksək vəzifəsində ona uğurlar diləyirəm".

Qeyd edək ki, E.Məmmədov BP-də fəaliyyətinə 2001-ci ildə nəzarət-ölçü cihazları üzrə texniki vəzifəsi ilə başlayıb. Bundan əvvəl isə aviasiya sektorunda işləyib. BP-də o, quruda və dənizdə bir sıra yüksək vəzifələrdə, o cümlədən dəniz platforması meneceri və sahə əməliyyatları üzrə menecer vəzifələrində çalışıb. Həmin AGT üzrə regional prezidentin biznes müşaviri vəzifəsində işləyib. Nəhəng AÇG və "Şahdəniz" yataqları, dünyanın ən böyük quru terminallarından biri olan Səngəçli terminalı, habelə Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə əraziləri boyunca uzanan neft və qaz ixrac boru kəmərləri də daxil olmaqla müəkkəb əməliyyatları uğurla idarə etmək təcrübəsinə malikdir.

Elxan Məmmədovun Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin proseslərin avtomatlaşdırılması üzrə magistr dərəcəsi, Massachusetts Texnologiya İnstitutu (MIT) və London Biznes Məktəbinin bir sıra ixtisaslaşmalar üzrə diplomları var. O, əməliyyatlar üzrə ən yüksək Pol Martins mükafatına layiq görülüb.

2014-cü ildə E.Məmmədov Prezident İlham Əliyev tərəfindən ölkənin neft və qaz sənayesi-

nin inkişafına verdiyi töhfələrə, görə "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunub. Ailəlidir, üç övlad atasıdır.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın neft-qaz yataqları xarici tərəfdaşlarla birlikdə işləndiyinin ilk illərində layihələrdə çalışanların yalnız 10 faizə qədər ölkəmizin vətəndaşları idi. Prezident İlham Əliyev o zaman SOCAR-ın (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) birinci vitse-prezidenti vəzifəsində çalışırdı. Dövlətimizin başçısı hələ o vaxt bəyan etmişdi ki, yaxın gələcəkdə bu nisbət dəyişəcək və işçilərin yalnız 10 faizi xaricilər, 90 faizi Azərbaycan vətəndaşı olacaq. O vaxt həmin fikrə inanmayanlar da var idi. Lakin proqnozun dəqiqliyini zaman özü təsdiqlədi. Bu gün azərbaycanlı mütəxəssislər növbəti ölkəmizdə, eləcə də dünyanın müxtəlif yerlərində həyata keçirilən layihələrdə aparıcı işlərdə çalışır və etimadı doğruldurlar.

Deyənlərə BP-nin mətbuatı bu ilin birinci yarısına aid açıqlamasından bir hissəni əlavə etmək də yerinə düşər. Belə ki, cari ilin ikinci rübünün sonunda BP şirkətinin işçiləri olan Azərbaycan vətəndaşlarının sayı 2386 nəfərə çatıb və bura müddətli müqavilə əsasında işləyənlər də daxildir. 2018-ci ilin ortalarından BP-nin ixtisaslı işçilərinin 90 faizini milli kadrlar təşkil edir. İxtisas olmayan işçilər isə 100 faiz yerli vətəndaşlardan ibarətdir.

BP öz təlim və inkişaf proqramlarını daha da optimallaşdırmaq, yüksək səviyyəli kadrlar üzrə yerli bazarı daha da yaxşılaşdırmaq məqsədilə dövlət və özəl sektorun təşəbbüslərində yaxından iştirak etmək söylərini davam etdirir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*

Müstəqilliyin birinci mərhələsində Azərbaycan hökumətinin investisiya siyasətində dövlət sərmayələrindən daha çox neft-qaz sektorunda, istehsal və sosial infrastruktur obyektlərinin modernləşdirilməsində istifadə olunması prioritet təşkil etmişdir. Özəlləşdirmə prosesində investisiya müsabiqələrinə üstünlük verilmiş həmin dövrdə dövlət sərmayəsindən regionların abadlaşdırılmasında da istifadə olunmuşdur.

O illər dövlət investisiya proqramlarında nəzərdə tutulan investisiyaların 70-80 faizdən çoxu nəqliyyat, energetika, kommunal, su təchizatı, meliorasiya, sosial və digər infrastruktur obyektlərinin maliyyələşdirilməsinə istiqamətləndirilmişdir. Azərbaycan hökumətinin investisiya siyasətində qeyri-neft emal sənaye sahələrinin və aqrar sektorun maddi-texniki bazasının yenidən qurulmasının, əsasən, özəl investisiyaların hesabına həyata keçirilməsi konsepsiyası üstünlük təşkil etmişdir. Amma dövlət investisiyalarından bu sektorlarda istifadə olunması bəzən bazar iqtisadi sisteminin tələblərinə cavab verməyən bəxş kimi qiymətləndirilmişdir. Burada cənab İlham Əliyevin bir fikrini diqqətə çatdırmaq istəyirik. Prezident demişdir: "Biz iqtisadiyyatımızı bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında inkişaf etdiririk. Buna görə də şəxsən mən hökumətin yeni sənaye sahələrinin yaradılmasına birbaşa müdaxiləsinin tərəfdarı deyiləm... Ölkənin qeyri-neft sahələri özəl sektor tərəfindən inkişaf etdirilməlidir və biz buna nail olmağa çalışırıq" ("Azərbaycan" qəzeti, 20.10.2005).

2003-2022-ci illəri əhatə edən statistik informasiyaların araşdırılması göstərir ki, 2003-2005-ci illərdə daxili mənbələr hesabına qeyri-neft emal sənayesində əsas kapitala cəmi 129,5 milyon manat investisiya qoyulmuşdur ki, bu da daxili sərmayələrin 3 faizini təşkil etmişdir. Kənd təsərrüfatında isə bu göstərici 1,7 faiz olmuşdur. Beynəlxalq təcrübə də göstərir ki, dövlət xətti ilə yeni müəssisələr və istehsal gücləri yaratmaq, özəl müəssisələrin yenidən qurulmasında dövlətin öz investisiyası ilə iştirakı çox təbii və zəruri hesab edilir.

İqtisadi nəzəriyyə sahibkarlara və dövlətə iqtisadiyyatın hansı sektoruna investisiya yönəldilməsinin seçilməsində çox az kömək edə bilər. Hər ölkə yerli xüsusiyyətlərindən və iqtisadi durumundan aslı olaraq, özünün düzgün investisiya istiqamətlərini müəyyən edir və bunlarla dünya iqtisadi sisteminə özünün ixtisaslaşmasını müəyyən etmiş olur. İnvestisiya iqtisadi artıma təsir edən əsas amillərdən biri olduğuna görə dövlətin investisiya siyasəti məqsədyönlü olmalıdır, yəni mülikiyyət formasından asılı olmayaraq, investisiyanın istiqaməti əvvəlcədən iqtisadi sektorlar və regionlar üzrə dövlət tərəfindən müəyyən edilməlidir.

Bazar sisteminə dövlətin öz vəsaiti ilə investisiya fəaliyyətində iştirakı ölkənin iqtisadiyyatında yaranmış vəziyyətdən aslı olaraq müxtəlif dövrlərdə müxtəlif formada həyata keçirilir. Bazar iqtisadiyyatlı ölkələrdə dövlət büdcəsindən və büdcədənkonar fondlardan vəsait ayırmaqla sahə mənsubiyyətindən aslı olmayaraq (infstruktur, emal sənayesi, aqrar sektor) dövlətin özü investisiya fəaliyyəti göstərir, əsas kapitala xeyli vəsait sərf edir. İnkişaf etmiş ölkələrdə investisiyaların maliyyələşdirilməsi üçün qarışıq maliyyə mənbələrindən (dövlət və özəl) də zəruri hallarda istifadə olunur.

Özəl qurumlara dövlətin investisiya yardımı müxtəlif formalarda olur: investisiya proqramlarında dövlətin iştirak etməsi, kredit alınması üçün dövlət zəmanətinin verilməsi. İqtisadi ədəbiyyat təsdiq edir ki, inkişaf etmiş ölkələrdə dövlət öz vəsaitləri ilə sənayenin və kənd təsərrüfatının müasir tələblərə cavab verən istehsal strukturunun formalaşmasında vaxtilə fəal iştirak etmişdir. Amma beynəlxalq təcrübə və iqtisadi nəzəriyyə göstərir ki, dövlət investisiyalarından istifadənin istiqamətləri zaman-zaman dəyişir və ölkədə yaranmış iqtisadi durumdan aslı olaraq müəyyən edilir. Məsələn, XIX əsrin əvvəllərindən Yaponiyada kapitalist sənayesini yaratmaq üçün kompleks tədbirlər həyata keçirilmiş, o cümlədən dövlət müəssisələrinin yaradılmasına başlanılmışdır. Özəl müəssisələrə subsidiyalar verilmə və ölkədə yüksək müdafiə rüsumları tətbiq edilmişdir. Bu siyasət XX əsrin 30-cu illərində daha da gücləndirilmişdir. 1950-1960-cı illərdə Türkiyədə Adnan Menderes hökuməti dövründə dövlətin pul vəsaitləri bir qayda olaraq kənd təsərrüfatına yönəldilmişdir. Cənubi Koreyada isə

1960-1970-ci illərdə iqtisadiyyata kapital qoyuluşunun ümumi həcmində dövlət bölməsinin payı 90 faizə çatmışdır.

İqtisadiyyatın şəxələndirilməsi barədə Prezidentin qarşıya qoyduğu vəzifələri vaxtında və bütünlüklə yerinə yetirmək, habelə inkişafın sənaye mərhələsinə uğurla başa vurulmasını təmin etmək üçün qeyri-neft emal sənayesinin və aqrar-sənaye kompleksinin inkişafı proqramlarının investisiya təminatına yenidən baxılması və bu sahələrdə dövlət investisiyalarından istifadənin genişləndirilməsi zərurəti meydana çıxmışdır. Bu məqsədlə hələ 2006-cı ildə dövlət statuslu Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti (AİŞ) yaradılmışdır. AİŞ-in yaradılmasından sonra emal sənayesində dövlət investisiyalarından istifadə xeyli genişlənməmişdir ki, bu da dövlətin investisiya siyasətində müsbət dəyişiklik kimi qiymətləndirilməlidir. Nəticədə 2006-2011-ci illərdə bütünlükdə daxili mənbələr hesabına qeyri-neft emal sənayesində əsas kapitala 2 milyard 217,5 milyon, 2019-2022-ci illərdə 5 milyard 102 milyon manat investisiya yönəldilmişdir. Burada diqqəti cəlb edən fakt ondan ibarətdir ki, 2019-2022-ci illərdə qeyri-neft emal sənayesinə qoyulan daxili investisiyanın 40 faizi dövlətə, 60 faizi qeyri-dövlət təsərrüfat subyektlərinə məxsus olmuşdur. Həmin dövr kənd təsərrüfatında isə 2 milyard 40,1 milyon manat həcmində investisiyadan istifadə edilmişdir. Aqrar sektordən söz düşmüşkən qeyd edək ki, hazırda kənd təsərrüfatının investisiya təminatında onun özünün resursları əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Ancaq

aqrar sektor 2001-ci ildən bütün vergilərdən qeyd-şərtsiz azad edilmişdir. Halbuki bu güzəştlərin verilməsi investisiya qoyuluşu ilə şərtlənməlidir. Əks halda güzəştlər sahənin investisiya təminatına mənfəti təsir edir. Odu ki, bu cür güzəştlər yalnız strateji xarakterli kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan iri istehsalçılara və kooperativlərə, özü də müəyyən müddətə ələ şərtləndirilməlidir ki, onlar güzəştdən qazandıqları maliyyə vəsaitlərini investisiya kimi təsərrüfatlarında istifadə etsinlər. Bu tədbir sahənin investisiya təminatını əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırma bilər.

Daxili investisiyaların həcminin və dinamikasının təhlili göstərir ki, 2022-ci ildə 2003-cü ilə müqayisədə daxili investisiyaların 11,6, o cümlədən dövlət investisiyaların 19,6, qeyri-dövlət daxili investisiyaları 6,6 dəfə artmışdır. Həmin dövr dövlət investisiyalarının artım sürəti yerli özəl investisiyalarla müqayisədə daha yüksək olmuşdur. 2006-2022-ci illər dövlət investisiyalarında dövlət büdcəsi dövlət müəssisələrinə nisbətən üstünlük təşkil etmişdir. Yerli özəl investisiyaların həcmi isə 2006-2010-cu illərdəki 13 milyard 662 milyon manatdan 2019-2022-ci illərdə 19 milyard 740 milyon manat qədər artmış, 2022-ci ildə daxili investisiyalarda onların xüsusi çəkisi 36,1 faizə qədər yüksəlmişdir.

Bu gün də Azərbaycanda investisiya siyasətinin əsasında qeyri-neft emal sənaye sahələrinin və aqrar-sənaye kompleksinin prioritet inkişafı, ləyaqətli məşğulluğun təmin edilməsi, iqtisadi və sosial səmərəliliyin yüksəldilməsi durur və belə də olmalıdır. Çünki Azərbaycanda sənayesi inkişaf etmiş ölkələrə sax olan makroiqtisadi göstəricilərə nail olmaq (iqtisadi və regional tarazlıq, sənayenin emal sahələrinin və xidmət sektorunun yüksək xüsusi çəkisi və s.) məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur. Prezidentin iqtisadi inkişaf proqramının uğurla yerinə yetirilməsi üçün regional sənayenin, xüsusi ilə onun qeyri-neft emal sektorunun, aqrar emal sənayesinin sürətlə və kompleks inkişafı tələb olunur. Amma apardığımız təhlillər göstərir ki, 2022-ci ildə qeyri-neft emal sənaye məhsulları istehsalının 63 faizi Bakı şəhərində və Ağsəron-Xızı iqtisadi rayonunda istehsal edilmişdir. Bu göstərici Naxçıvan iqtisadi rayonunda 5,3, Mil-Muğan iqtisadi rayonunda 3,6, Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonunda 3,4, qalan iqtisadi rayonunda 1-2 faiz civarında olmuşdur. Göründüyü kimi, 4 regional inkişaf dövlət proqramı bölgələrin tarazlı inkişafına təsir etsə də, bu, istənilən səviyyədə olmamışdır. Ona görə də indiki mərhələdə dövlət öz maliyyə vəsaitləri ilə regionlarda infrastruktur obyektləri ilə yanaşı, qeyri-neft emal sənaye sahələrində və aqrar-sənaye kompleksində, xüsusi ilə istehsal malları is-

tehsal sahələrində də yeni istehsal güclər yaratmalıdır.

Regionlarda emal sənayesinin və aqrar sektorun inkişafına dövlət investisiyalarının daha da artırılması zərurətini meydana çıxaran amillərdən biri də bölgələrdə fəaliyyət göstərən yerli sahibkarların bir tərəfdən maliyyə bazasının zəif, digər tərəfdən həmin sahələrin cəlbədiciliyinin aşağı olmasıdır. Bu yerdə Prezidentin bir göstərişini də xatırlatmaq yerinə düşərdi. Qəbələ rayonunda olarkən cənab İlham Əliyev demişdir: "Xarici investor onu maraqlandıran sahələrə investisiyalar qoyur. Bu da təbii. Amma ələ sahələr var ki, bizim üçün vacibdir, lakin ora investisiya tapa bilmirik. Ona görə Dövlət İnvestisiya Şirkəti vasitəsilə Azərbaycan hökuməti özü müəyyən edəcək ki, biz bu investisiyaları hansı rayona, hansı sənaye sahəsinin inkişafına yönəldək" ("Azərbaycan" qəzeti, 03.03.2007).

Bankların da investisiya fəallığı zəifdir. Əsas səbəbi investisiya fəaliyyətinin iqtisadi maraqlarının olmamasıdır. Çünki Azərbaycanın kommersiya banklarında resurs bazasının kifayət etməməsi nəticəsində onların kredit faizləri çox yüksəkdir ki, bu da ölkə iqtisadiyyatının kreditləşdirilməsinə lazımi səviyyədə təmin etmək üçün maddi şərait yaratmır. Təkcə onu da qeyd edək ki, 2022-ci ildə əsas kapitala qoyulan investisiyaların yalnız 2,8 faizi bank kreditləri olmuşdur. Sonrakı illərdə də bu sahədə ələ bir ciddi fərq qeydə alınmamışdır.

İstehsalın sahə və regional struktur dəyişikliklərinin miqyaslı həcmdə təmin edilməsi irimiqyaslı investisiya ilə bağlı

ziya ayırmaları investisiya fəaliyyətinin maliyyə mənbələrindən biri kimi nəzərdə tutulmuşdur (Maddə 9). Həmin qanunun 11-ci maddəsində göstərilir ki, amortizasiya siyasəti investisiya fəaliyyətinin dövlət tənzimləmə vasitələrindən biridir. Ancaq 2022-ci ilin iyul ayında qəbul edilmiş "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında" qanunda amortizasiya ayırmalarının investisiyaların maliyyə mənbəyi olması haqqında müddəə nəzərdə tutulmamışdır ki, bu da beynəlxalq təcrübəyə və iqtisadi nəzəriyyəyə ziddir. Bununla da böyük məbləğdə pul vəsaitindən investisiya kimi məqsədyönlü istifadə edilməsi imkanından Azərbaycan hökuməti məhrum olmuşdur. Bu reallıqdan çıxış edərək "Amortizasiya ayırmaları haqqında" qanunun qəbul olunmasını və Amortizasiya Fondunun yaradılmasını təklif edirik. Amortizasiya ayırmalarının mənfəətdən vergitutma bazasına aid edilməsi, onlardan hökumətin icazəsi ilə prioritet sahələrdə ancaq investisiya məqsədləri, o cümlədən innovasiyaların tətbiqi üçün istifadə edilməsi, amortizasiya güzəştləri sisteminin tətbiqi, investisiya kimi istifadə olunan amortizasiya ayırmalarının mənfəət vergisindən azad edilməsi məqsəduyğun olardı.

Həmin hesab edirik ki, investisiya siyasətinə zamanın tələblərinə uyğun dəyişiklik etmək və daxili investisiyaların stimullaşdırılmasını təmin edən iqtisadi mexanizmləri (vergi güzəştləri, mərkəzləşdirilmiş kredit resursları, uçot dərəcəsi, amortizasiya güzəştləri, kredit dərəcələri və s.) təkmilləşdirmək lazımdır. Lakin burada söhbət dövlət investisi-

Azərbaycanda investisiya siyasətinin inkişaf istiqamətləri

dir. İndiki mərhələdə bu struktur dəyişikliklərində özəl qurumlarla yanaşı, dövlətdə də bir investor kimi iştirakı zəruridir. Bu, təkcə ölkə üzrə iqtisadi artımın təmin olunması zərurətindən irəli gəlir. Xüsusiən regionlarda yeni iş yerləri yaradılmalıdır ki, şəhərlərə əhali axını aşağı düşsün. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ildə 1999-cu ilə müqayisədə əhali artımının 70 faizi məhz şəhərlərin payına düşmüşdür. Kənd əhalisinin xüsusi çəkisi 1999-cu ildəki 50 faizdən 2023-cü ildə 31 faizə qədər azalmışdır. 2023-cü ildə əhalinin ümumi sayında şəhər əhalisinin xüsusi çəkisi 54,6, kənd əhalisinin 45,4 faiz olmuşdur. Bunun əsas səbəbindən biri sənaye sektorunda ən çox əməkətutumlu sahə hesab olunan emal sənayesinin regionlarda istənilən səviyyədə inkişaf etməməsidir. Məsələn, 2022-ci ildə emal sənaye məhsullarının 77,2 faizi 2 regionda - Bakı şəhərində (54,4 faiz) və Ağsəron-Xızı iqtisadi rayonunda (22,8 faiz) istehsal edilmişdir. Qazax-Tovuz, Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara, Mərkəzi Aran və Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonlarında bu göstərici 0,4-1,7 faiz civarında olmuşdur. Bu reallıqdan çıxış edərək belə qənaəətə gəlmək olar ki, dövlət investisiya resurslarının kifayət qədər mövcud olduğu bir şəraitdə sənayenin qeyri-neft emal sahələrinin və aqrar-sənaye kompleksinin dövlət vəsaitləri hesabına inkişaf etdirilməsi dövlətin investisiya siyasətinə daxil edilməsi zərurətini yaradır.

Yeri gəlmişkən, nəzərə çatdıraq ki, yeni reallıq kənd təsərrüfatı kooperativlərinə yeni yaşayışa tələb edir. Hesab edirik ki, 2016-cı ildə qəbul edilmiş "Kənd Təsərrüfatı Kooperasiyası haqqında" qanun beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla yenidən işlənmiş, kooperativləşməni stimullaşdırmaq üçün güzəştlər, dövlət investisiyaları, vergi güzəştləri məhz onlara verilməlidir. Paralel olaraq emal və ticarət müəssisələri yaradılmalı, strateji kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətləri dövlət tərəfindən tənzimlənməlidir. Bu məsələdə təkcə buğda ilə kifayətlənmək olmaz.

Azərbaycan hökumətinin investisiya siyasətində mühüm dəyişikliklərdən biri də dövlət-özəl sektorların birgə partnyorluq sisteminin təşkil edilməsidir. Məlum olduğu kimi, 2022-ci ildə "Dövlət-özəl tərəfdaşlığı haqqında" qanun qəbul edilmiş, Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 18 mart tarixli qərarı ilə "Dövlət-özəl tərəfdaşlığı qaydaları" təsdiqlənmişdir. Bu qərara görə, ehtimal olunan ümumi dəyəri 30 milyon manatdan çox olan layihələr dövlət-özəl tərəfdaşlığı qaydasında həyata keçirilə bilər. Azərbaycanın investisiya siyasətində daha bir yenilik isə özəl müəssisələrə dövlət investisiyalarının qoyulması haqqında qərarın qəbul edilməsidir.

1995-ci ildə qəbul edilmiş "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında" qanunda amorti-

yalarının bütövlükdə bütün sahələrdə istifadə olunmasında deyil, hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş prioritet sahələrdə və prioritet regionlarda qeyri-neft emal sənayesində və aqrar sektorda istifadəsindən gedir.

Digər məsələ: apardığımız uzunmüddətli araşdırmalar göstərir ki, Azərbaycan əhalisinin tərkibində əməkqabiliyyətli yaşda olanların xüsusi çəkisi iqtisadiyyatda məşğul olanların xüsusi çəkisindən təxminən 1,5 dəfə yüksəkdir. Bu isə o deməkdir ki, iqtisadiyyatda məşğul olanların sayının əhəmiyyətli dərəcədə artırılması üçün əmək resursu kifayət qədər mövcuddur və onlardan səmərəli istifadə edilməsi vacibdir. Məhz bu meyl investisiya siyasətinin əsaslandığı güclü amillərdən biri olmalıdır. Burada da həllədiçilə emal sənayesinə məxsusdur. Məşğulluğun dövlət siyasəti isə məhz əmək resurslarının ümumi və regional balansını əsaslandırma formalaşdırılmalıdır.

Maraqlı məsələlərdən biri də investisiyaların iqtisadi səmərəliliyidir. Bu məsələni 2020-2022-ci illəri əhatə etmək üçün müqayisəli qiymətlər əsasında ölkə üzrə sənaye, o cümlədən mədəniyyətə və emal sənaye sektorları üzrə araşdırılmışdır. Məlum olmuşdur ki, ölkə üzrə 2022-ci ildə əsas kapitala qoyulan 1 manat investisiya əlavə dəyərini 2, o cümlədən emal sənayesində 16 qəpik artımını təmin etmişdir. 2022-ci ildə 2020-ci ilə müqayisədə əmək məhsuldarlığı 6,5 faiz, məşğul əhalinin sayı isə 180 min nəfər artmışdır. Bu göstəricilərin ölçülməsi məqbul qiymətləndirilməlidir.

Qarabağdan və Şorqi Zəngəzurdan erməni vəhşiləri qovulduqdan sonra hökumətin investisiya siyasətində yeni bir istiqamət müəyyən edilmişdir. Bu da regionun dirçəldilməsinin investisiya təminatıdır. Bu zaman vacib və önəmli fakt ondan ibarətdir ki, Prezidentin də dəfələrlə vurğuladığı kimi, Azərbaycan külli miqdarda vəsait tələb edən möhtəşəm "Böyük Qayıdış dair I Dövlət Proqramı"nın icrasını daxili mənbələr hesabına özü maliyyələşdirir. Artıq yüzlərlə soydaşımız öz ata-baba yurdlarına dönüblər. Laçında, Şuşada, Füzulidə, Cəbrayılda, Zəngilanda onlar üçün bütün zəruri infrastruktur olan müasir evlər, mənzillər tikilib, təhsil, səhiyyə ocaqları, xidmət obyektləri inşa olunub. Maraqlı faktlardan biri də odur ki, işğaldan azad olunan Şorqi Zəngəzur və Qarabağ "yaşıl enerji" ərazisi elan olunub və bu istiqamətdə artıq xeyli iş görülüb. Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, Azərbaycanın investisiya siyasəti bu sınaqdan da uğurla çıxır.

*Tofiq HÜSEYNOV,
ETN İqtisadiyyat İnstitutunun şöbə müdiri, Əməkdar iqtisadçı, iqtisad elmləri doktoru, professor*

"KOB Fest" köməyə gəlir

İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyindəki KOBİA ölkədə kiçik və orta biznesin inkişafını dəstəkləmək, KOB subyektlərinə xidmət etmək, eləcə də dövlət orqanlarının bu sahədə fəaliyyətlərini əlaqələndirilməsi və tənzimlənməsini həyata keçirmək üçün 2017-ci ilin dekabrında Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə yaradılıb.

Agentliyin başqa hədəfləri də var. Bu, beynəlxalq təcrübədə geniş tətbiq olunan və müasir tələblərə cavab verən çevik idarəetmə sisteminin və səmərəli əlaqələndirmə mexanizminin tətbiqi yolu ilə biznes subyektlərinin ölkə iqtisadiyyatında rolunu möhkəmləndirmək, onların rəqabət qabiliyyətini artırmaq, maliyyə resurslarına çıxış imkanlarını genişləndirmək, dövlət və özəl qurumların bu sahədə fəaliyyətini əlaqələndirməkdən ibarətdir. Bundan savayı, regionlarda sahibkarlığın inkişafına əlverişli şərait yaradılması, yerli və xarici investisiyaların bu sahəyə cəlb edilməsinə nail olmaq da həmin hədəflər sırasındadır. KOB sektorunun davamlı inkişafına çatmaq və onun ölkə iqtisadiyyatındakı rolunun, həmin biznesin tənzimlənməsi sisteminin səmərəliliyinin artırılması, çoxsaylı dəstək mexanizmləri və sahibkarların onlara rahat çıxışın təmin edilməsinin təşkil etmək isə qurumun missiyasıdır.

Bu gün artıq agentlik "sahibkarın dostu" kimi önəmli bir missiyanın daşıyıcısına çevrilib.

KOBİA bir dost olaraq mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə, eləcə də öz biznesini qurmaq istəyənlərə dəstəyini əsirgəmir. Məsələn, kiçik və orta biznesin bazarlara çıxışına dəstək istiqamətində ixtisaslaşmış sərgilərdə (yerli və xarici ölkələrdə olmaqla) ödənişsiz olaraq məhsul və xidmətlərinin nümayiş edilməsinə, eləcə də həmin malların ticarət şəbəkələrində satışına dəstək göstərir.

2022-ci ildən başlayaraq KOBİA-nın şəhər və rayonlarda sahibkarlıq subyektlərinin məhsul və xidmətlərindən ibarət sərgi-satış yarmarkaları - "KOB Fest" keçirilməsi də bu cür yardımlardan biridir. Məqsəd mikro və kiçik sahibkarlıq subyektlərinin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin geniş istehlakçı auditoriyasına təqdim edilməsi və satışına dəstək olmaq, eləcə də yerli məhsulların tanıtılmasıdır. Həmin yarmarkalarda yerli istehsalçı ilə istehlakçı arasında birbaşa əlaqə yaradılaraq KOB məhsullarının daha çox satılması və tanıtılması təmin edilir. Üstölk, sahibkarlar və təchizatçılar ara-

sında işgüzar əlaqələrin qurulmasını, həssas əhali qrupuna aid sahibkarlıq subyektlərinin satış imkanlarının genişləndirilməsini hədəfləyir.

İlk "KOB Fest" 2022-ci ilin apreldə Ləncəşəhərdə təşkil olunmuşdu. Sahibkarlar Gününe həsr edilmiş yarmarkada KOB subyektlərinin istehsal etdikləri qida və qeyri-qida məhsulları, sənətkarların və yaradıcı şəxslərin əl işləri, eləcə də KOB-lar tərəfindən göstərilən xidmətlər təqdim edilmişdi. Bundan başqa, yerli startaplar da öz məhsul və xidmətləri ilə yarmarkada təmsil olunmuşdular. Yarmarka çərçivəsində həmin sahibkarlar arasında "B2B" görüşlər keçirilmiş, biznes xidmətlər, eləcə də mədəni-əyləncəli proqram, yaradıcı şəxslər və sənətkarlar tərəfindən master-klaslar göstərilmişdi.

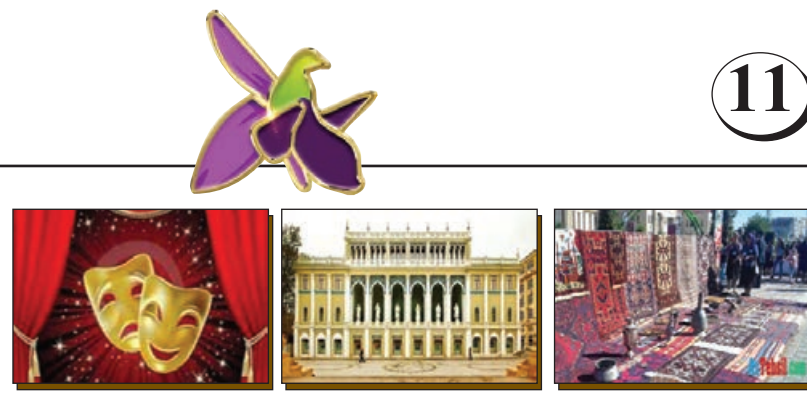
O zamandan "KOB Fest" Azərbaycanın bütün regionlarında keçirilməyə başladı. Təkcə həmin il Bakıdan savayı Gəncə, Lənkəran və Sumqayıtda, daha sonra Şəmkir, Füzuli və Quba rayonlarında təşkil olundu. Satış imkanlarını artırmaqla yanaşı, sahibkarlar arasında yeni əməkdaşlıqları təşviq edən növbəti "KOB Fest" isə bu günə qədər Laçınla keçirildi. Zaqatala və ətraf bölgələrdən olan 30-a yaxın KOB subyektinin iştirak etdiyi yarmarkada kənd təsərrüfatı, bal və digər arıçılıq məhsulları, qurudulmuş meyvələr, çörəzlər, konservlər, suvenirlər, müxtəlif əl işləri, xalça, dəri üzərində tikmələr, taxta üzərində oyma işləri və s. təqdim olundu.

*Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*

Mədəniyyət

● Sənət məbədlərimiz

"Yuğ" teatrı xalqın təfəkküründən, hikmətindən və ruhundan yarandı

1989-cu ildə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən teatrların sırasına yeni biri - "Yuğ" teatrının da adı əlavə olundu. Yuğ Teatr-Studiyası kimi Xalq artisti Həsənağa Turabovun rəhbərliyi və tanınmış rejissor Vaqif İbrahimovunun təşəbbüsü ilə yaradıldı. 1992-ci ildə Yuğ Teatr-Studiyası dövlət statusu aldı. Bu günlərdə 35 yaş tamam olacaq teatrdə Vaqif İbrahimovunun böyük xidmətləri olub.

Tamaşaçıların böyük sevgisini qazanmış Vaqif İbrahimovlu Bakının qədim yaşayış məskənlərindən biri olan Mərdəkan qəsəbəsində dünyaya göz açmışdı. 1967-ci ildə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və incəsənət İnstitutunun Dram və kino aktyorluğu fakültəsinə qəbul olmuşdu. İllərdən bəri üroyində gözəldirdi arzusuna qovuşmuşdu. 1972-ci ildə ali təhsilini uğurla başa vuran gələcəyin ustad sənətkarı 1973-1976-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrında aktyor kimi çalışmışdı. Bu illər ərzində onlarla obraza həyat vermiş, səhnəyə yeniliklər gətirmişdi. 1976-1979-cu illərdə Azərbaycan Teatr Cəmiyyətinin nəzdindəki Eksperimental Teatr Studiyasının, 1979-1982-ci illərdə isə Tədris Teatrının bədii rəhbəri olmuşdur. 1982-ci ildə isə o, rejissorluq fəaliyyətinə başlamışdı. 1982-ci ildən 1989-cu ilə kimi Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrında baş rejissor vəzifəsində işləmişdi.

1989-cu ildən "Yuğ" teatrının bədii rəhbəri vəzifəsində çalışan Vaqif İbrahimovlu ömrünün sonuna qədər 90-a yaxın tamaşaya quruluş vermişdi. Tanınmış rejissor 22 may 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikasının "Əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adını almışdı. O, 2006-cı ildən Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdü. Görkəmli sənətkar Vaqif İbrahimovlu 12 may 2011-ci ildə dünyasını dəyişib. 35 yaş tamam olan "Yuğ" Dövlət Teatrı hazırda Abdulla Şaiq adına Kukla Teatrında fəaliyyətini davam etdirir. Teatrın rejissorları, aktyorları tarixi ənənələrini, aktyorların tarixi ənənələrinə sadıq qalaraq tamaşaçılarının zövqünü oxşayan bir-birindən maraqlı əsərlər səhnəyə qoyurlar.

Dünyaya, həyata baxışları ilə seçilən rejissor

18 oktyabr 1989-cu ildə fəaliyyətə başlayan "Yuğ" teatrı dillərdən düşməyən, unudulmaz əfsanələrə, qanımıza, canımıza həpmiş milli adət-ənənələrə müraciət etdi. Sanki unudulmaqda olan adət-ənənələri yenidən yaddaşlara qaytardı. Fərqli, bən-zərsiz ideoloji axtarışlara üstünlük verən teatr qısa müddət ərzində öz auditoriyasını yaratdı. Bu fakt göstərdi ki, belə bir teatrın yaranmasına cəmiyyətin, xalqın ehtiyacı var imiş. Səhnəyə qoyulan tamaşalardan açıq-aydın görünən o idi ki, görkəmli rejissor Vaqif İbrahimovlu dünyaya, həyata və zamana öz baxışları ilə seçilən və sevilən bir sənətkardır. Doslarıların danışdığına görə, Vaqif İbrahimovlu həmişə deyirmiş ki, hər bir corəyanın yaranmasını, özünü təsdiq etməsinin yirmi il müddəti var. İyirmi ildən sonra isə artıq çicəklənmə və irəli getmə dövrü başlanırdı. Artıq "Yuğ" Dövlət Teatrı həmin mərhələni çoxdan adlayaraq bu gün bir-birindən maraqlı əsərlər tamaşaya qoyur.

"Yuğ" Dövlət Teatrı yaranandan bu günə qədər milli və xarici klassiklərin, eləcə də dövrümüzün yazarlarının əsərləri əsasında 150-yə yaxın tamaşa hazırlayıb. Teatrın ilk tamaşa-

sı sevimli və unudulmaz şair Məmmədhusəyn Şəhriyarın "Heydərbabaya salam" poeması əsasında hazırlanmış "Salam" olub. Sanki kollektiv bu tamaşa ilə xalqa, dünyaya, teatrsevərlərə "salam" verib, yeni ruhda, yeni ovqatda, yeni formada bir teatrın yarandığını bildirib. Yaratıcı kollektiv bu illər ərzində klassik şairlərimizdən Məhəmməd Füzulinin, Nizami Gəncəvinin, Şah İsmayıl Xətəinin, Afaq Məsumdın, Firuz Mustafanın, Orxan Fikrətoğlunun əsərləri əsasında müxtəlif tamaşalara quruluş verib. Bununla yanaşı, teatrın səhnəsində görkəmli şair və yazıçılarımızdan Cəlil Məmmədquluzadənin, Hüseyn Cavidin, Cəfər Cəbbarlının, İlyas Əfəndiyevin, dünya klassiklərindən Uilyam Şekspir, Samuel Bekketin, Anton Pavloviç Çexovun, Frans Kafkanın, Antuan Sent-Ekzüperi kimi görkəmli müəlliflərin də əsərləri tamaşaya qoyulub.

"Yuğ" Dövlət Teatrı fəaliyyətini uğurla davam etdirir. Tamaşaçıların zövqünü oxşayan yeni əsərlər səhnəyə qoyulur. Teatrın fəaliyyəti ilə yaxından tanış olmaq üçün ədəbi-bədii hissə müdiri, teatrşünas, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru Elçin Cəfərova, həmçinin baş rejissor Mikayıl Mikayılova görüşüb söhbət eddik.

Öyrəndik ki, ədəbi-bədii hissə müdiri Elçin Cəfərov 2006-cı ildən bu teatrdə çalışır. Bacarığını nəzərə alan görkəmli rejissor Vaqif İbrahimovlu onu tələbəlik illərindən teatra dəvət edib. Elə o vaxtdan da Elçin Cəfərov burada çalışır.

Özünəməxsus repertuarı olan teatr

Elçin Cəfərov bildirdi ki, "Yuğ" Dövlət Teatrı həmişə özünəməxsus repertuarı ilə diqqəti cəlb edib: "Repertuarımız həmişəki kimi zəngindir. Tamaşaya qoyduğumuz əsərlərin sırasında həm milli, həm dünya klassik dramaturgiyasından dəyərli nümunələr var. Bununla bərabər, yaşadığımız günlə, zamanla ayaqlaşaraq müasir dövrədə yazıb-yaradan gənclərin və ortayaşılıq dramaturqların əsərlərinə də tez-tez müraciət edirik. Dram əsərləri ilə bərabər teatrın yaradıcı kollektivi zaman-zaman nəsr və poeziya nümunələri əsasında da maraqlı tamaşalar hazırlayıblar. Yeri gəlmişkən deyim ki, bu tamaşalar baxanlar tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb. "Mən, Məhəmməd Füzuli..." adlı səhnə divanı layihəmiz olub. Layihə çərçivəsində "Yuğ" Teatrının 8 rejissoru Füzulinin 8 müxtəlif qəzəlini səhnələşdirmişdi. Nizami Gəncəvi, Şah İsmayıl Xətəinin, Ramiz Rövşənin, Vaqif Bayatlı Odeyin şeirləri əsasında tamaşalar hazırlayıb nümayiş etdirmişdi. Bu gün həmin ənənəni yenə də uğurla davam etdiririk".

Teatrşünas Elçin Cəfərov "Yuğ" Dövlət Teatrının adına da aydınlıq gətirdi. Dedi ki, teatrımızın adı türk xalqlarının qədim yuğ mərasimlərindən götürülüb.

Məlumdur ki, keçmişdə insanlar isticar bayramlarında, isticarə də başqa əlamətlər günlərdə bir yerdə toplaşaraq müxtəlif maraqlı mərasimlər icra ediblər. "Yuğ" sözü də özündə toplanış, yığıncaq, mərasim mənasını ifadə edir. Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından cəmiyyətdə yenilik mehi osməyə başladı. Əsən bu "meh" in təsirinə sənki milli ruhda bir oyanış, keçmiş döndüş, milli adət-ənənələrə bir qayıdış, hörmət duymaq özünü bürzə verdi. Bax "Yuğ" teatrı bu oyanışdan, adət-ənənələrə qayıdışdan, milli ruhun təzələnməsindən, xalqın hikmətindən, dərün təfəkküründən yarandı. Sevimli rejissorumuz və müəllimimiz Vaqif İbrahimovlu dövrün nəbzini tutaraq həmin zaman kəsiyində bu teatrı yaratdı. Bununla da mədəniyyətimizdə, teatr tariximizdə uğurlu bir addım atıldı. Bu, sənki özünə-döndüş, kökəyaydışın təzahürü idi. Demək olar ki, "Yuğ" zamanın tələbindən doğuldu. Yeri gəlmişkən, qeyd edim ki, bu formalı teatrlar dünyada, Avropada çoxdan fəaliyyət göstərirdi. "Yuğ" Teatrı da Azərbaycanda yaranaraq sənki dünyada gedən proseslərin güclü axımına qoşuldu. Zaman keçdikcə Avropa tipli bu teatr inkişaf edərək formalaşdı.

"Yuğ" Dövlət Teatrı milli yaddaşda qayıdış kimi meydana çıxdı

Bu gün demək olar ki, bütün inkişaf etmiş ölkələrdə "Yuğ" a oxşayan teatrlar fəaliyyət göstərir, - deyər teatrın baş rejissoru Mikayıl Mikayılov söhbətimizə qoşuldu.

Bu da onu göstərir ki, xalqlar nə qədər inkişaf etsələr də, elmi tərəqqidə uğurlar qazansalar da, milli ruhlarının bünövrəsi olan mifologiyadan, əsatirlərdən, əfsanə və nağıllardan ayrılmaq istəmirlər. Çünki bütün xalqların kökü keçmişinə bağlıdır. Heç bir inkişaf, heç bir tərəqqi xalqları ulu keçmişindən,

dünyədən ayrıb bu bağı qıra bilməz. "Yuğ" Dövlət Teatrı da bir növ, milli mədəniyyətimizə, milli kökümüze qayıdış kimi meydana çıxdı. Xalqın təfəkküründən, hikmətindən və ruhundan süzülə-süzülə boy verdi. Yəni xalqımız bu teatrın yaranması ilə dünyada gedən proseslərə qoşuldu, mədəni inkişafdan geri qalmadı. 17 ildən çoxdur ki, "Yuğ" Dövlət Teatrında həm rejissor, həm də aktyor kimi fəaliyyət göstərirəm. 2022-ci ildən isə baş rejissor təyin olunmuşam. "Yuğ" Dövlət Teatrı mənə çox doğmadı. 1990-cı illərin əvvəllərində anam Sonaxanın Mikayılova da teatrdə çalışırdı. Mən də onunla teatrdə gəlirdim. Demək olar ki, bütün tamaşaların məşqlərində iştirak edirdim. Vaqif İbrahimovlu mənə zıncırov vermişdi. Məşqarəsi antraktlarda səhnənin ortasından keçib zıncırovu çalırdım. Sənki bu zıncırovun səsi mənə də teatr ələminə səsləyirdi. Həmin zıncırovun səsi hələ də qulaqlarımdadır. Bəlkə də o günlərdə Vaqif müəllimin ağılına da gəlməzdi ki, bu dəcəl uşaq nə vaxtsa onun yaratdığı teatrdə baş rejissor kimi çalışacaq. Sözü düzünü deyim ki, bu, heç mənim də ağılıma gəlməzdi. Amma ağılıma gəlməyənlər günlərin birində başıma gəldi. "Yuğ" Dövlət Teatrında yetərinə yaradıcı potensial var, Vaqif İbrahimovlu-nun yetirmələri çoxdur. Mən daha çox müstəqil rejissor kimi fəaliyyət göstərdim. Azərbaycandan başqa xarici ölkələrdə tamaşa səhnələşdirməyə dəvət olunurdum. Bu gün teatrımız çətin dönməni yaşayır. Çünki 8 ildir binasız qalmışdır. Abdulla Şaiq adına Kukla Teatrında fəaliyyət göstəririk. Bu səbəbdən yaradıcılıq işləri üroyimiz istədiyi kimi alınmır, bəzi çətinliklər var. Yüksək potensiala malik kollektiv bacardığını deyil, mövcud şəraitdə nə mümkündürsə, onu edir. Əgər teatrımızın özünü binası olsa, yaradıcılıq

üçün daha yaxşı şərait yaranar. Biz də bu şəraitdən yetərinə istifadə edib bir-birindən dəyərli əsərlər tamaşaya qoyarıq. Düzür, teatrımızın bina probleminin həlli yönündə işlər gedir. Yəqin ki, günlərin birində bu problem də müsbət həllini tapar.

"Yuğ"un uğuru Azərbaycan teatrının uğurudur

Teatrın ədəbi-bədii hissə müdiri Elçin Cəfərov "Yuğ"un səhnəyə, tamaşalara hansı yeniliklər, hansı dəyişikliklər gətirdiyindən də söz açdı. Dedi ki, bütün səhələrin təzə nəfəsə, təzələnməyə, yenilənməyə ehtiyacı var. Təzələnmə, yenilənmə isə bir anın, bir günün içində baş verən proses deyil. Bunun üçün xeyli zaman keçməsi lazımdır. Həm də yenilik həmişə gülrüz-lə qarşılanmır. Sən yenilik gətirdiyini işinlə, əməlinlə təsdiq etməlisən. Düşünürəm ki, artıq teatrımız bunu təsdiq edib. "Yuğ" yaranışı ilə, gəlişi ilə səhnəyə, tamaşalara özəl bir poetika, yeni ruh, yeni dalğa gətirdi. Teatrın poetikası qədim türklərin "yuğlama" (həlak olmuş igdin şərafinə qopuz (saz) musiqisinin müşayiəti ilə təntənəli surətdə keçirilən yas məclisi) mərasimi, şamançılıq ənənəsinə söykənir. Bu teatr öz yaradıcılığında milli oyun mədəniyyəti ilə Avropa teatrının qabaqçıl tendensiyalarını üzvi şəkildə birləşdirməyə çalışır. Vaqif İbrahimovlu dünyasını dəyişəndən sonra da onun yaratdığı poetika əsasında işləyirik. Paralel olaraq, dünya teatr təcrübəsini dərinləndirən və yeniliklər teatrın praktiki fəaliyyətinə tətbiq etməyə çalışırıq. Tamaşalardan aydın görünən odur ki, "Yuğ" özündən əvvəlki teatrları təkrarlamadı, mədəniyyətimizdə yeni yol açdı, təzə ciğir saldı. Qabaqçıl ideyaların qarçısı oldu. "Yuğ" Dövlət Teatrı həm də bir məktəbdir. Yeni aktyorlar və rejissorlar nəslə yetişdirir. Hazırda teatrımızda çalışan rejissorlar Gümrəh Ömər, Əbdülməni Əliyev, Tural Mustafayev, Günay Səttarov, İradə Gözəlova, Mirsəhib Ağayev və başqaları "Yuğ"un yetirmələridirlər.

"Yuğ" Dövlət Teatrının yaranması, yeni və fərqli estetikada fəaliyyət göstərməsi mədəniyyət tariximizin şərfəli bir səhifəsidir, - deyər baş rejissor Mikayıl Mikayılov söhbətimizə qoşuldu.

- Azərbaycanda bu teatrın təmsalında ilk dəfə postdramatik üslubda sənət ocağı yarandı. Bu ocağın odu bu gün də yanır, bu gün də sənət adamlarını istisina toplayır. Düşünürəm ki, bu, böyük uğurdur. Amma bu uğur təkcə "Yuğ" Dövlət Teatrının yox, Azərbaycan teatrının uğurudur. Həmin ocağın təməlinə islam mədəniyyəti, türk mifologiyası dayanır. Bu teatr estetikası Azərbaycan türkünün beyninin, təfəkkürünün məhsuludur. Hazırda teatrdə rumniyalı dramaturq Mateh Vişnekin əsəri əsasında "Panda" adlı tamaşa rəzərində məşqlər gedir. Əsas rollarda Oktay Mehdiyev və Günəş Tagin oynayır. Tamaşanın rəssamı Umay Həsənovadır. İnanırıq ki, 35 yaşını qeyd edəcək "Yuğ" Dövlət Teatrının yaradıcı kollektivi bundan sonra da uğurla səhnələşdirəcəkləri onlarla, yüzlərlə maraqlı əsərlərlə tamaşaçıları sevindirəcək.

Vahid MƏHƏRRƏMOV, "Azərbaycan"

Abdulla Şaiqın mənzil-muzeyində Füzulinin 530 illiyinə həsr olunmuş tədbir keçirilib

Abdulla Şaiqın mənzil-muzeyində "Füzuli rindü-şeydadır..." adlı ədəbi-bədii və musiqili tədbir keçirilib. Tədbir Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı imzalandığı sərəncama əsasən təşkil olunub.

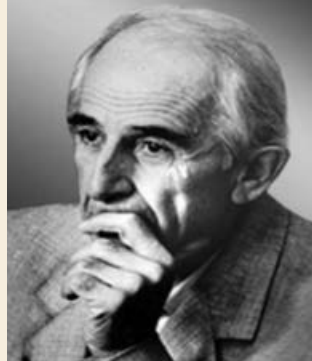

Tədbirdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun aparıcı ədəbiyyatşünas alimləri, Abdulla Şaiqın mənzil-muzeyinin əməkdaşları, Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrının aktyorları və İncəsənət Gimmnaziyasının gənc istedadları iştirak ediblər.

Füzulinin yaradıcılığı, o cümlədən şairin qəzəlləri haqqında elmi məruzələr dinlənilib. Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrının aktyorları "Leyli və Məcnun" operasından səhnə təqdim ediblər (quruluşçu rejissor - Əməkdar artist Nicat Kazimov). Respublika müsabiqələri laureatı, gənc xanəndə Yusif Cəfərbəyli muğam ifa edib.

Xalq yazıçısı Gülhüseyn Hüseynoğlu anadan olmasından 101 il ötür

Bu il müasir Azərbaycan ədəbiyyatının tanınmış nümayəndəsi, Xalq yazıçısı, nasir və ədəbiyyatşünas Gülhüseyn Hüseynoğlunun anadan olmasından 101 ildönümüdür. Gülhüseyn Hüseynoğlu mənsur şeirin yaradıcısı kimi tanınmaqla yanaşı, Müşfiq sevgisini hər bir azərbaycanlıya çatdırmaqla özü də millətin sevimlisinə çevrildi.

Gülhüseyn Hüseynoğlu ədəbiyyatımızda mənsur şeirin ilk və dəyərli nümunələrini yaradıb. Azərbaycan nəsrində bədii-poetik struktur baxımından yeni olan bir janrdə meydana gətirilən həmin əsərlər ədəbi tənqidin diqqətini daim özünə cəlb edib və həmişə təqdirə qarşılanıb.

Yaradıcılığa "Ana" adlı ilk hekayə və "Bənövşə əfsanəsi" adlı ilk mənsur şeirə başlayan Gülhüseyn Hüseynoğlu 30-a yaxın kitabın müəllifidir.

Gülhüseyn Hüseynoğlunun, eyni zamanda tədqiqatçı alim kimi Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı qarçısında xüsusi xidmətləri var. O, şəxsiyyətə pərəstşin ilk qurbanlarından olan Mikayıl Müşfiq haqqında ilk monoqrafiyanın, ilk dissertasiyanın və ali məktəblər üçün ilk dərslərsaitinin müəllifidir.

Mənsur şeiri bir janr kimi Azərbaycan ədəbiyyatına gətirən Gülhüseyn Hüseynoğlu olub. Onun mənsur şeirləri çoxdur. Onların içində şah əsəri olan "Mücrü" çox dillərə tərcümə olunub, haqqında film də çəkilib.

Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında xidmətlərinə görə Gülhüseyn Hüseynoğlu bir sıra mükafatlara və təltiflərə, o cümlədən 2005-ci ildə Xalq yazıçısı fəxri adına layiq görülmüş.

Gülhüseyn Hüseynoğlu 2013-cü il iyulun 8-də vəfat edib. O, Azərbaycan xalqının yaddaşında bir örmək kimi həmişə yaşayacaq.

"İranə Qasimova ilə poeziya klassikası" layihəsi çərçivəsində yeni tədbir keçirilib

"Əli və Nino" kitab mağazasında "İranə Qasimova ilə poeziya klassikası" layihəsi çərçivəsində yeni tədbir keçirilib. Növbəti poeziya axşamı şair Robert Rojdestvenskiyə həsr olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, şairlər, qiraətçilər və poeziya həvəskarları Qasım Xəlilov, Natəlla Kərimova, Səidə Şübbi, Nathalie, Dmitri Babintsev, İlmira Odinayeva, İnqə Baxoldina, Arzu Muradova, Eldar Cahangirbəyov, Emil Tağıyev iştirakçılar qarçısında Robert Rojdestvenskinin şeirlərini oxuyublar.

Şairə, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, rejissor və ssenarist İranə Qasimovanın layihəsinə 2019-cu ildə start verilib. Layihə çərçivəsində A.S.Puşkin, M.S.Lermontov, V.V.Mayakovski, M.İ.Tsvetayeva, S.A. Yesenin, Səməd Vurğun, Nizami Gəncəvi, E.A.Yevtuxenko, A.A.Blok, A.A.Axmataova, B.L.Pasternak, Mikayıl

Bakıda gimnastikanın "TeamGym" növü üzrə Avropa Çempionatının açılış mərasimi olub

Bakıda ilk dəfə keçirilən gimnastikanın "TeamGym" növü üzrə 15-ci Avropa Çempionatının açılış mərasimi olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Milli Gimnastika Arenasında təşkil edilən tədbirdə əvvəlcə iştirakçı ölkələrin bayraqları arenanın mərkəzinə götürülüb.

Gənclər və idman naziri, Avropa Gimnastikasının prezidenti Fərid Qayıbov Bakının ilk dəfə bu növ üzrə qitə çempionatına evsahibliyi etməsinin

böyük uğur olduğunu bildirib. Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının yüksək təşkilatlılıq qabiliyyətinə malik olduğunu vurğulayan nazir bunun davamlı olmasını arzulayıb.

Sonra Avropa çempionatı açıq elan olunub və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib. Mərasim bədii hissə ilə davam edib. Musiqi sədaları altında rən-

gəreng rəqs şousu nümayiş olunub.

Yarışda 14 ölkədən 268-i böyükklər və 230-u yeniyetmələr olmaqla, ümumilikdə 498 idmançı 3 alət üzrə bacarığını nümayiş etdirəcək.

Ev sahibi Azərbaycanla yanaşı, Cexiya, Danimarka, Avstriya, Estoniya, Finlandiya, Böyük Britaniya, İspaniya, İtaliya, Lüksemburq, Niderland, Portuqaliya, Norveç və İsveçin iştirak edəcəyi Avropa çempionatına oktyabrın 19-da yekun vurulacaq.

"Kemi Seba siyasi məhbusdur və onun saxlanılması birbaşa siyasi fəaliyyəti ilə əlaqədardır"

Bakı Təşəbbüs Qrupu Afrika xalqlarının hüquqları uğrunda mübarizə aparan tanınmış fəal Kemi Sebanın Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən qeyri-qanuni saxlanılmasını qətiyyətlə pisləyir. Bu qanunsuz addım yalnız şəxsi azadlıq və insan hüquqlarına qarşı kobud pozuntu deyil, həm də Afrika xalqlarının neokolonializmə qarşı mübarizəsinə və suverenlik hüququna yönəlmis təzyiq kimi qiymətləndirilməlidir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Bakı Təşəbbüs Qrupunun Afrika xalqlarının hüquqları uğrunda mübarizə aparan tanınmış fəal Kemi Sebanın Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən qeyri-qanuni saxlanılmasına dair bəyanatında yer alır.

Bəyanatda həmçinin deyilir: "Kemi Seba uzun illər ərzində neokolonializm siyasətlərinə qarşı çıxan və Afrika-

nın müstəqillik uğrunda apardığı mübarizədə önəmli simalardan biridir. Onun saxlanılması ifadə və siyasi fəaliyyət azadlığının pozulması olmaqla yanaşı, Fransanın Afrikada mövcudluğunu və təsirini qeyri-legitim yollarla davam etdirməyə çalışdığını bir daha sübuta yetirir. Bu cür hərəkətlər Fransa dövlətinin hələ də müstəmləkə dövrü təfəkküründən çıxmadığını və öz he-

gemonluğunu qorumağa çalışdığını göstərir.

Kemi Seba siyasi məhbusdur və onun saxlanılması birbaşa siyasi fəaliyyəti ilə əlaqədardır.

Bakı Təşəbbüs Qrupu beynəlxalq ictimaiyyəti, insan hüquqları müdafiəçilərini və beynəlxalq təşkilatları bu qanunsuz hərəkəti qınamağa, Fransa hökumətini Kemi Sebanı dərhal və qeyd-şərtsiz

azad etməyə çağırır. Hər bir şəxsin qanunlar çərçivəsində hərəkət azadlığı toxunulmazdır və heç bir dövlətin güc tətbiqi ilə insanları bu hüquqdan məhrum etmək haqqı yoxdur.

Afrika xalqlarının öz gələcəklərini azad və ədalətli şəkildə müəyyən etmək hüququ təmin olunmalı və onların suverenliyinə qarşı edilən hər hansı müdaxilə qəti şəkildə rədd edilməlidir.

Biz Bakı Təşəbbüs Qrupu olaraq bu hadisəni Fransanın Afrikada uzun illərdə davam edən neokolonial siyasətinin bir təzahürü kimi görür və regionda həqiqi dekolonizasiya prosesinin başlanılması üçün global səviyyədə həmrəylik nümayiş etdirilməsinə çağırırıq".

OXUCULARIN VƏ MƏTBUATYAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

“AZƏRBAYCAN” qəzetinə

2024-cü il üçün abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatyayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

“Azərpoçt” MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
“Azərmətbuatyayımı” ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
“Qaya” firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
“Region Press” MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
“Səma-M” MMC	(012) 594-09-59
“Ziya” LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
“Pressinform” MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
“City press” MMC	(055) 819-09-26

1 illik - 187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat

1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Azercell abunəçilərinin nəzərinə!

"Azercell Telekom" MMC tərəfindən göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin daha da artırılması məqsədilə aparılacaq təkmilləşdirmə işləri ilə əlaqədar 18.10.2024-cü il tarixi gecə saatları ərzində bəzi xidmətlərin istifadəsində müvəqqəti çətinliklərin yaranması mümkündür. Təkmilləşdirmə işləri yekunlaşdıqdan sonra xidmətlərdən tam normal əsaslarla istifadə edilməsi imkanı təmin ediləcəkdir.

Vegeterianlıq sağlamlıqdır!

Düzgün qidalanma sağlamlığın əsas şərtlərindən biridir. Gündəlik ehtiyac olan mineral və vitaminləri qəbul etmək həm fiziki, həm də psixoloji sağlamlığa birbaşa təsir edir.

İnsanların bir qismi bütün ərzaq məhsullarının daxil olduğu ənənəvi qidalanmaya üstünlük verərkən, bir qisim də vegeterian qidalanma və onun növlərinə üst tutur. Heyvan və heyvan mənşəli qidalardan imtinanın bir çox səbəbi var. Bəzi insanlar ət və ət məhsullarından imtinanı heyvanlara tolerant münasibət kimi qiymətləndirərlər, digərləri heyvan mənşəli qidaların müxtəlif xəstəliklərə səbəb olduğunu düşünür.

Bu, həqiqətən də, belədirmi? Vegeterian qidalanma nədir və onun növləri arasında fərqlər hansılardır? Müxtəlif təbii qidalardan imtinanın sağlamlığa təsiri necədir? Bəs heyvan mənşəli qidalardan imtinada orqanizmin ehtiyac duyduğu müxtəlif yağlar, amin turşuları, vitaminləri və mineralları hansı bitkilərdən əldə etmək olar?

Sümük ərisməsi, unutqanlıq, xroniki yorğunluq

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə danışan həkim-diyetoloq Tutu Zeynalovanın sözlərinə görə, vegeterianların hamısı heç də eyni qaydada qidalanırlar: "Məsələn, Ovo vegeterianlar heyvan mənşəli qidalardan yalnız yumurtadan, Lakto vegeterianlar isə yalnız süddən istifadə edirlər. Lakto ovo vegeterianlar yumurta və süd məhsulları yəsərlər də, ət məhsulları yemirlər. Ən qatı vegeterianlar isə vəqanlar hesab olunur. Onlar yalnız bitkilərlə qidalanırlar, hətta bal belə qəbul etmirlər. Heyvan mənşəli qidalardan imtinada onların çox az hissesi vəqanlardır. Onların 90 faizi Lakto ovo vegeterianlardır".

Vegeterian qidalanmanın individual seçimi olduğunu qeyd edən həkim-diyetoloq buna müdaxilə edilməməsinə tövsiyə edir: "Əgər bir şəxs vəqan və ya vegeterian qidalanma tərzini seçəcəksə, əvvəlcə araşdırıb onlar haqqında ətraflı məlumat toplamalıdır ki, qarşıda bununla bağlı hansısa problemlə üzləşməsin. Yaxud hansı fəsilədən hansı vitamin və mineralları qəbul etməlidir. Orqa-

nizm vacib elementlərin bəzilərinə bitkilərdən əldə olunan bitki mənşəli qidalardan tam ödəməyə kifayət etmir. Bu da vitamin və mineral defisitinə səbəb olur. Nəticədə immunitet zəifləyir, sümük ərisməsi, unutqanlıq, diqqətsizlik, xroniki yorğunluq, yuxu rejiminin pozulması, saç tökülməsi, dəri quruması və sair kimi sağlamlıq problemləri yaranır. Veqanlar həm də D3 vitamini, omega-3 yağ turşuları, selen, yod və fol turşusu çatışmazlığından əziyyət çəkirlər".

Ətdəki dəmirli paxlалırdakı dəmir eyni olmur

Bitkilər protein, lif və minerallar baxımından zəngin olsalar da, insan orqanizmini heyvan mənşəli qidalardan ala bildiyi zülallarla təmin etmirlər. Heyvan mənşəli qidalardan alınan yüksəkəfiyyətli protein bədəni əsas amin turşuları ilə təmin edir. Veqan pəhrizdə, xüsusilə balanslı protein mənbələrinə diqqət yetirilmədikdə, bu zaman amin turşularının bəzilərinin əskikliyi baş verə bilər. Bu da özəlliklə kütləsinin itirilməsinə və bərpa prosesinin gecikməsinə səbəb ola bilər.

Tutu Zeynalova deyib ki, qırmızı ət yemədikləri üçün vegeterianlarda B12 vitamini, dəmir, sink, maqnezium, kalsium və digər mikroelementlərin səviyyəsi aşağı olur: "Bu problemləri həll etmək üçün qida rasionuna paxlалılar, bulqur, badam, göbələk, çörəzlər, künküt, çörəkəti, çia və kətan toxumu əlavə edilməlidir. Bul-

qur lif baxımından olduqca zəngindir, eyni zamanda qlisemik indeksi aşağı, zülal dəyəri isə yüksək olan qidadır. B1, B6 vitaminləri ilə zəngindir, kalium və dəmirdən ibarətdir. Bulqur quru paxla fəsiləsindən olan bitkilərlə birlikdə qəbul edildikdə zülal keyfiyyəti artır. Lif, B vitamini və kaliumla zəngin olan badam isə ət əvəzinə istifadə edə biləcəyimiz tərəvəzdır".

100 qram göbələyin tərkibində təxminən 2-5 qram zülal, 4-6 qram karbohidrat və yalnız 0,3-1 qram yağ olduğunu bildirən həkim-diyetoloq onun ət yeməyən insanların sağlamlığını qoruyan əhəmiyyətli qida olduğunu vurğulayıb. Vegeterianlar üçün quru paxla fəsiləsindən olan lobya, noxud və mərci zülal, fol turşusu, dəmir, maqnezium və kalium mənbələri ilə zəngin olduğu üçün olduqca önəmlidir. Mütəxəssisin sözlərinə görə, ətdəki dəmirli, paxlалırdakı dəmir eyni olmur. Belə ki, ətdən alınan dəmir orqanizmi tərəfindən daha yaxşı mənimsənilir. Buna görə də yaranan vitamin defisitləri konardən vitamin D, B12, maqnezium, dəmir, sink, kalium kimi qida əlavələri ilə bərpa edilməlidir. Bu qidalanma növlərinə seçənlər, xüsusilə vəqanlar hər 3 və ya 6 aydan bir qan analizləri verib çatışmayan vitaminləri konardən qida əlavəsi olaraq qəbul etməlidirlər. Ancaq bu, mütləq mütəxəssis tövsiyəsi ilə həyata keçirilməlidir.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası və katibliyin əməkdaşları 5 saylı Babək-Naxçıvan-Culfa seçki dairəsi dairə seçki komissiyasının sədri

ƏZİM ƏZİMOVUN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının sədri Sahib Məmmədov və AHİK-in kollektivi Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun atası

AĞAKƏRİM İBRAHİMOVUN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Ənvər Seyidov ailəsi ilə birlikdə Hüseyn Əlixanova və Sona xanıma əzizləri

VAQİF ƏLİXANLININ

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Afrikanın cənubunda baş verən quraqlığın səbəb olduğu məhsul böhranına görə bu aydan etibarən 15 milyon insanın təcili ərzaq yardımına ehtiyacı olacaq.

Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatının məlumatında bildirilir ki, son 40 ilin ən dəhşətli quraqlığı Zambiya, Malavi, Zimbabve, Mozambik, Namibiya, Anqola, Botsvana və Lesoto kimi Afrika ölkələrinə təsir edib. Qitədəki quraqlığa 2023-cü ilin iyul ayında etibarən qüvvədə olan El Ninyo iqlim fenomeni səbəb olub.

Bölgədəki ölkələr aprel ayında quraqlıq səbəbindən son beş ilin ən zəif məhsulunu əldə ediblər. Afrikanın cənubu ərzaq ehtiyatlarının azalması səbəbindən ciddi qida böhranı ilə üzləşib.

Bu arada yaxın aylarda bölgədə qida çatışmazlığı və içməli su qıtlığı səbəbindən epidemik xəstəliklərə yoluxma hallarının intensiv şəkildə artacağı gözlənilir.

Cənubi Afrika İnkişaf Birliyinin (SADC) məlumatına görə, quraqlıqdan ən çox zərər çəkən Zambiya, Malavi, Zimbabve, Mozambik, Anqola, Namibiya, Lesoto və Botsvananın ümumi əhalisi 130 milyon nəfərdir. Bu əhalinin yarısından çoxunu təşkil edən 68 milyon insan quraqlıq və qıtlıq səbəbindən müxtəlif səviyələrdə ərzaq yardımına ehtiyac duyur.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) oktyabrın 14-də açıqladığı "Afrikanın cənubunda aclıq" adlı hesabatına görə, regionda 22 milyondan çox insan yüksək səviyyədə ərzaq qıtlığı ilə üzləşib.

Hesabat müəllifləri qeyd edirlər ki, region ölkələrində ərzaq ehtiyatları tükənmək üzrədir.

Belə bir vəziyyət regionda bu aydan etibarən 15 milyon insanı təcili ərzaq yardımına məhtac qoyacaq, gələn ay isə humanitar böhranı daha da ağırlaşdıracaq.

Hesabatda bildirilir ki, regionda 2 milyon uşaq kəskin qida çatışmazlığından, 500 min uşaq isə həddindən artıq az çəkildən əziyyət çəkir.

Ərzaq böhranından ən çox təsirlənən ölkələr

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, quraqlığın təsirləndirən ən çox əziyyət çəkən Zambiya, Malavi, Zimbabve, Namibiya, Lesoto və Botsvanadır. Afrikanın adətən bölgələrində aclıq və quraqlıq səbəbindən fəvqəladə vəziyyət elan edilib.

Əhali baxımından Zambiya quraqlıqdan əziyyət çəkən ölkələr sıyahısına başçılıq edir. Ölkədə təxminən 5,8 milyon insan yüksək səviyyədə qida çatışmazlığından əziyyət çəkir.

Sonrakı yerlərdə Malavi - 5,7 milyon nəfər, Zimbabve - 4,4 milyon nəfər, Mozambik - 3,3 milyon nəfər, Anqola - 1,5 milyon nəfər, Namibiya - 1,2 milyon nəfər, Botsvana - 400 min nəfər və Lesoto - 37 min nəfərlə qərarlaşıb.

Epidemiyaaların yayılacağı proqnozlaşdırılır

Bu regionda su ehtiyatları da tükənir və milyonlarla insan içməli su qıtlığı yaşayır. Suyu, o cümlədən içməli suya məhdud çıxış isə yoluxucu xəstəliklərin yayılması riskini artırır.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesabatında deyilir ki, qidalanma və ağır he-

yat şəraiti ilə yanaşı, vəba, malyariya, poliomeli, vəmə və qızılca hallarının sayı da yaxın aylarda arta bilər.

Enerji böhranı

Quraqlıq həm də əsasən su-elektrik stansiyalarından elektrik enerjisi istehsal edən region ölkələri üçün enerji böhranı deməkdir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Humanitar Məsələlər üzrə Koordinasiya Ofisinin (OCHA) sentyabr ayında açıqladığı hesabatda görə, su anbarının doluluq səviyyəsinin 30 faizə düşdüyü Namibiya da gündə 21 saata qədər işıq kəsilməsi müşahidə edilir.

Ən əhəmiyyətli su ehtiyatlarından biri olan Zambezi çayı üzərindəki Kariba anbarında suyun səviyyəsinin 8 faizdən çox aşağı düşməsinə görə Zambiya gündə orta hesabla yalnız üç saat bölgəni elektrik enerjisi ilə təmin edə bilər.

Yağışlı mövsüm yaxınlaşır

Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatının məlumatına görə, gələn aydan etibarən bölgənin La Ninya hava fenomenindən təsirlənəcəyi gözlənilir.

Yağışlar su ehtiyatlarının yenilənməsi üçün vacib olsa da, bölgədə potensial daşqınların kənd təsərrüfatına mənfi təsir göstərəcəyi proqnozlaşdırılır.

Bu arada Afrikanın cənub bölgəsi quraqlığın təsirlərini aradan qaldırmaq üçün gələn ilin aprelində məhsul yığımına qədər gözləməli olacaq.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	vo informasiya şöbəsi
	434-63-30, 539-72-39	Humanitar siyasət şöbəsi
Məsəl katib	- 539-43-23,	İctimai əlaqələr şöbəsi
Məsəl katib müavinləri	- 539-44-91,	Fototillüstrasiya şöbəsi
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompyuter mərkəzi
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəssisatlıq

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
IV mərtəbə

contact@azerbaijan-news.az
azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 4169
Sifariş 2366

Qiyməti 60 qəpik